

MİLLET MECLİSİ

TUTANAK DERGİSİ

131. Birleşim

18 . 6 . 1965 Cuma

İçindekiler

	Sayfa	Sayfa
1. — Geçen tutanak özeti	226:227	
2. — Gelen kâğıtlar	227	
3. — Yoklama	228	
4. — Başkanlık Divanının Genel Kurula sunuşları.	228	
1. — Aydın Milletvekili Reşat Özarda'nın çiftçiyi topraklandırma hakkındaki 4753 sayılı Kanunun geçici maddesinin değiştirilmesine ve bu kanuna geçici bir madde eklenmesine dair kanun teklifinin İçtüzüğü'nün 36 ncı maddesi gereğince gündeme alınması hakkındaki önergesi	228:229	
5. — Görüşülen işler	230	
1. — Devlet memurları kanunu tasarısı ile Cumhuriyet Senatosu Afyon Karaman Üyesi Rasim Hancıoğlu ve Kastamonu Milletvekili İsmail Hakkı Yılanlıoğlu'nun, Ticaret Vekâleti teşkilât ve vazifelerine dair 3614 sayılı Kanuna ek 21 . 6 . 1943 tarih ve 4442 sayılı Kanunun 3 ncü maddesinin tadiline, mezkûr kanuna 4 madde ve bir geçici madde eklenmesine dair, Ba-		İkiser Milletvekili Mehmet Tiritoğlu ve 3 arkadaşının, Ticaret Bakanlığı teşkilât ve vazifelerine dair 4442 sayılı Kanunun 3 ncü maddesinin tadiline ve bu kanuna bir geçici madde eklenmesine dair, Kayseri Milletvekili Mehmet Sağlam ve 4 arkadaşının, Ticaret Bakanlığının vazife ve teşkilâtına dair 3614 sayılı Kanuna ek 4442 sayılı Kanunun 3 ncü maddesinin tadilire ve mezkûr kanuna bir geçici madde eklenmesine dair, İzmir Milletvekili Şinasi Osman'ın, Ticaret Bakanlığı teşkilât ve vazifelerine dair 4442 sayılı Kanunun 3 ncü maddesinin tadiline ve bu kanuna bir geçici madde eklenmesine dair, Kütahya Milletvekili Sadrettin Tosbi ve 7 arkadaşının Ticaret Bakanlığı teşkilât ve vazifelerine dair 3614 sayılı Kanuna ek 4442 sayılı Kanuna ek Kanun; Edirne Milletvekili Fahir Giritlioğlu'nun, Emeklilik Kanununa ek Kanun, İçel Milletvekili Yahya Dermancı ve 2 arkadaşının, Emekli Sandığına dâhil memurları ev sahibi yapmak amacı ile sermaye tahsisi hakkında; Cumhuriyet Senatosu İzmir Üyesi İzzet Birand ile Cum-

huriyet Senatosu Manisa Üyesi Refik Ulu-soy'un, ek görev ve aylık ödenekleri namı altında 1962 malî yılı Bütçesinden her hangi bir tediye yapılmaması hakkında, İçel Milletvekili Mazhar Arıkan'ın, Devlet memurları aylıklarının tevhit ve teadülüne dair olan 3656 sayılı Kanunun bâzı maddelerinin değiştirilmesi ve bu kanuna ge-

çici bir madde eklenmesi hakkında kanun teklifleri ve Adalet, İçişleri, Dışişleri, Milli Eğitim, Maliye, Bayındırlık, Sağlık ve Sosyal Yardım, Tarım, Çalışma, Ticaret Sanayi, Turizm ve Tanıtma ve Plân komisyonlarından ikişer üye seçilerek kurulan Geçici Komisyon raporu. (1/723. 2/479, 800, 488, 483, 663, 753, 798, 73, 667) (S Sayısı : 977) 230:269,270:298

1. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

Birinci Oturum

Yapılan yoklama sonucunda çoğunluğun olmadığı anlaşıldığından saat 14,30 da toplanacak T. B. M. M. birleşiminden sonra toplanılmak üzere birleşime ara verildi.

İkinci Oturum

Vazife ile yurt dışına giden Tarım Bakanı Turhan Kapanlı'nın dönüşüne kadar kendisine Devlet Bakanı Şekip İnal'ın vekillik etmesinin uygun görüldüğüne dair Cumhurbaşkanlığı tekeresi Genel Kurulun bilgisine sunuldu.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Heyeti ve Avrupa Parlâmentosu Heyeti tarafından Türkiye ile Avrupa Ekonomik Topluluğu arasında bir ortaklık yaratan 12 Eylül 1963 tarihli Ankara Anlaşmasının 27 nci maddesinin 2 nci fıkrasının uygulanmasına ilişik olarak kabul edilen metnin ve

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Merkezî Andlaşma Teşkilâtı arasında imzalanan «Merkezî Andlaşma Teşkilâtının, Millî Temsilcileri ve Milletlerarası Statüleri hakkında Anlaşma» ve eki mektuplarının, uygun bulunduğuna dair kanun tasarıları ile

Millî Mücadele kahramanlarından Telgrafçı Manastır'lı Hamdi Efendi eşi Hasibe Martonalı'ya vatani hizmet tertibinden maaş bağlanmasına dair 17 . 9 . 1963 tarihli ve 330 sayılı Kanunun birinci maddesinde değişiklik yapılması hakkında kanun tasarısının,

İstanbul Milletvekili Cihad Baban ve 2 arkadaşının, Kurtuluş Savaşına iştirak edip emsallerine nazaran üstün hizmet gören Mustafa Konur'a vatani hizmet tertibinden maaş tahsisi,

Aydın Milletvekili İsmet Sezgin ve 20 arkadaşının, Maliye Bakanlığı kuruluş ve görevleri hakkında 5 . 6 . 1963 tarihli ve 2996 sayılı Kanuna bir madde eklenmesi hakkındaki kanun tekliflerinin,

Devlet Havameydanları İşletmesi Genel Müdürlüğü uçucu personeline verilecek uçuş tazminatı,

Devlet Memurları Aylıklarının Tevhit ve Teadülüne dair olan 3656 sayılı Kanuna bağlı (1) sayılı cetvel ile tadil ve eklerinin Tarım Bakanlığı kısmında değişiklik yapılması hakkındaki kanun tasarılarının ve

Aydın Milletvekili Hilmi Aydınçer ve 107 arkadaşının, 262 sayılı Kanuna geçici madde eklenmesine dair kanun teklifinin öncelikle görüşülmesi kabul olundu.

Yargıtay kanunu teklifinin müstakillen görüşülmesi kabul edilen 29 ncu maddesi hakkında Bütçe ve Plân Komisyonu raporu okundu. Adı geçen madde; Hâkimler Kanununa ek 5017 sayılı Kanuna bağlı ve 7168 ve 45 sayılı kanunlarla değiştirilmiş bulunan cetvelin değiştirilmesine dair kanun, adı ile müstakil bir kanun olarak görüşülüp kabul olundu.

Yargıtay kanunu teklifinin diğer maddeleri üzerinde bir süre görüşüldü. Kabul edilen bir

önerge üzerine teklifin maddeleri Komisyona geriverildi.

Devlet memurları kanunu tasarısı ve bununla ilgili tekliflerin tümü üzerinde bir süre görüşüldü.

Saat 21,00 de toplanılmak üzere birleşime ara verildi.

Üçüncü Oturum

Devlet memurları kanunu tasarısı ile bununla ilgili tekliflerin tümü üzerindeki görüşmeler

tamamlanarak maddelere geçilmesi kabul olundu.

18 . 6 . 1965 Cuma günü saat 10,00 da toplanılmak üzere (saat 00,05 te) birleşime son verildi.

Başkan
Başkanvekili
Nurettin Ok

Kâtip
Amasya
Nezhat Şener

Kâtip
Malatya
Nurettin Akyurt

SORULAR

Yazılı sorular

1. — İzmir Milletvekili Mustafa Uyar'ın, Toplu Sözleşme, Grev ve Lokavt Kanununun yürürlüğe girdiği tarihten 15 . 2 . 1965 tarihine kadar kaç adet toplu sözleşme akdedildiğine dair yazılı soru önergesi, Çalışma Bakanlığına gönderilmiştir. (7/760)

2. — Samsun Milletvekili Kâmuran Evliya-
oğlu'nun, A. P. Genel Başkanı ve Başbakan Yardımcısının katıldığı Karadeniz gezisinin Hükümet adına mı yapılmış olduğuna dair yazılı soru önergesi, Başbakanlığa gönderilmiştir. (7/761)

2. — GELEN KÂĞITLAR

Teklif

1. — Kars Milletvekili Necmettin Akkan'ın, Velioglu 933 doğumlu İhsan Yardımcı hakkında verilen cezanın affına dair kanun teklifi. (2/869) (Adalet Komisyonuna)

cetvellerinde değişiklik yapılmasına dair 58 sayılı Kanunun değiştirilmesine dair kanun teklifi ve Millî Eğitim ve Plân komisyonları raporları. (2/813) (Gündeme) (S. Sayısı : 1016)

Raporlar

2. — Ordu İkramesi Kanununa bir madde eklenmesi hakkında kanun tasarısı ve Maliye, İçişleri, Millî Savunma ve Plân komisyonları raporları. (1/487) (Gündeme) (S. Sayısı : 1014)

5. — Köy Enstitüleri ile İlköğretmen okullarının birleştirilmesi hakkındaki Kanunun 5 nci maddesine bir fıkra eklenmesine dair kanun tasarısı ve Millî Eğitim ve Plân komisyonları raporları. (1/717) (Gündeme) (S. Sayısı : 1017)

3. — İlköğretim ve Eğitim Kanununun geçici 2 nci maddesinin değiştirilmesi hakkında kanun tasarısı ile Cumhuriyet Senatosu Tunceli Üyesi Mehmet Ali Demir ve Denizli Milletvekili Remzi Şenel'in, 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanununun geçici 2 nci maddesinin değiştirilmesi hakkında kanun teklifi ve Millî Eğitim ve Plân komisyonları raporları. (1 710, 2/708) (Gündeme) (S. Sayısı : 1015)

6. — Ağır hapse ve müebbeten âmme hizmetlerinden mahrumiyet cezasına mahkûm Coşkun Coşkuner'in, affına dair kanun tasarısı. (1/672) (Gündeme) (S. Sayısı : 1018)

7. — Hendek kazası Kemaliye mahallesi nüfusunda kayıtlı Mustafaoğlu 1329 doğumlu Faik Ömer'in bakiye cezasının affı hakkında kanun tasarısı ve Adalet Komisyonu raporu. (1/821) (Gündeme) (S. Sayısı : 1019)

4. — Gümüşane Milletvekili Nureddin Özdemir ile Balıkesir Milletvekili Ahmet Aydın Bolak'ın, Millî Eğitim Bakanlığı kuruluş kadroları ile merkez kuruluş ve görevleri hakkındaki 2887 sayılı Kanunda değişiklik yapılmasına dair olan 4926 sayılı Kanuna bağlı kadro

8. — Gaziantep ilinin Kürkçüler mahallesi nüfusunda kayıtlı ve halen aynı mahallede oturur Münevver'den doğma, 1340 doğumlu Mehmetoğlu Ahmet Ulak'ın hapse tahvil edilmiş olan bakiye cezasının affı hakkında kanun tasarısı ve Adalet komisyonu raporu. (1/819) (Gündeme) (S. Sayısı : 1020)

BİRİNCİ OTURUM

Açılma saati : 10,00

BAŞKAN — Başkanvekili Nurettin Ok

KATİPLER — Nevzat Şener (Amasya), Nurettin Akyurt (Malatya)

BAŞKAN — Millet Meclisinin 131 nci birleşimini açıyorum.

3. — YOKLAMA

BAŞKAN — Yoklama yapılacak. Sayın üyeler lütfen beyaz düğmelere bassınlar.

(Otomatik cihazla yoklama yapıldı.)

BAŞKAN — Yoklama muamelesi bitmiştir. Müzakereler için gerekli çoğunluğumuz mev-

cut değildir. İktüzüğün 81 nci maddesine göre bir saat sonra da toplanabilmek ihtimali mevcut bulunmadığı için birleşimi saat 15.00 de toplanmak üzere kapatıyorum.

Kapanma saati : 10,05

İKİNCİ OTURUM

Açılma saati : 15,00

BAŞKAN — Başkanvekili Nurettin Ok

KATİPLER — Nevzat Şener (Amasya), Nurettin Akyurt (Malatya)

BAŞKAN — Millet Meclisinin 131 nci Birleşiminin ikinci oturumunu açıyorum.

3. — YOKLAMA

BAŞKAN — Yoklama yapılacaktır, Sayın üyeler lütfen beyaz düğmelere bassınlar.

(Otomatik cihazla yoklama yapıldı.)

BAŞKAN — Yoklama muamelesi bitmiştir. Müzakere için gereken çoğunluğumuz mevcuttur, müzakerelere başlıyoruz.

4. — Başkanlık Divanının Genel Kurula sunuşları.

1. — Aydın Milletvekili Reşat Özarda'nın; çiftiği topraklandırma hakkındaki 4753 sayılı Kanunun geçici maddesinin değiştirilmesine ve bu kanuna geçici bir madde eklenmesine dair kanun teklifinin İktüzüğün 36 nci maddesi gereğince gündeme alınması hakkındaki önergesi

BAŞKAN — Aydın Milletvekili Sayın Reşat Özarda tarafından verilmiş bir önerge vardır. Okutuyorum.

Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına Çiftiği topraklandırma hakkındaki 4753 sayılı Kanunun geçici maddesinin değiştirilmesine ve bu kanuna geçici bir madde eklenmesine dair kanun teklifimi 20 . 12 . 1962 tarihinde Yüksek makamınıza takdim etmişim. İşin önemi göz önünde tutularak zaman ve mesai tasarrufu sağlanması maksadı ile havale edildiği 5 komisyondan seçilecek üçer kişilik üyelere kurulmuş karma bir komisyonda müzakeresi İmar ve İskân Komisyonunun 28 . 1 . 1963 tarihli kararı ile yüksek makamınıza sunulmuş

ve Komisyonun bu teklifi Millet Meclisinin 30 . 1 . 1963 gün ve 37 nei Birleşiminde oylanarak kabul edilmiş ve geçici Komisyon o tarihte kurulmuştu. Bu Geçici Komisyon kuruluşu tarihinden itibaren ancak 13 ay 13 gün sonra 12 . 3 . 1964 tarihinde ilk toplantısını yapabilmiş ve vazife taksimi yaparak dağılmıştır. Aradan 15 ayı mütaakıp bir zaman daha geçtiği halde Geçici Komisyonun 2 nei defa toplanması mümkün olamamıştır. Böylece kanun teklifi havale edildiği komisyonda 2 sene 4 ay 15 gün beklediği halde tetkik için henüz ele alınmadığı gibi komisyonun toplanması da mümkün görülmediğinden İktüzüğün 36 nei maddesi gereğince Meclis gündemine alınmasını arz ve teklif ederim.

Aydın
Reşat Özarda

BAŞKAN — Sayın Özarda, izah sadedinde buyurunuz.

REŞAT ÖZARDA (Aydın) — Sayın Başkan muhterem arkadaşlarım, bu Meclisin son aylarını ve son günlerini yaşadığı şu günlerde devamlı surette ödenek ve tazminat gibi memur işleri ile meşgul olurken Türk köylüsünün hakiki bir derdini Meclise getirmeyi kendim için vazife saydım.

Muhterem arkadaşlarım, bu kanun teklifi üç sene kadar evvel Meclise verilmiş fakat iyi niyetin neticesi olarak kötü bir akibete uğramıştır. Teklifin havale edildiği beş komisyondan ilki olan İmar ve İskân Komisyonu bu kanun teklifini benimsemiş ve köylü için çok faydalı olacağını kabul etmiş, zaman kazanmak bakımından bunun beş komisyonda ayrı ayrı müzakere edilmesi yerine geçici bir komisyonda biran evvel görüşülüp kanunlaşmasını münaşip görmüş, teklif etmiş 28 ay evvel kabul buyurmuşsunuz. Fakat maalesef bu komisyon ikibuçuk seneden beri bir defa toplanabilip bir vazife taksimi yapmıştır. Bir daha bir araya gelip toplanıp vazife yapmamıştır.

Muhterem arkadaşlarım, kanun teklifi iki maddeden ibarettir. Bu yalnız topraksız köylüyü senelerce emek vererek dişi ile, tırnağı ile çalışarak imar ve ihya edip bağ ve bahçe haline getirdiği bir, iki dönümlük küçük arazi parçasına

sahibi kılmayı hedef tutan bir kanun teklifidir. Meclise gelen Toprak Reform Kanununun şümü-lü dışında kalmaktadır. Bu teklifin gündeme alınmasını tensip buyurursanız ve şayet İmar Komisyonu bunun ileride müzakeresini teklif eder ve temin ederse hakikaten memlekete büyük bir hizmette bulunacağınıza kaaniim. Çünkü bu kanun şuna eminim ki, toprak reformunun getireceği uzun vâdeli faydadan kısa vâdeli olmak üzere çok daha büyük fayda sağlayacaktır. Memleketin her tarafında 100 binlerce vatandaşımız mahkemelerde Hazine ile bunun mücadelesini yapmaktadırlar. Mahkemelerde 10 binlerce dâva kalacak, milyonlarca köylü Hazineye ait olup da, kendisinin uzun seneler emek ve masraf sarfiyle imar, ihya edebildiği küçük birkaç dönümlük arazi parçasının sahibi olacaktır.

Bu bakımdan teklife müspet oy vermenizi bilhassa rica ediyorum.

BAŞKAN — Komisyon adına beyanda bulunacak arkadaşımız var mı efendim? Geçici Komisyon Başkanı... Siz Komisyon adına mı beyanda bulunacaksınız Sayın Atalay?

ARİF ATALAY (Adıyaman) — Evet.

BAŞKAN — Buyurunuz.

KOMİSYON ADINA ARİF ATALAY (Adıyaman) — Sayın Başkan, muhterem arkadaşlarım, Sayın Reşat Özarda arkadaşımızın vermiş olduğu takdirde bahsettiği husus aynen vârittir. Geçici Komisyon maalesef bir defa toplanabilmiş ve vazife taksimi yaptıktan sonra defalarca çağrıya rağmen bir daha toplanması mümkün olamamıştır ve toplanması da bu durumda mümkün görülememektedir. Takdir Yüksek Heyetinizindir. Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Sayın Atalay zatiâliniz komisyon adına beyanda bulundunuz...

ARİF ATALAY (Devamla) — Komisyon Sözcüsüyüm efendim.

BAŞKAN — Peki, teşekkür ederim.

Sayın Özarda'nın vermiş olduğu önergeyi İktüzüğün 36 nei maddesi gereğince oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir, gündeme alınacaktır.

5. — GÖRÜŞÜLEN İŞLER

1. — Devlet memurları kanunu tasarısı ile Cumhuriyet Senatosu Afyon Karahisar Üyesi Rasim Hancıoğlu ve Kastamonu Milletvekili İsmail Hakkı Yılanlıoğlu'nun, Ticaret Vekâleti teşkilât ve vazifelerine dair 3614 sayılı Kanuna ek 21 . 6 . 1943 tarih ve 4442 sayılı Kanununun 3 ncü maddesinin tadiline, mezkûr kanuna 4 madde ve bir geçici madde eklenmesine dair, Balıkesir Milletvekili Mehmet Tiritioğlu ve 3 arkadaşının, Ticaret Bakanlığı teşkilât ve vazifelerine dair 4442 sayılı Kanununun 3 ncü maddesinin tadiline ve bu kanuna bir geçici madde eklenmesine dair, Kayseri Milletvekili Mehmet Sağlam ve 4 arkadaşının, Ticaret Bakanlığının vazife ve teşkilâtına dair 3614 sayılı Kanuna ek 4442 sayılı Kanununun 3 ncü maddesinin tadiline ve mezkûr kanuna bir geçici madde eklenmesine dair, İzmir Milletvekili Sınasi Osma'nın, Ticaret Bakanlığı teşkilât ve vazifelerine dair 4442 sayılı Kanununun 3 ncü maddesinin tadiline ve bu kanuna bir geçici madde eklenmesine dair, Kütahya Milletvekili Sadrettin Tosbi ve 7 arkadaşının Ticaret Bakanlığının teşkilât ve vazifelerine dair 3614 sayılı Kanuna ek 4442 sayılı Kanuna ek Kanun; Edirne Milletvekili Fahir Giritlioğlu'nun, Emeklilik Kanununa ek Kanun, İçel Milletvekili Yahya Dermancı ve 2 arkadaşının, Emekli Sandığına dâhil memurları ev sahibi yapmak amacı ile sermaye tahsisi hakkında; Cumhuriyet Senatosu İzmir Üyesi İzzet Birand ile Cumhuriyet Senatosu Manisa Üyesi Refik Ulusoy'un, ek görev ve aylık ödenekleri namı altında 1962 malî yılı Bütçesinden her hangi bir tekiye yapılması hakkında, İçel Milletvekili Mazhar Arkan'ın, Devlet memurları aylıklarının tevhit ve teadülüne dair olan 3656 sayılı Kanunun bazı maddelerinin değiştirilmesi ve bu kanuna geçici bir madde eklenmesi hakkında kanun teklifleri ve Adalet, İçişleri, Dışişleri, Millî Eğitim, Maliye, Bayındırlık, Sağlık ve Sosyal Yardım, Tarım, Çalışma, Ticaret, Sanayi, Turizm ve Tanıtma ve Plân komisyonlarından ikiser üye seçilerek kurulan Geçici Komisyon raporu

(1/723, 2/479, 800, 488, 483, 663, 753, 798, 73, 667).(S. Sayısı/: 977) (1)

BAŞKAN — Muhterem arkadaşlarım, dünkü birleşimde görüşülmesine devam etmiş bulunduğumuz Devlet Memurları kanun tasarısının tümü üzerindeki müzakereler dün gece yarısı hitama ermiş bulunmaktadır. Dün gece yarısı alınan bir karar gereğince de, maddelere geçilmesi kararlaştırılmış bulunduğu göre, şimdi arkadaşlarımız tarafından hangi maddeler üzerinde değişiklik önergesi verilmişse o maddeleri ayrı ayrı müzakereye esas alacağız.

Birinci madde hakkında önerge var mı efendim?

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI FAHRETTİ KERİM GÖKAY (İstanbul) — Sayın Başkan, bütün maddeler hakkındaki önermeleri almıştık malûmuâliniz. Bunları önerge sahipleriyle ve ilgili arkadaşlarla bu sabah oturup müzakere ettik. Şimdi önergeler yüksek katınızdadır. Yapılan tadilleri komisyon olarak nezdi âlinize getireceğiz efendim.

BAŞKAN — Birinci madde üzerinde verilmiş değişiklik önermelerini okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

Kürsüden açıklıyacağım sebeplerle tasarının 1 nci maddesinin vuzuhu sağlayacak şekilde tedvini için Komisyona iadesini arz ederim.

Ankara

Emin Paksüt

Yüksek Başkanlığa

1 nci maddenin ilk fıkrasındaki «çalışan» ve «genel» kelimeleri arasına «ve» kelimesinin ilâvesini arz ve teklif ederim.

İstanbul

Coşkun Kırca

Millet Meclisi Başkanlığına

1 nci maddenin kapsamına Anayasanın 120 nci maddesindeki özellikler de göz önünde tutularak, üniversitelerin de dâhil edilmelerini arz ederim.

Edirne

Fahir Giritlioğlu

(1) 977 S. Sayılı basmayazı 16 . 6 . 1965 tarihli 129 ncü Birleşim tutanağı sonuna bağlıdır.

Gerekçe :

Halen öğretim üyesi ve yardımcıları, 788 sayılı Memurin Kanunu hükümlerine tabidir. Personel Kanununa tabi olmadığı takdirde, İfin gibi hastalık gibi, mesleki kusurlarla ilgili bâzı inzibati işlemler gibi hususlarda, Üniversiteler Kanunu özel hükümler taşımadığı için üniversite personelleri muallâkta kalacaklardır.

Millet Meclisi Başkanlığına

Son fıkranın birinci maddeden çıkarılarak, Hükümet teklifindeki şekliyle maddenin kanunlaşmasını arz ederim.

Edirne
Fahir Giritlioğlu

Gerekçe :

İl özel idare memurları, memuriyet sıfat ve vazifeleri dolayısıyla Memurin Kanunundaki hükümlere tabi olarak çalışmaktadırlar.

Özel teşkilât kanunları yoktur. İdarei Vilâyatı Umumiye Kanununun yürürlükteki maddeleri, memurların tutum ve tasarruflarını tanımlamamaktadır.

Aynı husus, belediye memurları için de caridir. Binaenaleyh, tasarı kanunlaştığı takdirde : Özel kanun hükümleri uygulanamayacağı için, yani böyle kanun hükümleri olmadığı için, bir boşluk hâsıl olacaktır.

BAŞKAN — Muhterem arkadaşlar; dün geceki birleşimde ivedilik kararı alınmış bulunmakta idi. Bu suretle maddeleri oylamadan evvel kanun tasarısının ivedilik ile görüşülmesi hususunu oyunuzda sunuyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... İvedilikle müzakeresi kabul edilmiştir.

Birinci madde üzerindeki değişiklik önermelerini okutmuş bulunmaktayız. Birinci maddeyi okutuyorum.

Devlet memurları kanun tasarısı

KISIM - I.

Genel hükümler

BÖLÜM : 1.

Kapsam, amaç, temel ilkeler, istihdam şekilleri

Kapsam :

MADDE 1. — Bu kanun, Devlet kamu hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevlerde çalışan, genel veya katma bütçelerden ve bun-

lara bağlı döner sermayeli kuruluşlardan ve kefalet sandıklarından aylık alanlara uygulanır.

Hâkim ve savaî sınıfından olanlarla, subay ve astsubaylar bu kanun hükümlerine tabi değildirler.

Üniversite öğretim üyeleri ve yardımcıları, malî hükümler dışında Üniversiteler Kanunu ile aynı kanunun ek ve tadillerine tabidirler.

İl özel idareleri ve belediyeler personeli hakkında kendi özel kanunları hükümleri uygulanır.

BAŞKAN — Arkadaşlarımız tarafından verilmiş bulunan değişiklik önermeleri üzerine komisyon tarafından 1 nci madde değişikliğe uğramıştır. Komisyon tarafından yeniden tertib edilmiş bulunan 1 nci maddeyi okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

Komisyonunuza verilen önermeler üzerine Devlet Memurları kanun tasarısının birinci maddede ilk fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Geçici Komisyon Başkanı
Fahrettin Kerim Gökay

Madde 1. — İlk fıkra :

(Bu kanun Devlet Kamu Hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevlerde çalışan, genel veya katma bütçelerden veya bunlara bağlı döner sermayeli kuruluşlardan veyahut kefalet sandıklarından aylık alanlara uygulanır.

BAŞKAN — 1 nci madde bu şekilde komisyon tarafından düzenlenmiştir. Madde üzerinde söz isteyenler? Yok. Yalnız bu maddeye aykırılık teşkil eden ve Sayın Emin Paksüt tarafından verilmiş bulunan iade önergesi vardır. Onu da okutup oyunuzda sunacağım.

(Ankara Milletvekili Emin Paksüt'ün önergesi tekrar okundu.)

EMİN PAKSÜT (Ankara) — Komisyon önergeye katıldı, düzeltildi. Önergeye iltihak buyurdular?.

BAŞKAN — Birinci maddeyi biraz önce okutmuş bulunduğum komisyon metni şeklinde oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Birinci madde biraz evvel okunmuş bulunan komisyon metni şeklinde kabul edilmiştir.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ RATİP TAHİR BURAK (İstanbul) — Sayın Başkan, yalnız ilk fıkra okundu, son fıkra okunmadı.

BAŞKAN — Efendim, birinci maddeyi tekrar okutuyorum.

(Birinci madde komisyonca yapılan değişiklikle birlikte tekrar okundu.)

BAŞKAN — Okutulan şekliyle birinci maddeyi oyunza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Birinci madde bu şekliyle kabul edilmiştir.

Amaç :

MADDE 2. — Bu kanun, Devlet memurlarının hizmet şartlarını, niteliklerini, atanma ve yetiştirilmelerini, ilerleme ve yükselmelerini, ödev, hak, yüküm ve sorumluluklarını, aylıklarını ve ödeneklerini ve diğer özlük işlerini düzenler.

Bakanlar Kurulu, Anayasanın 107 nci maddesi uyarınca bu kanunun uygulanmasını göstermek veya emrettiği hususları belirtmek üzere tüzükler çıkarır.

Bu kanunun ve bu kanuna dayanılarak çıkarılacak tüzüklerin uygulanmasını gösteren yönetmelikler Bakanlar Kurulu kararı ile yürürlüğe konulur.

BAŞKAN — İkinci madde üzerinde verilmiş bulunan değişiklik önermelerini okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

2 nci maddenin çıkarılmasını arz ve teklif ederim.

Istanbul
Coşkun Kırca

Sayın Başkanlığa

2 nci maddenin 2 nci fıkrasının metinden çıkarılmasını arz ve teklif ederim.

Tokat
Ali Dizman

Yüksek Başkanlığa

Kürsüden açıklıyacağım sebeplerle tasarının 2 nci maddesinin yeniden tedvini için Komisyona iadesini arz ve teklif ederim.

Ankara
Emin Paksüt

Millet Meclisi Başkanlığına

İkinci maddenin ikinci fıkrasının metinden çıkarılmasını arz ederim.

Edirne
Fahir Giritlioğlu

BAŞKAN — İkinci madde üzerinde Komisyon tarafından yeni tertibedilen şekli okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

Komisyonunuza verilen önermeler üzerine Devlet Memurları kanun tasarısının ikinci maddesinin ikinci üçüncü fıkralarının birleştirilerek aşağıdaki şekilde yeniden düzenlenmesi uygun bulunmuştur.

Geçici Komisyon Başkanı
İstanbul
Fahrettin Kerim Gökay

Madde 2. — Fıkra 2 :

(Bakanlar Kurulu bu kanunun uygulanmasını göstermek veya emrettiği hususları belirtmek üzere tüzükler çıkarır ve bu kanuna dayanılarak çıkarılacak tüzüklerin uygulanmasını gösteren yönetmelikler Bakanlar Kurulu kararı ile yürürlüğe konulur.)

BAŞKAN — Söz mü istiyorsunuz efendim?

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ RATİP
TAHİR BURAK (İstanbul) — Sayın Emin Paksüt arkadaşımız komisyonunuza gelmişlerdi, görüşmüştük, kendileriyle mutabakat halindeyiz.

BAŞKAN — Yalnız bir iki de tay önergesi vardır.

Şimdi komisyon tarafından düzenlenmiş bulunan 2 nci maddeyi okutmuş bulunmaktayım. Buna aykırı bulunan değişiklik önermelerini oyunza sunacağım.

(İstanbul Milletvekili Coşkun Kırca'nın önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Komisyon katılıyor mu?

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI FAHRETTİN KERİM GÖKAY (İstanbul) — Katılmıyoruz.

BAŞKAN — Komisyon katılmıyor. Maddenin çıkarılması teklifini oyunza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Önerge reddedilmiştir.

(Ankara Milletvekili Emin Paksüt'ün önergesi tekrar okundu.)

(Tokat Milletvekili Ali Dizman'ın önergesi tekrar okundu.)

(Edirne Milletvekili Fahir Giritlioğlu'nun önergesi tekrar okundu.)

ALİ DİZMAN (Tokat) — Önergemi izah sa-
dedinde söz istiyorum.

BAŞKAN — Önergemi daha evvel izah et-
meniz lâzımdı. Önergeyi evvelimde okutuyo-
rum, daha sonra komisyon tarafından bu öner-
gelerin ışığı altında düzenlenmiş bulunan metni
okutuyorum. O arada söz istemeniz lâzımdı. Oy-
lama sırasında söz veremem.

Sayın Ali Dizman'ın ikinci maddenin ikinci
fıkrasının çıkarılmasına dair önergesine komis-
yon katılıyor mu?

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI FAH-
RETTİN KERİM GÖKAY (İstanbul) — Ka-
tılmıyoruz.

BAŞKAN — Önergeyi oyunuza sunuyorum.
Kabul edenler... Etmeyenler... Önerge reddedil-
miştir.

Komisyon tarafından hazırlanmış bulunan
2 ne fıkra şudur :

MADDE 2. — Fıkra 2 :

(Bakanlar Kurulu bu kanunun uygulanması-
nı göstermek veya emrettiği hususları belirtmek
üzere tüzükler çıkarır ve bu kanuna dayanılarak
çıkartılacak tüzüklerin uygulanmasını gösteren yö-
netmelikler Bakanlar Kurulu kararı ile yürürlü-
ğe konur.)

BAŞKAN — Komisyon tarafından 2 ne mad-
denin yeni hazırlanmış şekli ile maddeyi oyunu-
za sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler...
2 ne madde komisyon tarafından düzenlenmiş
yeni şekli ile kabul edilmiştir.

Temel ilkeler :

MADDE 3. — Bu kanunun temel ilkeleri şun-
lardır :

Sınıflandırma :

A) Devlet kamu hizmetleri görevlerini ve
bu görevlerde çalışan Devlet memurlarını görev-
lerin gerektirdiği niteliklere, mesleklere ve Dev-
let için taşıdığı değere göre sınıflara ayırmak-
tır.

Kariyer :

B) Devlet memurlarına, yaptıkları hizmetler
için lüzumlu bilgilere ve yetişme şartlarına uy-
gun şekilde, sınıfları içinde en yüksek derecelere
kadar ilerleme imkânını sağlamaktır.

Liyakat :

C) Devlet kamu hizmetleri görevlerine gir-
meyi, sınıflar içinde ilerleme ve yükselmeyi, gö-
revin sona erdirilmesini liyakat sistemine dayan-

dırmak ve bu sistemin eşit imkânlarla uygulan-
masında Devlet memurlarını güvenliğe sahip kıl-
maktır.

BAŞKAN — 3 neü maddenin metinden çıkarıl-
masına dair önerge vardır, okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

3 neü maddenin metinden çıkarılmasını arz
ve teklif ederim.

İstanbul

Coşkun Kırcı

BAŞKAN — Komisyon katılıyor mu?

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI FAHRET-
TİN KERİM GÖKAY (İstanbul) — Katılmıyo-
ruz.

BAŞKAN — Komisyon katılmıyor, değişiklik
önergesini oyunuza sunuyorum. Kabul edenler...
Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

3 neü maddeyi metinde yazılı olduğu şekilde
oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyen-
ler... 3 neü madde metinde yazılı olduğu şek-
liyle kabul edilmiştir.

İstihdam şekilleri :

MADDE 4. — Bu kanunda geçen :

Devlet memuru :

A) «Devlet memuru» deyimi, Devlet kamu
hizmetlerinin gerektirdiği aslı ve sürekli görevle-
re atanan, genel veya katma bütçelerden ve bun-
lara bağlı döner sermayeli kuruluşlardan ve ke-
falet sandıklarından aylık alan kişileri,

Sözleşmeli personel :

B) «Sözleşmeli personel» deyimi, yurtdışı ya-
pılamayan özel ihtisas öğrenimine ihtiyaç gösteren
belirli istisnai görevlerde kurumların bu kanun-
daki esaslara uygun olarak görev kanunları ile
alacakları yetkiye dayanılarak, geçici süreli ve
sözleşme ile çalıştırılan kişileri,

Yevmiyeli personel :

C) «Yevmiyeli personel» deyimi, Devlet ka-
mu hizmetlerinin aslı mahiyette olmayan işlerinde
bedenen, belirli ve geçici süre için, gündelikçe ça-
lıştırılan kişileri,

İfade eder.

BAŞKAN — 4 neü madde üzerinde verilmiş
bulunan değişiklik önergelemlerini okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

4 neü maddenin (A) bendindeki «atanan» ve

«genel» kelimeleri arasındaki virgülün yerine «ve» kelimesinin konmasını arz ve teklif ederim.

İstanbul
Coşkun Kırcı

Millet Meclisi Başkanlığına

4 ncü maddenin (B) fırcasının Hükümet tasarısında olduğu gibi metinde yer almasını arz ederim.

Edirne
Fahir Giritlioğlu

Gereğçe

Komisyonun getirdiği değişiklik tahsille ilgilidir. Ve kıstas olarak - Yurtta yapılmıyan özel ihtisas öğrenimi kaydını - koymuştur. Bu istisnai kayıt ilmî bir esasa dayanmamaktadır.

BAŞKAN — 4 ncü maddenin A bendi üzerinde Komisyon bir değişiklik iera etmiştir, onu okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

Komisyonuzna verilen önergeler üzerine Devlet Memurları Kanun tasarısının dördüncü maddede A bendinin aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Geçici Komisyon Başkanı
İstanbul

Fahrettin Kerim Gökay

Madde 4. — A bendi :

(«Devlet Memuru» deyimi, Devlet kamu hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevlere devamlı vazife görmek üzere atanan Genel veya Katma bütçelerden veya bunlara bağlı döner sermayeli kuruluşlardan veyahut kefalet sandıklarından aylık alan kişileri.)

BAŞKAN — Müsaade ederseniz Komisyon tarafından A bendinde iera edilen bu değişikliği oyunuzna sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Diğer önergeler dikkati nazarlarımıza alındı değil mi efendim? Diğer önergeleri okutuyorum.

(İstanbul Milletvekili Coşkun Kırcı'nın önergesi okundu)

BAŞKAN — Komisyon katılıyor mu?

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI FAHRETTİN KERİM GÖKAY (İstanbul) — Katılmıyoruz.

BAŞKAN — Komisyon katılmıyor, değişiklik önergesini oyunuzna sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Önerge reddedilmiştir.

(Edirne Milletvekili Fahir Giritlioğlu'nun önergesi tekrar okundu)

BAŞKAN — Komisyon katılıyor mu?

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI FAHRETTİN KERİM GÖKAY (İstanbul) — Katılmıyoruz.

FAHİR GİRİTLİOĞLU (Edirne) — Müsaade buyurursanız izahat vereyim.

BAŞKAN — Sayın Giritlioğlu biraz önce düzenlediğiniz önergenizi okuttum. Bu hususta söz istiyorsunuz ama şimdi ikinci defa okutmam oylama için zapta geçsin diye dir.

Komisyon Fahir Giritlioğlu tarafından verilen önergeye katılmıyor. Önergeyi oyunuzna sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Komisyon yalnızca dördüncü maddenin (A) fırcasında bir değişiklik iera etmiştir. Biraz önce Yüce Heyetin oyu ile bu değişiklik kabul edilmiştir. Dördüncü maddeyi A, B, C. fırcaları ve yapılan bu değişiklik ile oyunuzna sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Dördüncü maddede bu şekli ile kabul edilmiştir.

Beşinci maddeyi okutuyorum. Evvelâ metni okutuyorum. daha sonra değişiklik önergelerini, onu takiben de Komisyon tarafından bir değişiklik yapılmışsa onu okutuyorum, onun üzerine söz vermem mümkün.

Üç istihdam şekli dışında personel çalıştırılmıyacağı :

MADDE 5. — Bu kanuna tabi kurumlar dördüncü maddede yazılı üç istihdam şekli dışında personel çalıştıranazlar.

BAŞKAN — Beşinci madde üzerine önerge verilmiş değil. Maddeyi oyunuzna sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Aynen kabul edilmiştir.

BÖLÜM : 2.

Ödevler ve sorumluluklar

Sadakat :

MADDE 6. — Devlet memurları, Türkiye Cumhuriyeti Anayasasına sadakatla bağlı kalmak ve Türkiye Cumhuriyeti kanunlarını sadakatla uygulamak zorundadırlar.

BAŞKAN — 6 ncı madde üzerinde verilmiş bulunan önergeyi okutuyorum.

Millet Meclisi Başkanlığına

Altıncı maddeye aşağıdaki fıkranın eklenmesini arz ederim.

Edirne

Fahir Giritlioğlu

Ek fıkra :

Yukarıdaki fıkra hükmüne uymayan memurlar hiçbir surette istihdam edilemezler. Bu gibilerin en kısa zamanda memuriyetle ilgileri kesilir.

Gerekçe

Müeyyide konmadığı takdirde madde bir hâsıdır. Herkesin Anayasaya bağlılığı ve kanunları sadakatle uygulayacağı farz olunur.

Fakat, aksi vaziyet karşısında müeyyide yoktur. Devlet memurunun Anayasayı mutlaka benimsemesi ve kanunları da sadakatle uygulaması iktiza eder.

BAŞKAN — Buyurun efendim.

FAHİR GİRİTLİOĞLU (Edirne) — Muhterem arkadaşlarım, benim önergem haddizatında mutlaka kanunlaşması lâzımgelen bir hükmü taşımamaktadır. Bir şartla ki, tasarıdaki hüküm de olmamak kaydıyla... Müsaade ederseniz tasarıdaki 6 ncı madde hükmünü okuyayım.

«Devlet memurları Türkiye Cumhuriyeti Anayasasına sadakatle bağlı kalmak ve T. C. kanunlarını sadakatle uygulamak zorundadır.»

Bu maddenin niçin yer aldığını izah edemedim. Gerekçesinde de izah edemedim. Metin olarak da kıyasladığım kanunlarda buna emsal bir madde bulamadım. Mademki Personel Kanununda Devlet memurlarını Anayasanın koruyucusu ve sadakatle tatbikçisi durumunda görmek gibi bir arzu vardır, ister istemez benim önergeme ihtiyaç hâsıl oluyor. Yani böyle bir arzu karşısında, ister istemez bir sual zihinlerde beliriyor. Ya T. C. Anayasasına sadakatle bağlı olmayan bir kişi Devlet memuru olursa ve hattâ o kişi yöneticiler sınıfına dâhil bir memur olursa, bilfarz elçi, bilfarz vali olursa ve 27 Mayıs ve gerekse onun getirdiği Anayasaya inanmıyorum derse... Bu takdirde bu altıncı madde çok garip bir durum hâsıl edecektir. Binaenaleyh ben de derim ki, altıncı maddeye bir müeyyide lâzımdır. Bu müeyyideyi de önergem ile takdim etmiş bulunuyorum. Demektedirim ki, «yukarıdaki fıkra hükmüne uymayan memurlar hiçbir suretle istihdam edi-

lemezler. Bu gibilerin, en kısa zamanda memuriyetle ilgileri kesilir.» Bunun müeyyide olarak kabul etmek zorundayız, altıncı madde varsa. Ben aslında altıncı maddeyi, yersiz, haşiv kabul ediyorum. Hiç olmaması daha uygundur düşüncesindeyim. Çünkü Anayasamız muhterem mevkiini muhafaza etmektedir. Ayrıca Personel Kanunu içinde böyle bir özel hükme ihtiyacolandığı kanaatindeyim. Fakat Komisyon Personel Kanununun altıncı maddesindeki hükmü muhafaza edecekse lütfen önergem de kabul buyurunuz, müeyyidesini de beraber getirelim. Bu suretle hüküm muhkem olmuş bulunsun önergem kabulünü istirham ederim.

BAŞKAN — Buyurun Sayın İncesulu.

HİLMİ İNCESULU (Çorum) — Muhterem arkadaşlar; Sayın Giritlioğlu ilk nazarda haklı olarak gözükmektedir. Ancak bendeniz Komisyonunda da sayın komisyon divan ve üyelerine arz ettiğim üzere buradaki zorunluluk müeyyidesiz kalmaktadır. Fakat bendeniz bunu Giritlioğlu'nun anladığı mânada anlamıyorum. Mânevi bir müeyyide ile müeyyidelendirilmesi mânasında anlıyorum. Komisyonunda beyan ettiğim ve divanların kabul ettikleri şekilde çıkacak tüzükte memur olacak kimselerin Anayasaya sadakatini, iradesini izhar etmesi için onu onore edecek bir formülle tüzükte belirtilip memuriyete kabul edilirken tekrar ettirip kendisini mânen bağlamakta fayda mülahaza etmekteyim. Sırf söz alışım bu düşüncemin zapta geçmesi içindir. Heride tüzük yapacaklara bir işaret olmasını sağlamak amaama mâtuftur. Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Ertem,

İLHAMİ ERTEM (Edirne) — Muhterem arkadaşlarım, 6 ncı maddenin tek bir madde olarak ele alınması doğru değildir. Bu bölümün başlığına bakıldığı zaman görülecektir ki, bu bölümün başlığı «Ödevler ve sorumluluklar» dır. Ve altıncı madde ile başlayan sadakat, yedinci maddede tarafsızlık, sekizinci maddede davranış ve işbirliği, dokuzuncu maddede yurt dışında davranış, onuncu madde de âmire karşı sorumluluk... Binaenaleyh bu madde topu ile bu bölümü dikkate aldığımız zamanda bir kıymet ifade eder. Sayın İncesulu'nun da belirttiği gibi, bu maddeye ve bu bölüme ihtiyaç vardır. Bunun ayrıca müeyyideye ihtiyacı yok-

tur. Esasen bunlara aykırı hareket eden kimse- nin sicil sistemi ve onun hattı hareketleri suçta vardığı zaman doğuracağı neticeler itibariyle gayet tabii olarak bu kimse memuriyet kadrosunda devam etmeye imkân bulamayacaktır. Bu sebeple yeni bir müeyyide getirilmesine lüzum yoktur. Fakat sadakat maddesinin bu bölümün başında yer almasına ihtiyaç vardır. Aksi takdirde o zaman bütün bölümün kaldırılması lâzımdır, ama mesele böyle değildir. Memurun hattı hareket tarzlarını tesbit bakımından bu madde ve bu bölüme ihtiyaç vardır. Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Başka bir değişiklik önergesi yoktur. Sayın Giritlioğlu tarafından verilmiş olan önergeyi tekrar okutuyorum.

(Edirne Milletvekili Fahir Giritlioğlu'nun önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Komisyon katılmıyor. Değişiklik önergesini kabul edenler... Etmeyenler... Değişiklik önergesi kabul edilmemiştir.

6 ncı maddeyi, metinde yazılı olan şekliyle oylarımıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Altıncı madde metinde yazılı olan şekliyle kabul edilmiştir.

Tarafsızlık :

MADDE 7. — Devlet memurları, siyasi partilere üye olamazlar; hangi bir siyasi parti veya kişinin yararını veya zararını hedef tutan bir davranışta bulunamazlar; görevlerini yerine getirirken dil, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din ve mezhep ayrımı yapamazlar.

BAŞKAN — 7 ncı madde üzerinde verilmiş bulunan bir önerge vardır bunu okutuyorum.

Millet Meclisi Başkanlığına

Yedinci maddeye aşağıdaki fıkranın eklenmesini arz ederim.

Edirne
Fahir Giritlioğlu

Yukardaki fıkraya mugayir hareket eden memurlar, vazifeleri sırasında ve vazifeleri icabı suç işliyen memurların tabi oldukları kovuşturma usullerine tabi tutularak mahkemeye verilirler ve üç aydan altı aya kadar mahkûmiyet cezasıyla birlikte memuriyetten tardlarına karar verilir. İşbu cezalar ertelenmez.

FAHİR GİRİTLİOĞLU (Edirne) — Müsaade ederseniz önergeyi izah etmek istiyorum.

BAŞKAN — Buyurun efendim.

FAHİR GİRİTLİOĞLU (Edirne) — Pek muhterem arkadaşlarım, valilikte bulunmuş, devlet idaresinde yıllarca hizmet görmüş ve başarılı vali olma sıfatını kazanmış değerli arkadaşım İlhami Ertem, demin 6 ncı madde hakkında benim önergeye itiraz ederken bir tüm olarak bu kısım nazarı itibara alınması lâzımgeldiği fikrini hareket noktası olarak kabul etti. Bu fikrin karşısında yedinci madde hakkında benim önergeye gene yersiz oluyor. Yani yedinci madde, memurların tarafsızlığını vasıflandıran, ifade eden bir maddedir. Temenni eden bir maddedir. Ben derim ki, memurları ahlâki telkin altında bırakan bir başlık ve o başlığın altındaki beş madde kâfi değildir. Ahlâki telkinlerle Devlet idaresi olmaz. Fazilet esası her ne kadar cemiyetlerde mühim rol oynarsa da Devletin mümeyyiz vasfı, hukukun mümeyyiz vasfı cebriliktir Bu hükümlerde bu maddelerde cebrilik unsuru görmediğim için noksan kabul etmekteyim. Binaenaleyh altıncı maddedeki noktai nazarımı yedinci madde için de aynıyle ifade etmek isterim. Şöyle ki; bu maddeyi olsun, önergeyi istikametinde değiştirmeyi sağlatabilmek amacıyla biraz tafsilâtına gireceğim, müsaadenizi istirham ederim.

Muhterem arkadaşlarım; Türkiye'de tarafsız memur Problemi yılların münakaşası konusu hâlne gelmiştir. Tarafsız olması lâzım gelen memurun yanında tarafsız olamıyan bir memur kadrosu iş görmüştür. Bu bir realitedir. Realiteye göz kapayamayız. Büyük Millet Meclisinde Bakanlarımız dahi taraf tutmakla töhmet altına alınmışlardır. Bu da bir realitedir.

Şimdi arkadaşlarım, realiteleri karşılayacak hükümleri vaz'etmek durumundayız. Şu anda vazifemiz budur. Eğer müsaade ederseniz bir misalle durumu biraz daha açıklayacağım. Personel Kanununun 7 ncı maddesi, eski Memurin Kanununun 7 ncı maddesine tekabül eder. Yanılmıyorsam 7 ncı madde olacak, belki 9 ncü maddedir. Eski Memurin Kanununun 7 veya 9 ncü maddelerinde memurların siyasetle iştigal etmeleri yasaktır. Hüküm çok tuhaftır. Siyasetle iştigalleri bilmuhakeme sabit olan memurlar vazifelerinden tardedilir.

Muhterem arkadaşlarım, eski Memurin Kanunu zannediyorum 1926 tarihlidir. Bilmuha-

keme sabit olan Türkiye Cumhuriyeti içerisinde tek memur yoktur.

Bilmuhakeme tâbiri ne demek? Hangi muhakeme ile sabit olacak, idari muhakeme ile mi, adli muhakeme ile mi? Bunun iddianamesi eğer adli muhakeme ise, adli mahkemeler kanalı ile sabit olacaksa savcılar veya sorgu hâkimleri siyasetle uğraşan memurun iddianamesini ne suretle tanzim edecek? Çünkü alışılmış bir kaidedir ki, savcılar ve sorgu hâkimleri Türk Ceza Kanununun veya özel ceza kanunlarının sarahaten suç teşkil ettiği hallerde ancak dâva açabilirlerdi. Burada cezai müeyyide, Ceza Kanununun tarif ettiği mânada cezai müeyyide olmadığı için hiçbir memur aleyhine dâva açılmamıştır. Netice ne olmuştur? Bilmuhakeme siyasetle iştigalleri sabit olanların tartları mümkün olmamıştır.

Şimdi arkadaşlar, 1960 yılı İhtilâline kadar vatandaş olarak ve hepimizin tarafsız memurdan şikâyetimiz vardı. Bunda müttefikiz.

KADRI EROĞAN (Urfa) — Hâlâ var.

FAHİR GİRİTLİOĞLU (Devamla) — Tarafsız memurdan şikâyetin hâlâ olduğunu ben konuşurken değerli arkadaşlarım tarafından dahi ifade edildi. Şu halde vakıya yaşamaktadır.

Kanun yapıyoruz, işe yaramıyan hükümler getiriyoruz. Çok rica ederim komisyonun hazırlığı, otoritesi içerisinde mağlûp olmıyalım. Bu müeyyideye şiddetle ihtiyaç vardır.

Önergem şudur: Bu kabîl siyasetle iştigal eden veya tarafsız muamele yapmıyan memurlara bir ceza koyalım. Önergemde ceza vardır. Hususi bir madde halinde ceza koyalım, müeyyide olarak. Ve mahkemenin merciini de tâyin edelim. Mekanizmayı işletelim. Önergem ancak bunu sağlıyor.

Şimdi tarihten enteresan bir misal vermek istiyorum, ve takdirinize bu misalimle sığınmak istiyorum. Sene 1935, devrin Cumhurbaşkanı 1935 yılında bütün Devlet memurlarının partiye intisaplarını emretmiştir. O devrin siyasi partisine bütün Devlet memurları girmiştir. Hattâ o kadar girmiştir ki, partinin il başkanları validir. Ama Memurin Kanununun 9 neu maddesi de yürürlüktedir. Türkiye realitelerini rica ederim bilelim. Devlet Başkanı bütün memurları partinin tabii üyesi addetmiştir. O ka-

dar ileri gidilmiştir ki, - tekrar ediyorum, bilhassa tekrar basarak söylüyorum - 63 vilâyette, - o tarihte öyle idi, - 63 vilâyetteki 63 vali C. H. Partisinin il başkanı olmuştur. Bu şartlar altında memur siyasetle uğraşmadı dersek, tarihi kapatmış oluruz.

Şimdi arkadaşlar, bunun tepkisi olmuştur, bunun nazari bakımdan tepkisi olmuştur; devrin Başbakanı tarafından dahi tepkisi olmuştur ve bunun ilim adamları tarafından izahı yapılmıştır. Ve maalesef bu izahı da size söyleyeyim. İlim olarak mecburuz bâzı noktalara istinad etmeye... Bakılmıştır, valilerin dahi, tek partinin elemanı ve vazifelisi olması, Memurin Kanununun 9 neu maddesi ile çelişir mi, çelişmez mi? Neticede verilen fetvada, çelişmez, denmiştir. Çünkü, denmiştir, «Memurin Kanununun 9 neu maddesi, C. H. P. sinin dışındaki bir partiye memurların girmesini yasak etmiştir. Bu da sabittir.

Şimdi ben, arkadaşlar, çok eski tarihimizden intikalen getirdiğim bu misali, 1960 İhtilâli arifesinde, bütün memurların politika içine girip, hakikaten Devlet itibarını sarsan tasarruflarına kadar ulaştırıyorum. 1961 Anayasasından sonra yepyeni bir Personel Kanunu getiriyoruz. Sadece temenniden ibaret bir hüküm getiriyoruz. (Memurun siyasetle uğraşması yasaktır, taraflı hareket etmesi yasaktır.) diyoruz. Ya uğraşırsa; hiç bir cevap yok. Şimdi zannediyorum komisyon bu sözlerime rağmen iştirak etmiyoruz diyecektir. Kanaatimece büyük bir kusur içerisindeyiz, büyük bir hata içerisindeyiz. Bu tarihten sonra şayet bir memur siyasetle uğraşır ve şayet bir memur taraflılığını terk etmezse zannediyorum büyük ölçüde kusur Büyük Millet Meclisinde olacaktır. Takdiri sizin reylerinize bırakıyorum.

BAŞKAN — Sayın Ertem, buyurunuz.

İLHAMİ ERTEM (Edirne) — Muhterem arkadaşlarım, çok kıymetli dostum Fahir Bey heyecan bakımından haklıdırlar, endişelerinde de haklıdırlar. Kanun tasarısını sonuna kadar okuduklarında kaniim. Eğer disiplin kısmına kâfi derecede üzerinde durarak dikkat etmiş olsalardı, bu teklifi yapmalarına lüzum yok idi. Ve o zaman, arzularının disiplin kısmında yerine geldiğini görecekerdi. Biraz evvel 6 neu madde hakkında ki söylenen sözlerde bu disiplin

lin kısmı ile bütün bu bölüm tamamen değerlendirilmiştir. Bir temeniden ibaret kalmıştır. Bunlar en ağır şekilde kendilerinin arzu ettiği gibi müeyyideye bağlanmıştır. Ben sadece 124 neü maddeyi okumakla iktifa edeceğim.

«Kamu hizmetlerinin gereği gibi yürütülmesini sağlamak amacı ile kanunların, tüzüklerin ve yönetmeliklerin Devlet memuru olarak emrettiği ödevleri yurt içinde veya yurt dışında yerine getirmiyenlere, uyulmasını zorunlu kıldığı hususları yapmıyanlara, yasakladığı işleri yapanlara durumun niteliğine ve ağırlık derecesine göre aşağıda sıralanan disiplin cezaları verilir.» denmektedir.

Binaenaleyh, Kanunun ikinci bölümünde yer alan sadakat tarafsızlık, ve sonra okunacak diğer hususlar bu 124 neü madde ile arzu edildiği gibi bir müeyyideye bağlanmıştır. Disiplin cezaları da, ihtardan başlayarak, memuriyetten ihraca kadar bütün halleri içine almaktadır. Disiplin cezalarının bu tarzda en ağır şekline kadar tatbiki mümkün olması kanunda derpiş edilmiş iken, bunların memura vereceği garantiler de bu bölümde yer almıştır. Zamanı geldiğinde görülecektir. Binaenaleyh; tekrar ediyorum, yedinci maddenin de sonuna bir müeyyide bağlamaya lüzum yoktur. Bu müeyyide biraz evvel okuduğum 124 neü maddede disiplin kısmında kemali ile yer almıştır. Madenin aynen kabulü isabetli olur. Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Sayın Talât Oğuz.

TALÂT OĞUZ (Mardin) — Muhterem arkadaşlarım, 7 neü maddenin son bendine Fahir Giritlioğlu arkadaşımın serdettiği fikir istikametinde her hangi bir fıkra eklenmesine lüzum ve zaruret olmadığı kanısındayım.

Muhterem arkadaşlarım, Anayasa düzeni içerisinde ve gerekse idari, adli, askerî ve diğer mevzuat muvacehesinde vazife ve mesuliyet tekbül eden hakiki ve hükmi şahıslar bu vazifelerini bu hudutlar dairesinde ifa etmekle mükelleftirler. Bu mevzuat haricinde bir davranış ve harekette bulunan özel şahıslar, âmme hizmetini gören şahıslar mutlak surette Devletin kudretini karşılarda göreceklerdir. Memurun Kanununun 9 neü maddesi hükmüne göre (siyasetle iştigal, bir memurun tardını muciptir,) şeklinde bir hükmü muhtevi bulunmakta-

dır. Bu idari yönden bir inzıbattır. Memur siyasetle iştigal ettiği takdirde, davranış ve hareketlerini her hangi bir siyasi teşekküle mal edildiği takdirde bunun hareketini, davranışını, tasarrufunu, muamelesini tecziye edecek, müeyyide altına alacak adli mevzuatta muazzam hükümler mevcuttur; müeyyideler mevcuttur. Türk Ceza Kanununun, vazifeyi suiistimal, vazifeyi ihmal suçlarından dolayı 240 - 230 neü maddelerine taallük eden hükümler doğrudan doğruya memurlar hakkında vazifelerinden mütevellit tatbik edilen ve bu istikamette hazırlanmış, vaz'edilmiş hükümlerdir. Onun için yedinci maddeye bir fıkra eklenmek suretiyle bu kanunu, bu maddeyi haşiv bir hale getirmekte fayda mülâhaza etmiyorum. Kaldı ki; eğer Memurin Muhakemat Kanununun Hükümetin sevk ettiği şekilde eğer değiştirildiği takdirde, artık memurlar vazifelerinden mütevellit suçlardan dolayı doğrudan doğruya savehlikler tarafından takibata mâruz bırakılacaklar ve savehlikler tarafından tanzim edilecek iddianameleri mahkemelere tevdi edeceklerdir. Bu durum karşısında memurlara ayrı bir müeyyide vaz'etmek ve ayrı bir müeyyideye muhatap kılmak kanunların mevcudiyetini, maddelerin mevcudiyetini kabarıklar ki; bu da adli mevzuat yönünden doğru değildir. Maddenin kabul edilmesinde fayda vardır.

BAŞKAN — Komisyon adına Sayın Burak.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ RATİP TAHİR BURAK (İstanbul) — Sayın Başkan, muhterem arkadaşlar;

Tasarımın ikinci bölümü memurların ödevlerine ve sorumluluklarına taallük ediyor. Burada Fahir Giritlioğlu arkadaşımızın istediği gibi cezai hükümler koymanın yeri yoktur. Arkadaşlarımın büyük bir vukufu iyiden iyiye yapılmış bir tetkik neticesi olan bilgiye dayanarak verdikleri izahata komisyon olarak tamamen katılıyoruz. 7 neü bölümünde, disiplin hükümleri vardır. Burada ikinci bölümde, yedinci maddede biz, memurun ödevi nedir, sorumluluğu nedir? Temel hükümlerdir, bunu tadatla iktifa ediyoruz. Disiplin hükümlerini tecavüz eden bir suç işlediği halde memur, umumi cezai hükümlere tabidir. Adalet mekanizması icabını yerine getirir. Bu bakımdan Fahir Giritlioğlu arkadaşımı-

zın değiştirge önergesine katılmadığımızı saygı-
larımın arz ederim.

BAŞKAN — Sayın Fahir Giritlioğlu, buyu-
runuz.

FAHIR GIRITLIOğLU (Edirne) — Muhterem arkadaşlarım ; huzurunuzu ikinci defa iş-
gal ettiğim için özür dilerim. Bir zarurettir be-
ni ikinci defa ortaya çıkartan.

Evveliminde muhterem grup sözcüsünün mu-
kabelesine ve Sayın İlhami Ertem'in keza iddi-
alarına karşı mukabelesine muterizim. Şöyle ki ;
disiplin cezasına ünüdi bağladım şekilde konuş-
maktadırlar. Eski Memurun Kanununda da di-
siplin cezaları var idi. Eski Memurun Kanunu-
nun tatbikatından tipik bir misal verdim ve eski
Memurun Kanununun şikâyetlerini bugüne ka-
dar ulaştırıyoruz, kırk senelik tatbikatta şikâ-
yetleri durdurmaya muvaffak olamadık. İkti-
darlar değişti, partiler değişti fakat şikâyetler
aynietini muhafaza ediyor.

Daha ileri gidelim, hepimiz şahit oluyoruz,
hepimizde birer mavi boncuk var. Dairelere
gittiğimiz zaman acıdır, bu hakikatı ama ifade
edeyim müsaade ederseniz, Türkiye Büyük
Millet Meclisinin listeleri hazırdır. Gelenin meş-
rebine göre kâlem ediliyor, tesbit ettik. Tatsız
bir ortam içerisine girmiştir Türkiye Bunu bu-
gün kurtarmak bizim elimizdedir. Hukuk mü-
eyyidemiz olmaz arkadaşlar. Diyoruz ki, di-
siplin cezası vardır. Disiplin cezası hukukun en
zayıf müeyyidesidir. Disiplin cezası eski Memu-
rin Kanununda da vardı, aynı hükümler vardı.
Eski Memurun Kanununda disiplin cezasını
aşan bir ceza da vardı. Bilmuhakeme sabit ol-
duğundan tart edilir, deniliyordu. İfade ettim
yine yetki ile ifade ediyorum. Öğrendim, Tem-
yiz Mahkemesinden tek bir vaka geçmemiş.
Hiçbir memurun tardedildiğine dair ceza tat-
bikatı tesbit edilmemiştir.

Şimdi arkadaşlar, anlıyorum ki, Komisyon
da benim noktai nazarıma iştirâk etmiyor. İki
gün evvel aldığım bir karar gereğince 125 nei
madde üzerinde de konuşma imkânımız yok-
tur. Nedir bu 125 nei madde? Disiplin cezala-
rından bahseden bir maddedir. Der ki, «Âmirin
teklifi üzerine disiplin kurulu tarafından şu

cezalar verilir.» Hangi suç için verilir? Bu, ya-
zılı değildir.

Şimdi ortada tarafsızlıktan bahseden, Ana-
yasaya sadakatten bahseden hükümler var. Bu
hükümlere muhalefet halinin «tart» olacağına
atıf yoktur. Kanun vaz'edilirken, tasarı hazır-
lanırken bu atfı yapmak hatasına düşmüşüz,
yok. 125 nei maddenin «E» fıkrasında böyle
bir kayıt yok. Bizde disiplin cezalarının en
ağırı nedir. Çoğumuz idarecilikten geldik, ço-
ęumuz âmir mevkiini işgal ettik. Kendisine ita-
at etmiyen memuru en ağır ceza ile cezalandı-
rırız.

Muhterem arkadaşlarım biz de Anayasayı
ihlâl suçu mefhumu daha henüz teşekkül etme-
miş. Bizim cemiyetimizin suçları basittir. Adli-
yeci arkadaşlarım pekâlâ bilirler. Adliyeci ar-
kadaşlarımızın ceza mevzuatı ile uğraşanları 4-
5 maddenin içinde kıvrınır dururlar. Adam öl-
dürmek suçtur, hırsızlık suçtur, ırza geçmek
suçtur. Bunun gibi beş altı tane daha iptidai
mânada işlemler suçtur. Türkiye'de amme hu-
kukunu ihlâl eden fiillerden mütevellit bir kim-
senin suçlandığını tesbit çok zordur. Mümkün
değildir, misali işte şu Kızılayda ki, olaylar.
Ankarada gözümüzün önünde günlerden beri
polis yakalar, ademi takip, polis yakalar ade-
mi takip... Meğer halkı rahatsız edecek gürül-
tülü şekilde Uyanış Gazetesini satarlarmış. Bu
değil tatbikat. Demek isterim ki, iptidai bir an-
layış içinde tatbikatımızı yürütüyoruz. Şimdi
memurun, hele iktidar partisini iltizam ettiği-
ęini tasavvur ediniz, o memuru iktidar parti-
sinden âmir mevkiindeki bir kimse tardeder mi?
Realiteleri konuşturuyorsak rica edeyim bana
müsbet cevap veriniz. Tardeder mi? İmkân
yok. Bilâkis takdir eder. Bu hakikatler gözü-
müzün önündeyken, bugün iktidar filân parti-
nin, öbür gün falan partinin, ama unutmıyalım
ki, koalisyonlarla idare edilmesi mukadder olan
bu memlekette memur ahlâkı daha çok elâstiki-
yet kazanacak, gününe göre, zamanına göre,
partisine göre şekiller değiştirecek. Bu durum-
da siyasetin bu oynaklığı karşısında memurları-
mızı korumaya mecburuz. Müeyyideyi ben bu-
nun için istedim. Önergemin reddedilme tehli-
kesini seziyorum. Bu tehlikeyi sezdiğim için ki-
125 nei maddede de konuşma imkânı bulamıya-

cağım, Çünkü vaktiyle bir önerge vermemişim, aldığımız karar gereğince bir tuhaf durum içerisindeyiz. - Bu itibarla 2 nei önergeyi veremiyeceğim için 7 nei madde ile ilgili, 125 nei madde ve atfeden bir önerge vermek zorunda kaldım. Hiç değilse dedim ceza müeyyidesi vaz'eden önergem reddedilirse 2 nei önergem şu tarzda hazırladım: «6 ve 7 nei maddelerde yazılı sadakat ve tarafsızlığın sağlanması için 125 nei maddenin (E) fıkrasına tard cezası müeyyidesinin konulmasını teklif ederim.» Şeklinde bir önerge verdim. Hiç değilse 125 madde işlerken tarafsız kalan bir memur tard edilmiş olsun. Sarahat olsun sadakat eden bir memur tard edilmiş olsun; bu müeyyide sarıh bir duruma gelmiş olsun. Yoksa, aksi takdirde disiplin cezalarının bu durumu getireceğine âmirin takdirine kalmış disiplin müeyyideleriyle biz bu durumumuzun götürüleceğine ihtimal vermiyoruz.

Muhterem arkadaşlarımdan tekrar tekrar ceza müeyyidesi şeklinde ortaya koyduğum 7 nei madde ile ilgili önergemın kabulünü istirham ederim.

BAŞKAN — Başbakan adına mı konuşacaksınız.

Buyurun Devlet Personel Dairesi Başkanı.
Sayın Hasan Şükrü Adal.

BAŞBAKAN ADINA DEVLET PERSONEL DAİRESİ BAŞKANI HASAN ŞÜKRÜ ADAL — Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri,

Sayın Fahir Giritlioğlu tasarı hazırlanırken bir hataya düşüyorlar. «Müeyyideler bu kanun tasarısına konmadı» dedi. Bu sebeple söz aldım, huzurunuzu işgal ettim.

Tasarı hazırlanırken bu konu ciddiyetle ele alınmıştır ve uzun tartışmalardan, tetkiklerden sonra Hükümete ve Hükümetten de Yüce Meclislere getirilmiştir. O kadar ki, İstanbul Üniversitesinin ve Ankara Üniversitesinin bu husustaki sayın profesörleri de bu toplantılara iştirak etmiştir ve bir sistem olarak getirilmiştir. Gerek disiplin mevzuları, gerek bu husustaki disiplin cezalarındaki sistemler...

Şimdi burada ayırıldılması lâzımgelen bir mesele Ceza Kanunundaki suç ve ceza sistemi ile, disiplin sistemindeki suç ve ceza sistemini birbirine karıştırmamak lâzımdır. Ceza Kanu-

nundaki sistem de suçun mutlaka ceza karşılığını göstermek zarureti aşıkârdır. İşte tesbit edilen sistemler arasında kozal sistem, yani suçun mutlaka karşılığını gösteren, cezasını gösteren sistemle, geniş şekilde cezaları sıralayan ve derecesine, niteliğine, ehemmiyetine göre tatbik edilen sistemler arasında biz bugünkü sistemi tercih etmiş bulunuyoruz. Yani yasaklar, ödevler gösterilecektir, umumi olarak ve ondan sonra da umumi disiplin hükümlerinde, 125 nei madde disiplin cezaları tesbit edilecektir. Ve öyle yaptık. Dikkat buyurursanız bu 2 nei bölümdeki hükümlerde sıra memurun yapamayacağı işlerdir, yasaklardır. Buna mukabil 125 nei maddede bu ve diğer bölümlerdeki yasaklar yapıldığı ve ödevler yapılmadığı takdirde memura verilecek olan disiplin cezalarının gerek dereceleri, gerekse usulleri tesbit edilmiştir. Binaenaleyh, bir kere müeyyide yok değil, müeyyide var. Buna niçin gidildi?

Bir kere Devlet hayatı çok mudildir. Meslekler ayrıdır. Tabii işlenen suçlarda da farklar vardır, dereceler vardır. Memurun Kanununun eski sisteminin işlememesinin başlıca sebebi de bu idi. Meselâ sarhoşluğu itiyadedinmek, ihraei muciptir. Bâzı mesleklerde sarıh olarak zikredilmiştir. Her hangi bir şekilde bir evrakı kaybetmek, bâzı mesleklerde bir ihmaldir, bâzılarında da çok ağır suçtur. Bir dosya memurunun her hangi bir evrakı kaybetmesi büyük bir suç teşkil etmez, buna disiplin cezalarının sırası içinde ihtardan, kınamadan, ve kademe durdurmasından, yani maaş durdurmasından yukarıya belki bir ceza verilemez. Ama bir hariciye memurunun bir şifreyi kaybetmesi veya her hangi bir şekilde bir başka suç işlemesi mutlaka o sınıf içerisinde, o hizmet kolu içerisinde daha ağır bir cezayı istilzam eder. Binaenaleyh, derecelerin tâyininde eğer biz buraya her maddede bir suçun karşılığını gösterecek olursak, memuriyetlerin önemlerini, hizmetlerin önemlerini tâyin edemiyeceğiz. Bu bakımdan maddenin lütfedilip Yüce Meclis tarafından Hükümetin getirdiği gibi, Geçici Komisyonun getirdiği şekilde kabul edilmesini bilhassa istirham ediyoruz. Aynı zamanda Sayın Fahir Giritlioğlu'nun ikinci önergesini de metot bakımından mahzurlu görüyoruz. Çünkü, böyle bir madde eklendiği takdirde bütün diğer maddelere de aynı şekilde

ilâveler yapılması lâzime gelecek ve sistem bozulacaktır.

Bu bakımdan mâruzatımı hulâsa edeyim; tasarrufların bu maddesi hazırlanırken çok tetkik edilmiştir. Binaenaleyh bugün tasarı meslek hayatının niteliklerine tamamen uygun, ilmî, hukukî esaslara uygundur. Maddenin aynen kabulünü istirham eder, hürmetlerimi arz ederim.

BAŞKAN — Başka söz isteyen? Buyurun, Sayın Oğuz.

TALÂT OĞUZ (Mardin) — Muhterem arkadaşlarım; memurların siyasetle iştigal etmeleri halinde mevzuatımızda mevcudolan müeyyideleri ikiye ayırmak iktiza eder, mevcut tatbikat yönünden. Müeyyidelerin birisi idari müeyyideler, diğeri ise adlî müeyyidelerdir. İdari müeyyideler, biraz evvel komisyon sözcüsünün ifade ettiği gibi, müzakere edilmekte bulunan tasarrufların 125 nci maddesine giren ve o madde içinde mütalâa edilmesi icabeden ihtar, tevbih, maaş kat'ı ve saire cezaları. Bunlara disiplin cezaları denir.

Adlî müeyyideleri ise doğrudan doğruya muhtelif yönden ve muhtelif zamanlarda mütalâa etmek iktiza eder. Meselâ, bir memur seçim esnasında, seçimlerin muayyen bir müddeti içinde, propaganda müddeti içinde siyasetle iştigal ettiği takdirde Seçim Kanununa muhalefetten dolayı yargılanır, dâva edilir ve tecziye edilir. Şu halde Seçim Kanununa muhalefet eden bir memura müeyyide tatbik edilmesi karşısında, ayrıca politika ile iştigal etti diye bu tasarıya, 7 nci maddeye bir müeyyide eklemek zaittir ve faydalı değildir.

Diğer yönden yine bir memur davranış ve hareketleriyle seçimden gayri zamanlarda politika ile iştigal eder, muayyen bir partinin propagandasını yapar, muayyen bir siyasi teşekküle mensup insanların emellerine hizmet eder, tasarruflarda bulunursa, Ceza Kanununun müeyyideleri önümüze çıkar. Biraz evvel izah ettiğim gibi, memurun muayyen istikamette işlemiş olduğu suçtan dolayı vazifesini suiistimali mevcuttur, vazifeyi ihmal hususları mevcuttur. Kaldı ki, bu hâdiselerin hukukî tanzimini yapacak olan adlî mercilerdir. Adlî mercilerin görevi dâhiline giren bir meseleyi yeniden zait olacak şekilde kanun tasarruflarına ithal etmek doğru değil-

dir. Ve faydalı mütalâa etmiyorum. Maddenin kabul edilmesinde zaruret mevcuttur.

BAŞKAN — Buyurun, Sayın Ertem.

İLHAMİ ERTEM (Edirne) — Muhterem arkadaşlarım, sadece bir hususu tanzih için söz aldım. Çünkü bu maddeye müeyyide eklenmesini isteyen arkadaşlarımızdan Sayın Giritlioğlu disiplin cezalarının tatbikinin âmirin keyfine kaldığını söylediler. Bu hakikaten böyle ise büyük şekilde zarar doğurabileceği akla gelebilir. Kendilerinin belirttiği gibi iktidar partisine mensup âmir bu tarzdaki siyasete karışmış bir memuru müsamaha ile karşılar ve neticede de disiplin cezası işlemez. Bu maddede konulan hüküm de müeyyidesiz kalır gibi gelir. Ama hakikat bu tarzda değildir. Çünkü, tıpkı memurun muhakematında olduğu gibi, eğer, memurun politika yapmasından, siyaset yapmasından dolayı zarar görmüş kimseler var ise, bu zarar gören kimseler âmirin bu memur hakkında açtığı soruşturma neticesinde kuruldan çıkacak karara tatminkâr olmazsa bu karar aleyhine Danıştaya kadar müracaat edebilir. Binaenaleyh, bu maddelere uygun harekette bulunmayan veya şu maddede yazılı hususları yerine getirmeyen memurların disiplin cezası görmesi âmirin keyfine tâbi değildir, Danıştaya kadar varan kazai murakabeye tabidir. Maddenin aynen kabulü, sistemin bozulmaması faydalıdır. Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Sayın Fahir Giritlioğlu tarafından verilmiş bulunan değişiklik önergesini okutuyorum.

(Edirne Milletvekili Fahir Giritlioğlu'nun önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Komisyon katılıyor mu?

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI FAHRETTİN KERİM GÖKAY (İstanbul) — Katılmıyoruz.

BAŞKAN — Değişiklik önergesini oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Anlaşılmadı efendim. Lütfen Sayın Fahir Giritlioğlu tarafından verilmiş bulunan önergeyi oyunuzda sunuyorum.

TALÂT OĞUZ (Mardin) — Usulü yönden oylanamayacağına dair mütalâam var.

BAŞKAN — Önergenin usulü yönden oylanamayacağını biz biliriz, lütfen oturun.

Önergeyi oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

KADRI EROĞAN (Urfa) — Yanlışlık oldu itiraz ediyorum.

BAŞKAN — Divan kâtiplerini unutuyorsunuz. Maddeyi metinde yazılı olan şekliyle oyunuzaya sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Madde metinde yazılı olan şekli ile kabul edilmiştir.

Davranış ve işbirliği :

MADDE 8. — Devlet memurları, hizmet münasebetiyle halkla temaslarında nazik davranmak ödevindedirler.

Devlet memurları, üstlerine, birlikte çalıştıkları arkadaşlarına ve maiyetlerine karşı da aynı şekilde hareket ederler.

Devlet memurları, resmî sıfatlarının gerektirdiği itibar ve güvene lâyık olduklarını hizmet içindeki ve dışındaki davranışlarıyla göstermek zorundadırlar.

Devlet memurlarının iş birliği içinde çalışmaları esastır.

BAŞKAN — Bir önerge var, okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

Kürsüden açıklıyacağım sebeplerle tasarının 8 nci maddesinin yeniden tedvini için komisyona iadesini arz ederim.

Ankara

Emin Paksüt

BAŞKAN — Sayın Paksüt zatiâliniz bir önerge vermişsiniz.

EMİN PAKSÜT (Ankara) — Komisyon lûtfetti benim noktai nazarımı dikkate aldı. Oya arzına lüzum yoktur.

BAŞKAN — Komisyon tarafından düzenlenmiş maddeyi okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

Komisyonumuza verilen önergeler üzerine Devlet Memurları kanun tasarısının 8 nci maddede 1 nci ve 2 nci fıkralarının kaldırılması uygun görülmüştür.

Geçici Komisyon Başkanı

Fahrettin Kerim Gökay

BAŞKAN — Komisyon tarafından yapılmış bu değişikliği oyunuzaya sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir. Maddeyi vâkı bu değişiklikte birlikte oyunuzaya sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Madde bu şekli ile kabul edilmiştir.

Yurt dışında davranış :

MADDE 9. — Devlet memurlarından sürekli veya geçici görevle veya yetişme, inceleme ve araştırma için yabancı memleketlerde bulunanlar Devlet itibarını veya görev haysiyetini muhîl fiil ve davranışlarda bulunamazlar.

BAŞKAN — 9 ncu madde üzerinde verilmiş bulunan değişiklik önermelerini okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

9 ncu maddedeki (muhil) kelimesi yerine (kırcı) veya (zedeleyici) gibi Türkçe bir kelime konulmasını arz ve teklif ederim.

Ankara

Emin Paksüt

Sayın Başkanlığa

9 ncu maddedeki (muhil) kelimesi yerine (sarsıcı) kelimesinin konulmasını arz ve teklif ederim.

Tokat

Ali Dizman

BAŞKAN — Komisyon tarafından 9 ncu maddede vukubulan değişikliği okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

Komisyonumuza verilen önergeler üzerine Devlet Memurları kanun tasarısının 9 ncu maddesindeki (muhil) kelimesinin (zedeleyici) olarak değiştirilmesi uygun görülmüştür.

Geçici Komisyon Başkanı

Fahrettin Kerim Gökay

BAŞKAN — Her üç önergeyi ayrı ayrı oylarınıza sunuyorum. («Lüzum yok» sesleri.) Oya koymaya lüzum yok diyorsunuz. O halde 9 ncu maddeyi komisyon tarafından yapılmış bulunan bu değişiklikle oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Madde yapılan bu değişiklik şekliyle kabul edilmiştir.

Âmire karşı sorumluluk :

MADDE 10. — Devlet memurları, görevlerinin iyi ve doğru yürütülmesinden âmirlerine karşı sorumludurlar.

BAŞKAN — Değişiklik önergesi yok. Maddeyi bu şekliyle oyunuzaya sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... 10 ncu madde aynen kabul edilmiştir.

Emirlerin yürütülmesi, kanunsuz emir :

MADDE 11. — Devlet memuru, âmirinin verdiği emirleri yerine getirmekle ödevlidir.

Devlet memuru, âmirinden aldığı emri, Anayasa, kanun, tüzük, yönetmelik hükümlerine aykırı görürse, yerine getirmez ve bu aykırılığı, o emri verene bildirir. Ancak âmir emrinde ısrar eder ve bu emrini yazı ile yenilerse, emri yerine getiren sorumlu olmaz; sorumluluk emri verene aittir.

Konusu suç teşkil eden emir, hiçbir suretle yerine getirilmez; yerine getiren kimse sorumluluktan kurtulamaz.

Devlet memuru, âmirinden aldığı emri, konusu suç olmadığı halde yanlış takdirle suç sayar ve emri yürütmezse âmir, gecikmesinin zarar getirebileceği hallerde, hizmetin diğer bir görevli tarafından yapılmasını sağlar veya gerekirse kendisi yapar.

Acele hallerde kamu düzeninin ve kamu güvenliğinin korunması için kanunda gösterilen istisnalar saklıdır.

BAŞKAN — 11 nci madde üzerinde verilmiş bulunan değişiklik önermelerini okutuyorum.

Millet Meclisi Başkanlığına

11 nci maddenin 2 nci ve 3 ncü fıkralarının metinden çıkarılmasını arz ederim.

Edirne

Fahir Giritlioğlu

Gerekçe :

Kanunsuz emre karşı, memurun direnmesi teminatını bu fıkralar amelî bakımdan tesirsiz kılmaktadır.

BAŞKAN — Önergeniz üzerinde, buyurun Sayın Giritlioğlu.

FAHİR GIRİTLİOĞLU (Edirne) — Pek muhterem arkadaşlarım, âmme hukukumuzun en enteresan bir noktasını şimdi çeşitli cephelerden cem'etmiş vaziyette ve bir kanun maddesi halinde müzakere ediyoruz.

11 nci madde öteden beri idare âmirlerini, zabıta âmirlerini ve bilfiil zabıta memurlarını ilgilendiren bir konudur. Âmirin emrine itaat etmek mecburiyetinde olan memurlar acaba suç işlemekle karşı karşıya kalırlarsa veyahut da bırakırlırlarsa nasıl hareket edeceklerdir?

27 Mayıs İhtilâlinde evvel bu konu büyük ölçüde memuru müşkül duruma sokmuştur, büyük ölçüde! Ve sırasında âmir mevkiindeki kimseleri dahi müşkül durumlara sokmuştur. Şimdi biz dertlerimizin çaresini halletmek mecburiyetindeyiz. Getirdik getirdik bu kanunu dayadık, fakat bu kanun da, öyle zannediyorum, halletmiyor.

Muhterem arkadaşlarım, eski mevzuatımızda birbiriyle açıkça gelişen iki madde vardı, açıkça. Bunlardan bir tanesi âmirin emrini mutlak surette dinleme mecburiyetiyle karşı karşıya bırakan Memurin Kanunundaki memurlara ait hükümdür. Memur nihayet yazılı olarak müracaat eder, âmir ısrar ettiği takdirde memur vazifesini ifa eder. Eski ahkâm bu idi. Buna mukabil, memurun suçunu asla affetmiyen Türk Ceza Kanununda ayrı bir ahkâm vardı. Âmir istediği kadar yazılı emir versin, fakat bu yazılı emri ifa eden memur Türk Ceza Kanununa göre suçlu oluyor. Memurin Kanununa göre ifa etmez ise suçlu oluyor. Türk Ceza Kanununa göre ise ifa ettiği için suç oluyor. Bu vaziyet büyük ölçüde memurlarımızı kararsız duruma sokmuştur. Eski ahkâm maalesef birbirine zıt iki hükümü taşıyordu.

Muhterem arkadaşlarım, bu iki zıt hüküm yeni mevzuatımız içerisinde de kısmen yer aldı. Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanununun kabulü sırasında bu mesele Büyük Millet Meclisinde uzun uzun tartışıldı. Kesinlikle hal çaresi bulamamakla beraber kısmen telif edici bir formül bulundu. Şimdi 11 nci madde bu formülden, Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunundaki formülden biraz uzaktır. Müsaade ederse nice için uzak olduğunu arz edeyim.

11 nci maddenin birinci fıkrası orijinal bir fikir getirmiş değildir. Neden orijinal bir fikir getirmiş değildir? Çünkü 11 nci maddenin 1 nci fıkrası Anayasanın 49 ncü maddesi aynen almıştır. Anayasanın 49 ncü maddesini kelimesi kelimesine virgüline kadar yazmış olmuş 1 nci fıkra. Bu bir Anayasa emri. Yazılsa da yazılmasa da zaten Anayasa emri. Mesele 2 nci fıkrada çatalaşmaktadır. Şöyle ki, eğer bir fiil karşısında memur ile âmirin ihtilâflı durumu olursa bunun hal çaresi nedir? 2 nci fıkra bunun cevabını veriyor. Yani diyor ki, konusu suç ol-

mıyan hallerde memur bunu suç zannederse, âmir de bunu suç zannetmezse ne olacaktır? Muhterem arkadaşlarım, evvelâ bu maddenin yazılışında büyük bir eksiklik vardır konusunun peşinen suç olmadığı prensibi kabul ediyor. İki vazifeli tasavvur ediniz. Birisi validir, diğeri emniyet âmiridir. Vali zanneder ki, bu suç değildir. Emniyet âmiri hâdisenin karşısındadır, suç olduğu kanısındadır. Bu iki Devlet memurunun yanlış telâkkisine peşinen hüküm vermeye hakkımız yoktur. Memurlardan birisi yanlış düşünüyor, yanlış düşünüyor ama, mutlak surette yanlış düşünen küçük rütbeli memurdur gibi bir prensibi benimsememize hakkımız yoktur. Bazan küçük rütbeli memur doğru düşünebilir. Mutlaka bir kimse âmir mevkiinde olunca suçu tarifte, suçu vasıflandırmakta daha isabetlidir denemez. Kaldı ki bâzı konuları mahkemeler dahi isabetle tâyin edemiyor. Temyiz Dairesi dahi isabetle tâyin edemiyor. Nihayet tevhibi içtihatlarla meseleleri hallediyoruz. Bilhassa bu kabul suçlar umumiyetle âme nizamı aleyhine işlenen suçlarla ilgilidir. Hakikaten bunların objektif kıstaslarını bulmak çok zor. Bu vaziyet karşısında âme nizamı nasıl işliyecektir? Anayasanın 49 ncu maddesi ile yetindiğimiz takdirde, konusu suç olan bir emri memur yerine getirmeyecektir. Bu hüküm tamam Fakat memurun tereddüdü karşısında hakikaten konusunun da suç olması ihtimali varsa âmirine yeni yetki mi tanıyacağız? Şimdi 2 nci maddede böyle diyor, Âmirin takdirine bırakıyor. konusunun suç olmadığını âmir kabul ettiği takdirde başka bir memura bu vazifeyi yaptırıyor. Direnen memurun yerine başka birisini ikame ediyor ve bu vazifeyi yaptırıyor.

Kanaatimce bunu kanun şeklinde yazınamızda büyük hatalar olabilir. Şöyle ki âmir bile bile kanunsuz bir emir verdi ise kendi takdir ölçülerine göre bunun kanunsuz olduğunu bilmesine rağmen bâzı izahlarla hakikaten konunun suç teşkil etmediğini söyleyebiliyor ve savunursa, - böyle bir misali alalım - buna istinaden vermiş olduğu emri olayla karşı karşıya bulunan memur infaz etmezse, direnirse, işi bu halde bıraktığımız takdirde direnen memur âmiri ikaz etmiş olacaktır. Neye göre ikaz etmiş olacaktır? Hangi hukukun içerisinde ikaz etmiş olacaktır? Her şeyden evvel Anayasanın 49 ncu maddesi

hükmü içinde ikaz etmiş olacaktır. Çünlü Anayasanın âmir hükmü vardır. Öyle bir âmir hükmüdür ki, memurun âmirinden de daha âmir bir hüküm taşır, mahiyet taşır. Binaenaleyh, memurun direnmesi, gayrikanuni emri veren âmir için bir ikazdır veya onun doğrudan doğruya sorumluluğu için bir sebeptir. Fakat biz direnen memurun yerine 2 nci memuru ikame edebilme yetkisini âmire tanıdığımız andan itibaren âmir işlediği suçu kitaba uydurmaya başlayabilir. Yani der ki, «Evet ben bunu kanunsuz görmedim, suç görmedim, memuruma emir verdim, o memur direndi, ben de 11 nci maddenin 2 nci fıkrasına istinaden memuruma ısrar ettim ve bir başka memuruma bu emri verdim. O başka memur da benim noktai nazarımı takabbül etti, noktai nazarlarımızda ittifak etti, iki kişinin noktai nazarı böyle ittifak ettiğine göre mâsumum. Hareketimizde suçluluk kasdı yoktur.» der ve ikinci fıkra bu haliyle kaldıkça kasıtlı emirlerin sorumluluğu azalmış olabilir. Bunun için ben 11 nci maddeye Anayasanın âmir hükmünün tekrar nakşedilmesinde fayda görürüm. Fakat bunu da kâfi görürüm. İkinci fıkrayı ve ondan sonraki fıkraları lüzumsuz ve tehlikeli addederim. Bu itibarla önergeyi taktir etti. 11 nci maddenin iki ve üçüncü fıkralarını metinden çıkarılmasını bu gerekçeyle istinaden arz ve teklif ediyorum.

BAŞKAN — Başka söz istiyen?.. Yek. Komisyon?..

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI FAHRETTİN KERİM GÖKAY (İstanbul) — Katılmıyoruz.

(Edirne Milletvekili Fahir Giritlioğlu'nun önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Komisyon katılmıyor, değişiklik önergesini oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Değişiklik önergesi kabul edilmiştir.

Maddeyi metinde yazılan şekliyle oyuruza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... 11 nci madde metinde yazılan şekliyle kabul edilmiştir.

Kişisel sorumluluk :

MADDE 12. — Devlet memurları görevlerini dikkat ve itina ile yerine getirmek zorundadırlar. Görevleriyle ilgili olarak idareye verdikleri zararlardan ötürü Borçlar Kanununu hak-sız fiil esaslarına tabidirler.

BAŞKAN — 12 nci madde üzerinde değişiklik önergesi mevcut değil. 12 nci maddeyi metinde yazılan şekilde oyunza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... 12 nci madde avnen kabul edilmiştir.

Kişilerin uğradıkları zararlar :

MADDE 13. — Kişiler, kamu hukukuna tabi görevlerle ilgili olarak uğradıkları zararlardan ötürü, bu görevleri yerine getiren personel aleyhine değil, ilgili kurum aleyhine dâva açarlar. Kurum, genel hükümlere göre sorumlu personele rücu eder.

BAŞKAN — 13 ncü madde üzerinde verilmiş bulunan değişiklik önergesini okutuyorum.

Millet Meclisi Başkanlığına

13 ncü madde, (İlgili kurum aleyhine) deyiminden sonra :

(Umumi yargı makamları nezdinde ve umumi hükümlere istinaden) deyiminin eklenmesini arz ve teklif ederim.

Edirne

Fahir Giritlioğlu

Gerekece

Yargı merciinin adli makamlar olmasını belirtmekte ve umumi hukuk hükümlerinin tatbik edileceğini tasrih etmekte amelî fayda vardır.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Giritlioğlu.

FAHİR GIRİTLİOĞLU (Edirne) — Pek muhterem arkadaşlar, kanaatimce personel mevzuatımıza getirilen en önemli ve en enteresan bir hükmü münakaşa ediyoruz. Hakikaten şimdiye kadar buna benzer açık bir hüküm yok idi. Yalnız, vazifesini yapmayan hâkimler hakkında tazminat dâvası açılacağına dair açık bir hüküm vardı. İşlemeyen bir hüküm olmakla beraber bir teminat hükmü idi.

Şimdi, 13 ncü madde; kişilerin kamu hukukuna tabi görevle ilgili olarak uğradıkları zararlardan ötürü bu görevleri yerine getiren personel aleyhine değil de; ilgili kurum personelinin tabi olduğu kurum aleyhine tazminat dâvası açılacağını tasrih etmektedir. Ben bu maddeyi kendi anlayışım ölçüsünde açık bulmadım. Çünkü inanıyorum ki, tazminat dâvası Danıştayda açılmaz; inanıyorum ki, tazminat dâvası hukuk mahkemesinde açılır. Fakat, tazminat dâvasına bakan Danıştay dairelerini de bilirim.

Bu vaziyet karşısında, içtihatlar meydan bırakmamak amacıyla, ben bir önerge vermek lüzumunu hissettim. Tazminat dâvası açılacak. Nerede açılacak? Şu iki kelime ilâvesiyle, «Umumi yargı makamları nezdinde ve umumi hükümlere istinaden». Umumi yargı makamları nezdinde denince, mahkemeler bellidir, usul kanunları artık bunu tâyin eder, Kanunlarımız da belli olur, bir açıklık vermiş oluruz. İchtihatlardan kurtarır ve mekanizmayı işletmiş oluruz. Önergemin bu yönden lütfen kabulünü istihdam ederim.

BAŞKAN — Önergeyi tekrar okutup oyunza sunacağım.

(Edirne Milletvekili Fahir Giritlioğlu'nun önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Komisyon?

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ RATİP TAHİR BURAK (İstanbul) — Lüzum görmüyoruz.

BAŞKAN — Komisyon lüzum görmüyor. Değişiklik önergesini oyunza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Anlaşılmadı. Değişiklik önergesini tekrar oyunza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Değişiklik önergesi kabul edilmemiştir.

Maddeyi metinde yazılı olan şekilde oyunza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Madde metinde yazılı olan şekilde kabul edilmiştir.

Mal bildirimini :

MADDE 14. — Devlet memurları kendileriyle eşlerine ve velâyetleri altındaki çocuklarına ait taşınır ve taşınmaz malları, alacak ve borçları hakkında, özel kanunda yazılı hükümler uyarınca, mal bildirimini verirler.

BAŞKAN — Değişiklik önergesi mevcut. 14 ncü madde üzerinde Sayın Kadri Özek.

KADRI ÖZEK (İzmir) — Muhterem arkadaşlarım, kanaatimce müzakere edilen bu kanunun en mühim maddelerinden birisinin görüşülmesine sıra gelmiştir. 14 ncü madde Devlet hizmetinde vazife almış bulunan memurların mal bildirimine tabi tutulması keyfiyeti. Bu maddeden istihdaf edilen gaye ve maksat, rüşvet, haksız iktisap gibi birtakım kazançlara mâni olmaktadır.

Ancak bendeniz maddeyi dikkatle tetkik ettim, bu madde ile alâkası bulunan mevcut mevzuatımızın diğer hükümlerini de tetkik ettim, telif imkânını bulamadım.

Muhterem arkadaşlarım, gayriikabilli inkâr bir hakikattir ki, vatandaşın bugün en çok ıstırap çektiği konulardan birisi Devlet hizmetini ifa etmek, almış olduğu maaş mukabilinde ifa etmek mecburiyet ve mükellefiyetinde bulunan bir kısım Devlet hizmetlilerinin haksız iktisap yoluna saparak rüşvet alma yoluna gitmeleridir. Her gün bu gibi hâdiselerle karşılaşyoruz. Sizi temin ederim arkadaşlarım. Bu gün de çok kere aynı şekilde bir hâdise ile karşılaştım. Benim seçim bölgemden gelen bir arkadaştan yirmi bin lira rüşvet talep etmişler. Acı bir hakikat. Bu arkadaş, bu vatandaş bana müracaat etmek mecburiyetinde kaldı.

Muhterem arkadaşlarım, tedvin edilen madde rüşvet ve haksız iktisabı bertaraf etmek imkânını temin etmekten uzaktır. Şöyle ki, maddeyi tekrar okuyalım. Maddede deniyor ki; «Devlet memurları kendileriyle eşlerine ve velayetleri altındaki çocuklara ait taşınır ve taşınmaz malları, alacakları ve borçları hakkında özel kanunda yazılı hükümler uyarınca mal bildirimi verirler.» İtiraf edeyim, buna dair olan kanunu tetkik etmedim. Ancak, burada Devlet memuru olup da mal bildirimi mükellefiyetinde bulunan kişinin kendisi ile beraber kimlerin malları hakkında beyanda bulunmak mecburiyetinde olduğu sarahaten belirtilmiştir. Halbuki muhterem arkadaşlar, bu madde tedvin edilirken düşünülmeğe lâzım gelirdi, dün alâkalı zevatla da görüştüm, bu konuyu. Bir âfettir muhterem arkadaşlar, rüşvet ve haksız iktisap. Bunun önüne mutlaka geçmek mecburiyetindeyiz. Ama geçmek için sadece kavlen değil fiilen de gereken tedbiri almak zaruretini de kabul etmek lâzımdır. Filhal Devlet memurunu memuriyeti sırasında mal beyanına tabi tutuyoruz. Kendi malını bildirecek. Kanun da taşınır, taşınmaz mallardan bahsediyor. Karısının mallarını bildirecek ve velâyeti altında bulunan çocuklarının... Ne kadar dar bir gerçeğe içinde mütalâa edilmiş. Binaenaleyh, bidayetinde de arz ettiğim gibi, maddenin istihdaf ettiği gaye ve maksadın tahassülüne bu tedvin şekli ile im-

kân yoktur. Komisyondan istirham ediyorum, maddeyi ve şimdi arz edeceğim sebeplerini, tekrar ele alsınlar.

Muhterem arkadaşlarım, bir kere Kanunu Medenide malûmunuz olduğu veçhile bizde karı-koca arasında mal rejimi üç şekilde tedvin edilmiştir: Mal birliği, mal ortaklığı ve mal ayrılığı olarak. Bunlar karı-koca arasında akdi bir münasebet olarak tahassül edebileceği gibi eğer, karı-koca arasında mevcut mallar hakkında her hangi bir anlaşma mevcut değilse, kanuni rejim mal ayrılığı rejimidir. Şimdi istirham ediyorum, ben bir Devlet memuruyum, mal beyanında bulunmak mükellefiyetindeyiz. Ama bu mal beyanı ile birlikte karımın ve velâyetim altında bulunan çocukları da mallarının nelerden ibaret olduğunu bildirmek mecburiyetindeyim. O bir tarafta mal ayrılığı rejimi caridir, karımı hiçbir surette ben bana gerçek malını bildirmeye icbar edecek ne bir müeyyide ne de bir kuvvete sahip değilim. Şu halde memur olarak haksız iktisapta bulunabilirim. Her zaman bulunabilirim ve günün birinde elde ettiğim haksız iktisap ve rüşvet yolu ile menfaatte bir memurun karısı bir apartman, her hangi bir taşınır veya taşınmaz mal elde ediyor. Mütaakıp defa vereceğim mal beyanında aynı durumu bildireceğim. Bana alâkalı memur soracak, senin karın böyle bir apartman dikti, bana vaktiyle böyle beyanda bulundu. Bunu nereden aldı? Ben bilmiyorum demek mecburiyeti ile karşı karşıya kalacağım.

Muhterem arkadaşlar, hakkında takibat yapılsa bu memurun, samimiyetle şunu temin ederim ki, ben bir avukat olarak bana böylesine tevdi edilecek yüz tane dâva olsa, hiç münakaşasız bu dâvaları kazanacağım hakkında teminat verebilirim. İcbar edemezsiniz, böyle bir mecburiyetiniz yok, böyle bir salâhiyetiniz yok. Şu halde bu meseleyi Ceza Hukuku yönünden de mütalâa etmek mümkün olabilir. Resmî mercilere kanunun tesbit ettiği mânada hilâfı hakikat beyanda bulunmak Türk Ceza Kanunu Muvaacesinde suçtur. «Hayır, ben suçlu değilim, çünkü beyan sahibi bizzat ben değilim, karımın malına aidolan beyan, karıma aittir. Ama beyanname bana aittir.» Garip bir şey bu. Onun hilâfı hakikat şekilde bana olan beyanını, benim beyanda bulunmak mükellefiyetinde ol-

duğum resmî mercie bana izafe edilmesine, Ceza Hukuku anlayışı itibariyle imkân yoktur. Şu halde ne yapmak lâzım?

Gerçekten muhterem arkadaşlar, arz ettiğî gibi hassas bir konudur. Memleketimizde rüşvet, gayrimeşru iktisap ve saire gibi gayri ah-lâki davranışların bir realite olduğunu kabul etmek lâzım. Tenzih ederim, namuslu kişilere sözüm yok tabii. Şu halde bunun önüne geçmenin yollarından birinin bendeniz Sayın Başkanlığa tevdi ettiğim önerge ile imkân dâhilinde so-kulabileceğî kanaatine sahibim. Ama lütfetsin Komisyon, bunu tetkik etsin, belki daha büyük bir mükemmeliyetle getirir.

Muhterem arkadaşlar, hem memurun rüşvet almasına, haksız iktisabına mâni olmak bakımından ve hem de cezanın şahsiliğî bakımından verilecek olan beyannamesi daha geniş anlamda o Devlet memurunun, ne yapalım, karısı ise karısı, babası ise babası, anası ise o da ve şayet varsa kayınpederi, kayıncıvaldesi ve hukukî mânada arz ettiğim şekliyle kan hısımları, va sıhri hısımları itibariyle, üçüncü dereceye kadar hısımları ayrı ayrı mümkündür. Aynı zamanda Kanunu Medenin mal ayrılığı rejimini de ihlâl etmemiş oluyoruz. Kadın mükellef değildir, ama, o memurun kocanın karısı olması itibariyle bu beyannameyi lütfedin, o memuru murakabe edebilmek bakımından, şahsan vermeye kendi imzası ve mesuliyeti tahdında vermeye mükellef kılın. Samimiyetle inanıyorum. Muhterem arkadaşlarım, eğer biz bu mal bildirimini mükellefiyetini, arz ettiğim önerge-min şümülü içinde mütalâa edersek, büyük çapta hani bir insan çaldığını gizleyeme çalışır ama gizliyecek hududu biz eğer namütenahi genişletirsek onun gizleme imkânlarını ortadan bertaraf etmek mümkün olabilir, edebiliriz. Şu halde artık rüşvet almak, haksız bir iktisapta bulunmak büyük cesaret ve cüret konusu olur. Sebep? Kontrol cihazı mükemmel işlemektedir. İtiraf edeyim ki, tam bir mükemmeliyetle değil. Onun da kaçamak yolu olacaktır. İnsanların akrabasından aziz dostları yakın arkadaşları da vardır, Binaenaleyh o şekliyle de gizlemek imkânı var. Fakat bunlar istisna teşkil edebilecek kadar, nâdir meselelerdendir. Binaenaleyh istirham ediyorum, memleketimizde vatandaş ağzında her gün, her yerde uluorta na-

muslu memuru dahi küçültecek ve kötü duruma sokacak bu konuşmaların, bu isnatların ve iftiraların bertaraf edilmesini temin bakımından önergeye iltifat ederseniz her halde memleketimizdeki bu kötü ve gayriahlâki davranışın önüne geçmek kısmen olsun imkân dâhilinde olacaktır.

Muhterem arkadaşlar, özel temaslarımla muttali oldum, çok hürmet ettiğim Sayın Hilmi İncesulu arkadaşımız bu konuyla alakalı kanunu tadil eden bir teklifte bulunmuş. Muhterem arkadaşlarım, burada o kanunun da tadilatını yaparız. Yalnız burada Devlet memurunun kendisi namına ve başkaları namına vermek mükellefiyetinde bulunduğu mal beyannamesinden bahsediliyor. Şu halde o tadilat gelsin, onu da tetkik edelim. Ama arz ettim, bu konunun yani memurun kendisinin müstakillen kan hısımlarının, ve sıhri hısımlarının üçüncü dereceye kadar hepsinin müstakillen ve kendi imzaları tahdında mal beyanında bulunmaları mükellefiyetini tahmil etmekte, bu kanunun esprisine göre bir mâni yoktur. Şu halde benim önergem kabul edilirse, arz ettiğim mahzurların, yani memur efendim ne yapayım karım bana öyle söylemişti, onun malını ben bilmeye mecbur değilim, veyahut bana bildirmeye icbar edemem gibi mâzeretler beyaniyle yine aynı minval üzere yürütmesine mâni olmak imkânını sağlamış oluruz.

Saygılarımı sunarım.

ALİ DIZMAN (Tokat) — Sayın Başkanım, lütfederseniz evvelâ bütün önergeler okunsun.

BAŞKAN — Peki efendim. Sayın Kadri Özek ve Sayın Giritlioğlu tarafından verilmiş önergeleri okutuyorum.

Sayın Başkanlığa

Personel Kanunu 14 ncü maddesinin aşağıdaki şekilde tadilini arz ve teklif ederim.

Izmir
Kadri Özek

MADDE 14. —

Devlet memurları ve üçüncü dereceye kadar usul ve fûruu ile aynı derecede sıhri hısımları ayrı ayrı taşınır, taşınmaz malları, alacak ve borçları hakkında özel kanunda yazılı hükümler uyarınca mal bildirimini verirler.

Millet Meclisi Başkanlığına

14 ncü maddeye aşağıdaki fıkranın eklenmesini arz ederim.

Edirne

Fahir Giritlioğlu

Madde 14. — Son fıkra :

Verilen mal bildirimlerinin, memurun tabi olduğu dairenin âmiri tarafından, yılı içinde incelenerek, bildirim memurunun yaşayışına uygun olup olmadığının tesbit ve tevsiki mecburidir. Bu işlem yerine getirilirken 3 Haziran 1942 tarih ve 4232 sayılı fevkalâde hallerde haksız olarak mal iktisabedenler hakkındaki Kanun hükümleri göz önünde tutulur. Keyfiyeti kontrol ve tesbit zaptı, mal bildirimine eklenir. Âmir bu ödevi şahsan yapabileceği gibi, vazifelendirdiği bir memuru vasıtasıyla de, yerine getirebilir. Ancak: Memurun, daha üst bir vazifede bulunması mecburidir.

Gerekeçe :

Teklif ettiğim fıkra maddeye eklenmediği takdirde, bu madde bir haşivden ibaret olacaktır. Zira esasen 16 Haziran 1949 tarih ve 5440 sayılı Kanunla devamlı veya geçici bir âmme vazifesi veya hizmeti gören vazifelilerin menkul ve gayrimenkul malları ile borçları hakkında mal beyannamesi vermeleri mecburidir.

Bu mecburiyete rağmen : Şimdiye kadar hiçbir memur hakkında, servetinden dolayı işlem yapılmamıştır.

BAŞKAN — Sayın Giritlioğlu, buyurunuz.

FAHİR GİRİTLİOĞLU (Edirne) — Pek muhterem arkadaşlarım, memurların haksız iktisapları ile savaş edilmesi fikri ve onların takibedilmesi fikri 25 senelik mâzisi olan bir fikirdir. 25 sene evvel bu ihtiyaç duyuldu ve 1942 tarihinde bu hususu sağlamak amacı ile 4232 sayılı fevkalâde hallerde haksız olarak mal iktisapları hakkında bir kanun çıkarıldı. Halen bu kanun yürürlüktedir. Bu kanun takip şekillerini, usul şekillerini, kontrol şekillerini etrafıca anlatan, pratik hükümler getiren bir kanundur. Bu kanun yürürlükte iken ikinci bir kanunu çıkarmak lüzumunu hissettik. Bu ikinci kanun 16 Haziran 1949 tarihli Kanundur.

Yedi sene sonra bu ihtiyacı niçin hissettik?.. Bahsettiğim 1942 tarihli kanun savcılara vazife yükleyen bir kanundur. İhbar ile işliyen bir ka-

nundur. Bidayet işlemi savcılara intikal ettirildikten sonra takip ve tahkik usullerini tesbit eden bir kanundur. Demek isterim ki 1942 tarihli kanun kendiliğinden işliyen bir kanun değildir. Bir tevdi kanunudur. Kendisine tevdi edilen işi ikmal eden bir kanundur. Tevdi işlemi ne suretle yapılsın; tevdi işlemi ne suretle tekâmül ettirilsin. Bu ihtiyaç 1949 yılında kendini hissettirdiği içindir ki 1949 tarihinde 5440 sayılı Kanun kabul edildi. Bu kanun Devlet dairelerinde çalışan bütün memurların Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri de dâhil olmak üzere, biz ilâveten bir de Anayasa hükmü icabı bu beyannamesi vermekteyiz, Devlet dairelerinde çalışan bütün memurların, bütün personelin mal beyannamesi vermesi mecburiyetini koyan bir kanundur. Bu suretle, asıl suçları takibedecek, mekanizmaya gereken işlemi tevdi edebilmek için doküman toplamak amacıyla 1949 tarihinde bu kanun vaz'edilmiştir. Yani mal beyannamesini memur dairesine verecek, bu mal beyannamesi münderecatı acaba memurun yaşayışına uygun mudur, memurun özel hayatı beyannamesine uygun mudur, aldığı aylıktan başka bir geliri var mıdır, bütün bu konuların incelenmesini sağlamış olacaktır. 1949 tarihli bu kanuna göre alınan beyannameler nazarı bakımından düşünülür ki, incelenecektir. Filân memur tarafından verilen beyannamede bilâfi hakikat hükümler varsa takibedilecektir. Filân memur tarafından verilen beyannamede gelirler gösterilmiştir. Fakat memurun kifayeti, yaşayışı, özel hayatı, o beyannameye uygun değilse takibedilecektir. Neye göre? 1942 tarihli kanuna göre...

Şimdi arkadaşlar, Personel Kanunu 14 ncü maddesi ile malûmu tekrar etti, yeni bir şey getirmedi. Personel Kanunu 14 ncü madde ile, tekrar ediyorum, hakikaten yeni bir şey getirmedi. Çünkü 1949 tarihli Kanun zaten yürürlükte. 1949 tarihli 5440 sayılı Kanuna göre zaten mal beyannameleri verilmektedir. Personel Kanununun 14 ncü maddesi ne diyor : «Memurlar mal beyannamesi verir.» diyor. Zaten bunun kanunu var ve bu kanun işliyor. Hâkimlere de şâmil, askerlere de şâmil. Meclis üyelerine, Yasama Organına da şâmil, işliyor. Şu halde zaten yürürlükte etrafı bir kanun varken bu 14 ncü madde kanaatimce haşivdir. Bu maddenin konması faydasız mıdır?.. Hayır. Ama ik-

mal edildiği takdirde faydalı olacak. Müsaade ederseniz ikmal konusunu arz etmek isterim.

Muhterem arkadaşlarım, 1942 tarihli Kanunu arz ettim. 1949 tarihli Kanunu da arz ettim. Maalesof 25 seneden bu yana mal beyannamesinden dolayı tek bir memur hakkında takibat yapılmamıştır. Bir tek komiser hariç tasvir ediyorum. İhtilâl devresinin özel hukukunu saymıyorum, özel muamelesini saymıyorum. Bunun dışında binlerce ve yüzbinlerce mal beyannamesi alınmış, usulen alınmış ki takibedilmemiştir. Demek isterim ki, 1942 tarihli Kanun. 1949 tarihli Kanundan habersiz, 1949 tarihli Kanun ise 1942 tarihli Kanundan habersiz. Her iki kanun birbirinden habersiz olduğu müddetçe ikisi de işliyememiş. Çünkü 1942 tarihli Kanun Adalet Bakanları işletecek. Kendisine bir iş gelecek ki, kanun işlesin. 1942 tarihli Kanun idare âmirleri nazara almıyor. Neden nazara almıyor? Kendilerine mevdu bir iş değil diye nazara almıyor. Onlar 1949 tarihli Kanunla iktifa ediyorlar. Nedir o kanun? Mal beyannamesini toplama emreden kanun. Mal beyannameleri toplanmış, evrak mahzenlerimizi doldurulmuş ve doldurulmakta devam ediyor. Ama toplanan bu mal beyannameleri bir gün bir kişi hakkında okunup da 1942 tarihli Kanunun müeyyidelerine ve tahkik usullerine havale edilmemiş. 25 senelik Türkiye'yi tasvir ediyorum.

Şimdi 14 ncu madde ile mesele tekrar su üstüne çıktı. 14 ncu madde bir yenilik getirmede, 1949 tarih ve 5440 sayılı Kanunun hükmünü getirdi. Mal beyannamesinin alınmasını emreden hüküm halinde geldi. Verdiğim önerge şu :

Derim ki, 14 ncu madde olduğu gibi falsın, ama altına bir fıkra ekliyelim. Ne yapalım bu fıkra ile? 1942 tarih ve 4232 sayılı hâlen yürürlükte bulunan, fevkalâde hallerde mal iktisabına dair Kanunun işleyiş hükmünü 14 ncu maddenin ikinci fıkrası olarak yazalım. Bunu formüle ettim ve dedim ki; mal beyannamesini alan âmir, bu beyannameleri yılı içinde tetkikle mükellef olsun. Âmir bu tetkikini ya bizzat yapsın ya vazifelendirdiği âmir mevkiindeki diğer bir memuru vasitasıyla yaptırın. Bu beyannameleri tetkik ettikten sonra memurun yaşayışı ile mütenasibolmayan kısımları tesbit ettiği takdirde 1942 tarihli Kanunun muamelelerini ifa etsin, yani o kanuna havale etsin. Eğer mal be-

yannamesini uygun görür ise tesbitini tevrik etsin, «tetkik ettim, gayritabilik görmedim» desin. Bu suretle mal beyannamelerinin okunduğu, ele alındığı anlaşılmalı bulunsun ve lütün bu işlemleri yılı içinde yapması için âmir mevkiindeki kimselere ek fıkram ile ödev vermiş buluyorum. Önergem bunu âmirdir. Yüksek Meclis önergem kabul ettiği takdirde öyle zannediyorum ki bir ihtiyacı kesinlikle karşılayacağız. Cemiyetin şikâyeti var, cemiyet hırsızlıktan ve rüşvetten şikâyet eder. Aynı zamanda cemiyet bazı memurların hakikaten aynıyle mütenasibolmayan yüksek kirali yerlerde oturduklarından şikâyet eder, kılık kıyafetinden ve yaşayış tarzından şikâyet eder. Bütün bu şikâyetler tamamıyla iftiradan ibaret değildir. Bu şikâyetlerin haklı bir tarafı vardır. Buna mukabil, muhterem arkadaşlarım, memurlarımızın da lütükünü korumaya mecburuz. Memurlarımızın kâffesi bu şikâyetlere muhatab olduğu müddetçe memurlarımız töhmet altında kalmaktadır. Mekanizmanın iyi işlemesi namuslu memur için teminattır. Hakikaten ahlâki bakımdan inhiraf gösren memurlar için de bir müeyyide olur veya hüt bir ceza sebebinin teşkil eder, takip sebebinin teşkil eder. Ben verdiğim önerge ile mekanizmanın hiç değilse işleyeceği kanaatini muhafaza ediyorum. Bir nisbet dâhilinde Jahi 1942 tarihli Kanunu, 1949 tarihli Kanunu işletmeye imkân sağlarsak yapıcı bir iş yapmış oluruz. Aksi takdirde bu 14 ncu madde sureti katiyede hem fuzulidir ve hem de lüzumsuzdur. Fuzulidir, çünkü, zaten 5440 sayılı Kanun yürürlüktedir, 14 ncu madde hükmü orada vardır. Lüzumsuzdur çünkü, 25 seneden beri bu mal beyannameleri işe yaramamıştır, beyhude yere Devlete külfet, memura zahmet vermiyelim, kâğıt israfına kapılmıyalım. Bu işi müspet bir istikamete çevirmek için 14 ncu madde ile ilgili önergem nazarı itibara alınmasını bilhassa istirnam ederim. Saygılarımla.

BAŞKAN — Sayın Hilmi İncesulu.

HİLMİ İNCESULU (Çorum) — Muhterem arkadaşlarım; Sayın Kadri Özek ve Sayın Giritlioğlu chemmiyetli bir konudan bahsettiler. Hassasiyetlerine teşekkür etmemek mümkün değil. Ancak bizim hazırlamakta olduğumuz Devlet Memurları Kanunu bir anakoddur ve bu arada Anayasamızın 59 ncu maddesi şöyle bir hüküm

de kabul etmiştir: Kanun hizmetine girenlerin mal bildiriminde bulunmaları kanunla düzenlenir demektir. Filhakika âme hizmetinde çalışanların mal beyanına taallük eden 1942 ve 1949 tarihli kanunlar vardır ve işlememektedir. İşlememesinin sebepleri de yine sayın hatipler tarafından anlatılmıştır. Bendeniz Sayın Şefik İnan'la beraber bunları nazarı itibara alarak idari tatbikattaki müşahedelerimize de istinaden bu kanunların işler hale gelmesini sağlamak maksadiyle 1963 yılının sonlarında bir kanun teklifi takdim etmiştik. Bilmiyorum hangi komisyondadır, bugüne kadar her hangi bir şekilde konuşulduğuna ait bir davet de almadık. Şimdi bu Personel Kanununun 14 nci maddesi ile konulmak istenilen hüküm 1942 ve 1949 tarihli kanunların yerine bugünkü ihtiyaçlarımıza cevap verecek ve o kanunların işlememekle mülkiyetini bertaraf edecek yeni bir kanunun Personel Dairesince hazırlanma mükellefiyetini sağlayacak nitelikte bir hüküm olarak telâkki edilmiştir. Bendeniz de Komisyonda özel olarak bulunduğum zaman yapılan müzakerelerde Komisyon Divanı ve Personel Dairesi gerçeğin bu yolda olduğunu beyan ettikleri için gerek Sayın Kadri Özek ve gerekse Fahir Giritlioğlu'nun takdirlerinin çok yerinde olmakla beraber yeni tedvin edilecek bir kanuna temel teşkil etmeleri daha isabetli olacağı kanaatindeyim. Personel Kanununun bu anahükümünü Anayasaya paralel olarak koyduktan sonra Hükümetten temennim, dolayısıyla 160 sayılı Kanunun Devlet Personel Dairesine verdiği görevler arasındadır, (İ) fıkrasında yazılıdır, bu ve benzeri hükümleri hazırlamak görevleri arasındadır. Biran evvel memurların mal beyanına taallük eden hükümleri tedvin edip ve hayatımıza pratik hükümler ve işler bir kanun halinde getirmelerinin uygun olacağı kanısındayım. Devlet memurları tasarısı kanununun bütünlüğünü bozmıyalım. Bunun ana bir kod olarak kalmasını mahfuz tutalım ve maddeyi aynen kabul edelim. İstirhamım bundan ibarettir. Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Sayın İlhami Ertem, buyurun.

İLHAMİ ERTEM (Edirne) — Muhterem arkadaşlarım; önerge sahibi arkadaşlarımız kanunun gayesini gözden uzak tutarak önergelerini vermektedirler. Bu kanun Devlet memurlarının hizmet şartlarını, niteliklerini atama ve

yetiştirilmelerini, ilerleme ve yükselmelerini, ödev, hak, yüküm ve sorumluluklarını, aylıklarını ve ödeneklerini tanzim etmek maksadıyla hazırlanmış bir kanundur ve müzakeresini yaptığımız bölümün başlangıcı da «ödevler ve sorumluluklar» bölümüdür. Burada 14 nci madde ile ele alınmış kısım devlet memurlarının mal bildirimini mükellefiyetine tabi oldukları umumi hükmünü koymak için getirilmiştir. Bunun ne tarzda işliyeceği yine madde metninde özel kanunda yazılı hükümler uyarınca demek suretiyle ifade edilmiştir. Binaenaleyh, kıymetli arkadaşım Fahir Giritlioğlu'nun burada anlattıkları meseleler doğrudur. Ama yeri bu madde değildir. Eğer kanunun ne maksatla hazırlandığını dikkate almaz bölümlerin başlıklarına dikkat etmezsek cemiyette cereyan eden her mühim meseleyi burada biraz atfı vardır diye uzun uzun tahlile kalkar ve maddelerin içine sokmağa kalkarsak bu kanun bütün birliğini ve mantıklığını, bünyesini kaybetmiş olacaktır. Bu sebeple gerek Kadri Özek arkadaşımız ve gerekse Fahir Giritlioğlu arkadaşımızın önergelerinin yeri bu madde değildir. Bu madde aynen kabul edilmelidir. Madde metninde belirtildiği gibi ileri sürdükleri hususlar ilgili kanunların da ele alınacaktır ve alınması zaruridir. Maddenin aynen kabulünde kanunun bütünlüğü bakımından fayda vardır.

Hürmetlerimle...

BAŞKAN — Önergeler üzerinde başka söz isteyen? Yok.. Önergeleri tekrar okutup oyuna za sunacağım.

Komisyon bir izahatta bulunmak istiyor mu?..

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI FAHRETTİN KERİM GÖKAY (İstanbul) — Hayır.

BAŞKAN — Peki.

KADRI ÖZEK (İzmir) — Sayın Başkan, yanlış anlaşılabilir bir taraf var, izin verirsiniz bir hususu tavzih edeceğim. Diğer arkadaşlarımızın konuşmalarından muttali oldum ki, benim teklif ettiğim hususu yanlış anlatmışlardır. İzin verirsiniz iki dakikada izah edeceğim.

BAŞKAN — Yalnızca tavzih maksadıyla buyurun. Daha evvel işaret ediniz, Riyaseti takip ediniz, söz isteyen başka arkadaş var mı diye soruyorum. Buyurunuz, oylamaya geçerken söz istememenizi rica ederim.

KADRI ÖZEK (İzmir) — Muhterem arkadaşlar, benden sonra konuşan arkadaşlarım teklifimin bu kanunda yer alamıyacağı tezini savundular. İstirham ediyorum, benim teklif ettiğim husus bu maddenin metnine ve ruhuna tamamen uygundur. Maddenin metninde memurun kendi namına ve yakını bulunan karısı ve lâyeti altında bulunan çocukları namına beyanname vereceğini derpiş etmektedir. Bendeniz de diyorum ki, memur kendi namına versin ve kendisine yakın bulunan üçüncü dereceye kadar, önergemde de beyan edildiği gibi kan hısımları, sıhri hısımlarının beyannamelerini kendileri değil bu kanunun o maddesini o şekilde tedvin edelim ki, gerek sorumluluk, gerek murakabe ve bir imkân sağlanabilmesi bakımından bu mal beyannamelerini alâkalı bulunan kişiler bizzat kendi sorumluluklarını taşıyacak şekilde imzaları ile versinler. Şu halde bu kanundan gayri bir kanunda yer alması lâzımgelir şeklindeki mütalâa vârit değildir. İstirham ediyorum, memleketi böylesine acı ve gerçek olan bir meselenin derdinden kurtarmak imkânını sağlamış olacağız. Lûtfediniz, iltifat ediniz; diğer kanun tadili geldiği takdirde onu da biliyorum, onda özel bankaları da aynı şekilde murakabeye tabi tutmak meselesi var. Yerden göğe kadar iştirak ediyorum. Çünkü, yakın tarihte gördük ki muhterem arkadaşlar, bir Raybank faciası vardır ki, bugün Hazinesin omuzlarına 150 milyon lira gibi bir külfet tahmil etmiştir. Sayın İncesulu ve Sayın Şefik İnan arkadaşlarımızın teklif ettikleri kanun teklifi, onları da mal beyanına mecbur eden bir tekliftir. Lûtfediniz, eğer bu teklife, bu değiştirge önergesine iltifat ederseniz bu dertten memleketi büyük çapta kurtarmak imkânını buluruz. Saygılar sunarım.

BAŞKAN — Değiştirge önermelerini okutuyorum.

BAŞKAN — Komisyon?..

(Kadri Özek'in önergesi tekrar okundu.)

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI FAHRETTİN KERİM GÖKAY (İstanbul) — Katılmıyoruz.

BAŞKAN — Komisyon katılmıyor. Değişiklik önergesini oyunuzaya sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Değişiklik önergesi kabul edilmiştir.

14 ncü maddeyi metinde yazılı olan şekliyle oyunuzaya sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... 14 ncü madde aynen kabul edilmiştir.

Basına bilgi veya demeç verme :

MADDE 15. — Kamu görevleri hakkında basına, haber ajanslarına veya radyo ve televizyon kurumlarına bilgi veya demeç, bakanın yetkili kılacağı görevli, illerde valiler veya yetkili kılacağı görevli tarafından verilebilir.

Askerî hizmet ile ilgili bilgilerin verilmesi özel kanunları hükümlerine tabidir.

BAŞKAN — 15 nci madde üzerinde verilmiş bulunan değişiklik önergesi yok. 15 nci maddeyi metinde yazılı olan şekliyle oyunuzaya sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... 15 nci madde aynen kabul edilmiştir.

Resmî belge, araç ve gereçlerin iadesi :

MADDE 16. — Devlet memurları görevleri sona erdiği zaman, ellerinde bulunan, görevle ilgili resmî belgeleri, araç ve gereçleri iade etmek zorundadırlar.

Bu zorunluluk memurun mirasçalarına da şâmilidir.

BAŞKAN — 16 ncü madde üzerinde verilmiş bulunan değişiklik önergesi mevcut değil. Bu itibarla 16 ncü maddeyi metinde yazılı olan şekliyle oyunuzaya sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... 16 ncü madde aynen kabul edilmiştir.

Muhterem arkadaşlarım, bâzi değişiklik önermeleri üzerinde yapılan konuşmaların 10 dakika ile kayıtlanması hususunda bir önerge vardır, önergeyi okutuyorum.

Sayın Başkanlığa

Konuşmaların on dakika olarak karara bağlanmasını rica ederim. Saygılarımla.

Samsun

Mehmet Basaran

BAŞKAN — Aleyhinde buyurun Sayın Özal.

RÜŞTÜ ÖZAL (Konya) — Sayın Başkan, hiçbir önerge üzerinde şimdiye kadar yapılan konuşmalar 10 dakikadan fazla olmamıştır. Şimdiye kadar 10 dakika konuşan arkadaş olmadı. Hepsi en fazla 3 veya 4 dakika konuştu.

MEHMET BAŞARAN (Samsun) — Önergeyi geri alıyorum.

BAŞKAN — Önerge gerivevilmştir.

BÖLÜM : 3

Genel haklar

Uygulamayı isteme hakkı :

MADDE 17. — Devlet memurları, bu kanun ve bu kanuna dayanılarak yayınlanan tüzük ve yönetmeliklere göre tâyin ve tesbit olunup yürürlükte bulunan hükümlerin kendileri hakkında aynen uygulanmasını istemek hakkına sahiptirler.

BAŞKAN — 17 nei madde üzerinde verilmiş olan önergeleri okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

17 nei maddenin çıkarılmasını arz ve teklif ederim.

Istanbul
Coşkun Kırca

Sayın Başkanlığa

17 nei maddenin son satırındaki (uygulanmasının) kelimesinin (uygulanmasını) ve (hakkında) kelimesinin (hakkına) olarak değiştirilmesini saygı ile arz ve teklif ederim.

Tokat
Ali Dizman

Millet Meclisi Başkanlığına

17 nei maddenin metinden çıkarılmasını arz ederim.

Edirne
Fahir Giritlioğlu

Gerekçe

1. Tüzük ve yönetmelikler zaittir.
2. Pek tabii bir hakkın kullanılmasını formüle etmiye lüzum yoktur.

BAŞKAN — Sayın Coşkun Kırca ve Sayın Fahir Giritlioğlu 17 nei maddenin metinden çıkarılmasını istemektedirler. Bu hususta söz isteyen var mı?.. Yok. Metinden çıkarılma hakkında verilmiş bulunan önergeleri oyunuzaya sunuyorum. Komisyon katılmıyor. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Komisyonca Sayın Ali Dizman tarafından verilmiş bulunan önerge üzerine düzenlenmiş bulunan yeni metni okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

Komisyonunuza verilen önergeler üzerine Devlet memurları kanun tasarisının 17 nei mad-

desinde aşğıdaki redaksiyon değişikliği yapılmıştır.

Geçici Komisyon Başkanı
İstanbul
Fahrettin Kerim Gökay

Madde 17. — Devlet memurları, bu kanun ve bu kanuna dayanılarak yayınlanan tüzük ve yönetmeliklere göre tâyin ve tesbit olunup yürürlükte bulunan hükümlerin kendileri hakkında aynen uygulanmasını istemek hakkına sahiptirler.

BAŞKAN — 17 nei maddeyi komisyonun tertibettiği şekilde oyunuzaya sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... 17 nei madde bu şekilde kabul edilmiştir.

Güvenlik :

MADDE 18. — Kanunlarda yazılı haller dışında Devlet memurunun memurluğuna son verilemez, aylık ve başka hakları elinden alınamaz.

BAŞKAN — 18 nei madde üzerinde değişiklik önergesi yoktur. Maddeyi metinde yazılı olduğu şekilde oyunuzaya sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Madde aynen kabul edilmiştir.

Emeklilik :

MADDE 19. — Devlet memurlarının, özel kanununda yazılı belirli şartlar içinde, emeklilik hakları vardır.

BAŞKAN — 19 neu madde üzerinde, maddenin metinden çıkarılmasına dair bir önerge var, onu okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

19 neu maddenin çıkarılmasını arz ve teklif ederim.

İstanbul
Coşkun Kırca

BAŞKAN — Komisyon katılıyor mu?..

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI FAHRETTİN KERİM GÖKAY (İstanbul) — Katılmıyoruz.

BAŞKAN — 19 neu maddenin metinden çıkarılması hakkında verilmiş bulunan önergeyi oyunuzaya sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

19 neu maddeyi metinde yazılı olan şekilde oyunuzaya sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... 19 neu madde aynen kabul edilmiştir.

Çekilme :

MADDE 20. — Devlet memurları, bu ka-
nunda belirtilen esaslara göre memurluktan çe-
kilebilirler.

BAŞKAN — 20 nci maddenin metinden çı-
karılmasını istihdaf eden bir önerge var, okutu-
yorum.

Yüksek Başkanlığa

20 nci maddenin çıkarılmasını arz ve teklif
ederim.

Istanbul
Coşkun Kırca

BAŞKAN — Komisyon katılmıyor. 20 nci
maddenin metinden çıkarılması için verilmiş
bulunan önergeyi kabul edenler... Etmiyenler...
Reddedilmiştir.

20 nci maddeyi metinde yazılı olduğu şekil-
de oya sunuyorum; kabul edenler... Etmiyen-
ler... Kabul edilmiştir.

Şikâyet ve dâva açma :

MADDE 21. — Devlet memurları, üstleri
veya kurumları tarafından kendilerine uygula-
nan idari eylem ve işlemlerden dolayı şikâyet
etme ve bunlara karşı dâva açma hakkına sa-
hiptirler.

BAŞKAN — 21 nci madde üzerinde veril-
miş bulunan değişiklik önermelerini okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

21 nci maddenin metinden çıkarılmasını arz
ve teklif ederim.

Istanbul
Coşkun Kırca

Millet Meclisi Başkanlığına

21 nci maddenin aşağıdaki şekilde deği-
ştirilmesini arz ve teklif ederim.

Fahir Giritlioğlu
Edirne

«Devlet memurları üstleri ve kurumları
tarafından kendilerine uygulanan idari eylem
ve işlemlerden dolayı şikâyet etme ve bunlara
karşı Danıştayda iptal ve umumi mahkemeler-
de tazminat dâvası açmak hakkına sahiptirler.»

BAŞKAN — Söz mü istiyorsunuz, Sayın
Giritlioğlu? Buyurun.

FAHİR GİRİTLİOĞLU (Edirne). — Muh-
terem arkadaşlarım; öyle tahmin ediyorum ki,
Coşkun Kırca arkadaşımız bu maddenin kaldırılmasını önergesiyle isterken şunu kastetmiş
olsa gerektir. Aslında Anayasa hükmüdür. İda-
renin her türlü tasarrufları aleyhine şikâyet et-
me ve dâva açma hakkı mahfuz ve muhterem
olduğu için bu bir Anayasa hükmü olarak bu-
raya tekrar geçirilmesin demiş olsa gerektir.
Fihafika Anayasa hükümleri kendiliğinden
işliemez. Birtakım tanzim edici teferruat hü-
kümelerine muhtaçtırlar. Kanaatimce 21 nci
madde böyle bir teferruat hükmünü getirdi.
Ne suretle tazminat dâvası açılacağını şikâyet
ve dâvanın ne suretle olacağını belirtiyor. Der
ki 21 nci madde; «Devlet memurları üstleri
veya kurumları tarafından kendilerine uygu-
lanan idari eylem ve işlemlerden dolayı şikâyet
etme ve buna karşı dâva açma hakkına sahip-
tir. «Şikâyet etme hakkı ve dâva hakkı ayrı ay-
rı konulardır. Şikâyet etmenin usulleri çeşitli
kanunlarda belirtilmiştir. Dâva açmanın usül-
leri maalesef bir çok alanda tartışmalardan
kurtulamamıştır. Dâva nereye açılacaktır? Dâ-
va terimi umumi bir terimdir. Buna açıklık
vermekte fayda vardır. Bu maddeyi okuyan
vatandaş hukuk kültürü olmıyan bir vatandaş
olabilir. Ve mağdur durumda idareden şikâyet-
çi vatandaş hukukla ilgisi olmıyan bir vatandaş
olabilir. Bu maddeyi tefsir etmeden, bu madde-
yi her hangi bir kimseye, üç beş kişiye sorma-
dan açıklıkla anıyabilmelidir. Bu açıklığı mad-
dede görmüyorum. Hukuk kültürü olmıyan va-
tandaşları misalinin içine ek olarak kendimi de
koyuyorum hâkimlik yaptım, avukatlık yap-
tım; acaba dâva şu maddeye göre Danıştayda
mı açılacak, yoksa umumi mahkemelerde mi
açılacaktır? Bunun cevabını kesinlikle ifade
edememekten mazurum. Neden? Hükümlerimi-
zin bugüne kadar sarıh olmamasındandır. Çe-
şitli mahkeme kararları bu noktayı nazarımı
teyidetedir. Bunun için ben maddeye bir
açıklık getirdim, dedim ki, maddeyi kökten de-
ğiştirerek «Devlet memurları üstleri ve ku-
rumları tarafından kendilerine uygulanan
idare eylem ve işlemlerden dolayı şikâyet etme
ve bunlara karşı Danıştaya iptal ve umumi
mahkemelerde de tazminat dâvası açma hakkı-

na sahiptir.» Filhakika memurun kendisi âmiri aleyhine açacağı tazminat dâvasında enteresan bir konu vardır; idari tasarrufun özelliği meselesini tetkik konusu. Hakikaten tazminat dâvalarından bir çok bakımdan kararlar öyle bağlanıyor deniliyor ki, bu aslında bir idari mahiyette tasarruftur. Şu halde idari karakter taşıdığı için tazminat dâvasının dahi Danıştayda rüyeti gerekir deniliyor. Buna dair tatbikatla karşılaşmışızdır. Alelûmum, «Buna mukabil de tazminat konuları idari vazifenin dışında addedilir, hukuk mahkemelerinde, umumi mahkemelerde görülür» şeklinde de tefsirler vardır, tatbikat vardır. İşi tefsire bırakmamak için tazminat dâvaları bakımından kesinlikle bir merci tâyin etmekte fayda görüyorum. Bu merci hukuk mahkemeleri olmalıdır. İptal dâvaları için de zaten mercii, Danıştay Kanunu göstermiştir. Danıştaydır. Mercei Bu suretle dâva hakkını kullanacak memur açık bir hüküm karşısında bulunduğu takdirde madde işler. Açık bir hüküm karşısında bulunmadığı takdirde hem madde işlemez, hem de memur müracaatlarını neticelendiremez. Neticelendiremez, çünkü usul münakaşaları yıllarca mahkemelerde kalır ve esas hak sahibini usandırır, bıktırır. Bu bakımdan bir açıklık verilmesi için önerge verdim, kabulünü rica ederim.

BAŞKAN — Sayın Oğuz.

TALÂT OĞUZ (Mardin) — Muhterem arkadaşlarım, müzakere konusunu teşkil eden 21 nei maddenin hükmü ile Anayasanın 114 neü maddesinin istihdaf ettiği hükmü birbiri ile karıştırmamak iktiza eder. Anayasanın 114 neü maddesi idarenin hiçbir eylem ve işlemi idari yargının dışında bırakılamaz, hükmünü muhtevi bulunmaktadır. Şu halde idari bir eylem ve işlemden dolayı hukukî ve menfaati muhtevi olan hakiki ve mükmi şahıslar doğrudan doğruya idari yargıya müracaat etmek suretiyle haklarını istihsal edebileceklerdir. Halbuki 21 nei madde doğrudan doğruya dâva ve şikâyet hakkı tanımaktadır. Yani Danıştaya gerek âmme hizmetinin ifası yönünden hukuku muhtel olanlar tazminat dâvası açmak suretiyle haklarını istihsal edeceklerdir. İdare hukukumuzda şahsi hususlarla, hizmet kusurunu ve vazifeden müte-

vellit kusuru birbirinden sureti katıyede ayırmak iktiza eder. Şahsi kusurlarından dolayı herhangi bir vatandaşa zarar iras eden bir kurum veya bir âmme hizmetinin ifasından dolayı zarar ve ziyan iras eden bir teşekkül, bir kurum, bir organ aleyhine açılacak dâvaların mahiyeti, muhtevası idare hukukunda göstermiştir. Bu bakımdan 21 nei maddenin tayyî cihetine gitmekte sureti katıyede fayda mütalâa edilmemektedir. Kaldı ki, adliye mahkemelerine tazminat dâvası açılır diye bir kayıt koymak da doğru değildir. Zaten Borelar Kanununun umumi hükümleri ve diğer adli mevzuat hangi hallerde adli mahkemelere gidileceğini, hangi hallerde idari yargıya müracaat edileceğini, hangi hallerde diğer kaza organlarına gidileceğini açıkça, sarahaten beyan etmiştir. Bu açıklık karşısında doğrudan doğruya bu maddeye yepyeni bir hüküm ilâve etmek veyahut da fayda mülâhaza edilen, bu maddenin tayyî cihetine gitmekte menfaat mevcut değildir. Maddenin olduğu gibi kalmasında fayda vardır.

Saygılarımla.

BAŞKAN — Sayın Paksüt, buyurun.

EMİN PAKSÜT (Ankara) — Muhterem arkadaşlarım, verilmiş olan önerge dolayısıyla kürsüde söylenen bâzı mütalâalar ileride tatbikatta sebepsiz tereddüt yaratabilir endişesiyle söz aldım. Şimdi, bir kere burada bahis konusu olan 21 nei madde, Devlet memurlarına kendi üstlerinin veya bağlı oldukları kurumların uyguladıkları - dikkat edilsin - idari eylem ve işlemlerdir. İdari eylem ve işlem olduğu tasrih edilen ve bir şikâyete veya dâvaya konu olacak olan karar veya muameleler yahut hukuk diliyle tasarruflar nasıl şikâyet edilir? Giritlioğlu arkadaşım tevazu ile hukukçu olmasına rağmen işin içinden çıkamadım diyor ama ne yapalım ki, hukukla kanun metni arasında da bâzı farklar vardır ve mühim olan kanun metinleri değil, var olması lâzım gelen hukuktur. Şimdi, Devlet hayatında âmme hayatında çalışan insana veya âmme hayatında çalışan insanların sebebiyet vermiş olduğu zararlara karşı alehtlak vatandaşlara bu zararları gidermek, bu haksızlıkları düzeltmek için yolları tanınmıştır. Bunun basiti doğrudan doğruya o muameleyi yapana Batıdaki hukuk terimi ile «recours grâcieux» de-

dikleri, bizim eski hukuk diliyle «İsti'fat müracaatı» dedikleri idarenin lûtfu atıfetine sığınma, iltica müracaatı, yanlış yaptınız, haksız yaptınız bunu lûtfen düzeltiniz diye o tasarrufu yapan mercie, makama baş vurulur. Birinci yolu bu. O merci bâzı ahvalde düzeltebilir. Bâzı ahvalde yargı organlarının tashihî karar dilekçesini kabul etmesi gibi yapmış olduğu muamelenin yanlışlığın kaani olur ve düzeltme imkân varsa düzelebilir.

Bir de bunun dışında, merci tecavüzü bahis mevzuu olmamak kayıt ve şartıyla, üst mercie gidilir. İdare hayatı bir silsileler teşkil eder; mertebeler silsilesi, hiyerarşi teşkil eder. Bu tarzdaki müracaata bundan dolayı Batı hukukunda kullandıkları tâbirle hiyerarşik müracaat (Recours hiérarchique) denilir. Bu iki yolun dışında belli olan usullerle, belli edilen sürelerde dâva açılır. Bu açılacak dâva ya sadece şikâyet edilen, beğenilmeyen mağduriyet doğuran, kararın, muamelenin ortadan kaldırılması talebidir, bunun adına iptal dâvası deriz; veya bu muamele bu fiil sebebiyle vukubulmuş olan bir zararın aynı zamanda giderilmesi, telâfi edilmesi, hukuktaki, hususi hukuktaki haksız fiillerden akitlerden doğan tazminat dâvaları misillü, idarenin sebebiyet verdiği, idari makamın sebebiyet verdiği zararın giderilmesi istenir. Bu tarzda iptal ve tazmini kapsayan dâvalara da eski bir deyimle «tam kaza dâvası» deriz.

Şimdi muhterem arkadaşlarım, hukuk tatbikatı eğer sadece maddeler ve vatandaşların maddeleri öğrenmesinden ibaret olsaydı yer yüzünde bütün devletler, bütün topluluklar hukuk Devleti olurdu. Maalesef kanunların, yeteri kadar hükümler ihtiva etmemesi veya hükümler ihtiva ettiği halde vatandaşların bunları anlamaması veya bunları seri halinde takibedecek fikri takibe sahip organları bulamaması sebebiyle hukuka aykırı muameleler çok kere tam bir tazminle karşılanmamış olur.

Şimdi Giritlioğlu arkadaşımın endişeleri kanaatimce madde muvacehesinde vârit değildir. Bu meselelerde hizmetle ilgisi olan, bu madde tasrih edildiği gibi, idari olmayan birtakım davranışlar olursa, bunlar âdi suçlar karakterini taşır, alelâde haksız fiiller karakterini taşır. Bunların da mercileri bellidir. Ama yine vatan-

daş nereye gideceğini bir başka yerden öğrenmek zorundadır.

Sulh hâkimine gideceği yerde asliyeye giderse, asliyeye gideceği yerde sulha giderse, birtakım tersliklerle karşılaşabileceği gibi ayrıca kaza mercileri önünde hakkı savunmakta, bendenizin de mensubiyetiyle müftehir olduğum, bir başka meslekin işidir. Demek ki, sadece kanunda, bilhassa Personel Kanununda, bütün idare hukuku doktrinlerini dile getirmeye ve bütün bunlar için şerhler yazmaya vatandaşlar mücerret bir maddeyi görerek bütün hukukî hatalarını düzeltsin ve avukatlık meslekine hacet kalmasın demeye imkân yok. Ben bu kürsüde birkaç defa söyledim, arkadaşımın mütalâası Büyük Frederick zamanında - Kazuistik metottan bahsedildiği zaman hep söylerim - düşünülmemiş şey değil. Yani Prusya'nın 17 bin maddelik memleket kanunu yapıldığı zaman hayatta raslanacak bütün meseleleri vatandaşlar görsünler, nasıl çözüleceğini herkes öğrensin, kimse bunun dışına çıkmasın denilmiş ve daha akıllıca bir iş de yapmış Frederick. Bunu bozsa bozsa hukukçular bozar demiş, avukatlık mesleğini de ilga etmiş. Ama hayat 17 bin maddeye sığmadığı için ve bâzı kötü misallerine rağmen avukatlık hukukun aleyhine bir meslek olmadığından netice itibarıyla yine beşeriyet tarihi normal mecrasında akıp gitmiştir. Bu itibarla bu madde üzerinde tereddütleri silme maksadına mâtuf uzun mâruzatımı hoş karşılamanızı istirham eder, hürmetlerimi sunarım.

BAŞKAN — Madde üzerinde verilmiş bulunan değişiklik önermelerini okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

21 nci maddenin çıkarılmasını arz ve teklif ederim.

Istanbul
Coşkun Kırca

BAŞKAN — Komisyon tay teklifine katılıyor mu?

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI FAHRETTİN KERİM GÖKAY (Istanbul) — Hayır.

BAŞKAN — Katılmıyorsunuz. Önergeyi oyunuzunu sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Önerge reddedilmiştir.

Millet Meclisi Başkanlığına

21 nci maddenin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederim.

Edirne

Fahir Giritlioğlu

Madde 21. — Devlet memurları üstleri ve kurumları tarafından kendilerine uygulanan idari eylem ve işlemlerden dolayı, şikâyet etme ve bunlara karşı, Danıştayda iptal ve umumi mahkemede tazminat dâvası açma hakkına sahiptirler.

Gerekeçe

Metinde dâva açarlar tâbiri kullanılmıştır. Bu, umumi bir tabirdir. Tazminat dâvasının da açılmasını kabil kılacak saraht vermek lâzımdır.

BAŞKAN — Komisyon katılmıyor. Değişiklik önergesini oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Değişiklik önergesi reddedilmiştir.

Maddeyi metinde yazılı şekliyle oyunuzaya sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Madde aynen kabul edilmiştir.

Sendika kurma :

MADDE 22. — Devlet memurları, özel kanununda belirtilen hükümler uyarınca sendika ve meslek birlikleri kurabilir ve bunlara üye olabilirler.

Bu meslek teşekkülleri, özel kanunundaki hükümler uyarınca mesleklerinin ve üyelerinin müşterek hak ve menfaatlerini yetkili merciler önünde ararlar.

BAŞKAN — 22 nci maddenin metinden çıkarılması hakkında bir önerge vardır, bunu okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

22 nci maddenin çıkarılmasını arz ve teklif ederim.

İstanbul

Coşkun Kırcı

BAŞKAN — Komisyon 22 nci maddenin çıkarılması önergesine katılıyor mu?

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI FAHRETTİN KERİM GÖKAY (İstanbul) — Katılmıyoruz.

BAŞKAN — Komisyon katılmıyor. 22 nci maddenin metinden çıkarılması hakkındaki tek-

lifi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Maddenin çıkarılması teklifi reddedilmiştir.

22 nci maddeyi metinde yazılı olduğu şekilde oyunuzaya sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 22 nci madde aynen kabul edilmiştir.

İzin :

MADDE 23. — Devlet memurları, bu kanunda gösterilen süre ve şartlarla izin hakkına sahiptirler.

BAŞKAN — 23 ncü madde üzerinde verilmiş bulunan değişiklik önergesini okutuyorum :

Yüksek Başkanlığa

23 ncü maddenin çıkarılmasını arz ve teklif ederim.

İstanbul

Coşkun Kırcı

BAŞKAN — Komisyon katılıyor mu?

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI FAHRETTİN KERİM GÖKAY (İstanbul) — Hayır.

BAŞKAN — Komisyon katılmıyor. Madde nin çıkartılması teklifini oyunuzaya sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Reddedilmiştir.

23 ncü maddeyi metinde olduğu şekliyle oyunuzaya sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Kovuşturma ve yargılama :

MADDE 24. — Devlet memurlarının görevlerinden dolayı veya görevleri sırasında işledikleri suçlar için yapılacak soruşturma, kovuşturma ve yargılama özel kanunlara tabidir.

BAŞKAN — 24 ncü madde üzerinde verilmiş bulunan değişiklik önergesini okutuyorum.

Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

Devlet Memurları kanun tasarısının 24 ncü maddesinin metinden çıkarılmasını arz ve teklif ederim.

İstanbul

Reşit Ülker

Yüksek Başkanlığa

24 ncü maddenin vuzuhu sağlayacak şekilde yazılması için komisyona verilmesini arz ve teklif ederim.

Emin Paksüt

Ankara

Yüksek Başkanlığa

24 ncü maddenin çıkarılmasını arz ve teklif ederim.

Istanbul
Coşkun Kırca

Millet Meclisi Başkanlığına

24 ncü madde sarîh değildir. Suç işleyen memurların durumları ile ilgili olarak daha açık bir hüküm getirilmesi için, maddenin komisyonuna iadesini arz ederim.

Edirne
Fahir Giritlioğlu

Sayın Başkanlığa

24 ncü maddenin metinden çıkarılmasını arz ve teklif ederim.

Tokat

Ali Dizman

BAŞKAN — Komisyon 24 ncü madde üzerinde verilmiş bulunan değişiklik önermeleri üzerinde meseleyi müzakere etmiş ve maddeyi aşağıdaki şekilde düzeltmiştir.

Yüksek Başkanlığa

Verilen önermeler üzerine Devlet memurları kanun tasarısının 24 ncü maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesi uygun görülmüştür.

Geçici Komisyon Başkanı
İstanbul

Fahrettin Kerim Gökay

Madde 24. — Devlet memurlarının görevleri ile ilgili veya görevleri sırasında işledikleri suçlardan dolayı soruşturma ve kovuşturma yapılması ve haklarında dâva açılması özel hükümlere tabidir.

BAŞKAN — Sayın Oğuz buyurun.

TALÂT OĞUZ (Mardin) — Aziz arkadaşlarım, müzakere konusunu teşkil eden bu 24 ncü madde, diyebilirim ki, idari hayatımızın en önemli ve adli hayatımızla ihtilâta müncer olacak bir çok tasarrufları ortaya çıkartan bir maddedir. Madde, tetkika tabi tutulduğu takdirde âme hizmeti ifa eden Devlet memurlarının vazife esnasında ve vazifeden mütevellit suçlarından dolayı takibat ierası, kovuşturma, yargılama, özel bir kanuna tabidir. Bu kanun da meriyette bulunduğu göre Memurin Muhakemat Kanunudur. Yalnız Memurin Muhakemat Kanununun bir istisnası vardır ki, bu da 1609 sayılı Kanunun hükümlerine giren ve bu kanu-

nun hükümleri dairesinde mütalâası icabeden irtikâp, irtişa ve rüşvet suçlarıdır ki, bunlar bu kanunun, bu maddenin istisnalarıdır.

Şimdi aziz arkadaşlarım, Devlet hayatımızda özel hüviyeti haiz âme hizmeti ifa eden, birtakım teşekküllerde mesuliyet deruhde eden hakiki şahıslar mevcuttur. Bu madde kendilerine idari teminat tanımak gayesi ile vaz'edilmiş ve bu şekli ile Yüksek Meclis huzuruna getirilmiştir. Adalet bir küllolarak mütalâa edilir. İdari adalet, askerî adalet veyahutta diğer bir nevi adaletin tefrikini yapmanın, hukuk devleti nizamını kabul eden memleketlerde, doğru olmadığı kanaatindeyim. Bu bakımdan memurların işlemiş oldukları suçlardan dolayı özel bir yargılama sistemini kabul etmek hukuk prensipleriyle bağdaşamayacağı fikrindeyim.

Sebebi : Bugün bir memurun gerek vazifesi esnasında ve gerekse vazifesinden mütevellit bir suçtan dolayı takibat ierasını - Memurin Muhakemat Kanunu tetkika tabi tutulduğu takdirde - ilçelerde ilçe idare heyetlerine, illerde, il idare heyetlerine ve sair yerlerde idari makamlara tanınmıştır. Bir kanunun bilhassa bir suçun işlenip işlenmediğini, bir fiilin suç teşkil edip etmediğini ve suça tekabül eden cezanın hakiki mahiyetini tâyin etmek, tesbit etmek ve hukukî tavsifini yapmak doğrudan doğruya adli mercilere ait ve hukuk fikriyatıyla iştigal eden ve bu mesleki kendisine meslek ittihaz eden heyetlere, şahıslara vermek iktiza eder.

Eğer biz hukukî hayatımızda, adli mekanizmada hukukun tatbikatını ehil olmıyan kimselere, hukuktan anlamıyan kimselere, bu kovuşturmayı, bu soruşturmayı, bu yargılamayı verdiğimiz takdirde artık hukuk devleti ilgelerinden, hukuk devleti prensiplerinden bahsetmeye maddeten imkân ve ihtimal yoktur.

Şöyle bir misalle meseleyi izah etmek isterim : Bir memurun vazife başında veyahut da vazifeden mütevellit bir suç işlediğini, vazifede meselâ müessir fiil, vazifede hakaret, bunlar Türk Ceza Kanununun 258 ve 266 ncı maddeleri muvacehesinde mütalâa edilmesi icabeden meselelerdir. Bir ilçede vazife gören idare heyetlerinin bu fiili hukukî bir tavsif şekline sokmak suretiyle bunun tahlilini yapmasına, ifadeleri hukukî bir şekilde almasına adli hükümler tahtında bunu mütalâa etmesine imkân ve ihtimal yok-

tur. Onun için bu memlekette madem ki, bir Anayasa nizamını bu memleket olarak tatbik ediyoruz, kabulleniyoruz; şu halde her şeyi ihtisasına bırakmak icabeder.

Kanaatime göre Memurin Muhakemat Kanunu memurların gerek vazifelerinden mütevellit gerek vazifeleri esnasında işlemiş oldukları suçlardan dolayı kendilerine ayrı bir yargılama sistemi kabul etmek ve bunu tatbik etmek sureti katiyede doğru değildir. Bunun mahzurları çoktur. Gerek yargılamanın sistemi yönünden, gerekse tahkikatın istikameti bakımından doğru değildir.

Reşit Ülker arkadaşımın verdiği takririn kabul buyurulmasında sonsuz faydalar mevcuttur.

Mâruzatım bundan ibarettir, saygılarımla.
BAŞKAN — Sayın Dizman,

ALİ DIZMAN (Tokat) — Sayın arkadaşlarım, Devlet memurlarının görevleri sırasında işledikleri suçlardan dolayı ayrı bir kovuşturma usulüne tabi tutulması, hükmü hali hazırda mevzuatımızdaki bir hükmün teyidinden ibarettir.

Ancak, bugünkü mevzuatımızın kabul etmiş olduğu bu hükmün geliş sebeplerini ve tarih içindeki seyrini incelemek suretiyle bugün de böyle bir hükmün devamında zaruret bulunmadığını tetkik etmemiz lâzımgelir. Devlet memurlarının işledikleri suçtan dolayı birdenbire hâkim huzuruna çıkmamaları, aleni mahkeme huzurunda, millet önünde bulunmamaları eski devirlerde suiistimalleri Devlet idaresinin kendi içerisinde kendi adamları vasıtasıyla kapatmak suretiyle Devlet itibarını korumak yolundaki düşüncelerinin bir mahsulüdür. Bu hükümlerin hukuka girmesindeki maksat budur.

O gün için Devlet itibarını bu şekilde mütalâa etmek belki doğru bir hareket idi. Ama bu asırda Devleti bu şekilde mütalâa etmeye ve bu şekilde korumaya artık bugünkü anlayışlar imkân veremez. Bu itibarla böyle hükümlerin zuhuruna sebeb olan fikrî düşüncüler bugün için kâmilten ortadan kalkmış olmak lâzımgelir. Kaldı ki, halihazırda 25 nci madde isnat ve iftiralara karşı koruma hükmü ile bir ek koruma tedbiri getirmektedir. Yersiz ve haksız tevkiflerde tazminat ödenmesi hakkında bir kanun kabul edilmiştir, bir nevi korumadır. Bugünün anlayışına göre hâkim huzuruna çıkmak ayırıp bir şey sayılmamaktadır. Böyle bir hükme lüzum ve za-

ruret kalmamıştır. Ama olabilir ki, cemiyetlerde ve hattâ kendi cemiyetimizde bâzı mevkileri işgal eden veya bâzı vazifeleri gören şahıslar için halen bu gibi koruyucu hükümlere, eskiden kalan gayeye uygun olmak suretiyle değil, bugünün ihtiyaçlarına cevap vermek suretiyle, lüzum ve zaruret olabilir. Ama böyle bir zaruret vardır diye bunu bu asırda yapılan bir kanuna genel hak olarak kabul etmek asırlarca önceki Devlet anlayışını benimsemek anlamına gelir. Bugün için mevzuatımızda böyle hükümler vardır. Bugünkü cemiyetimizin seviyesine göre bu hükümleri değiştirmekte mahzur görülüyorsa o hükümler halen baki kalabilir, cemiyetin seviyesinin o irtifaa gelmesini bekleyinceye kadar, yahut o hükümler değiştirilir, kısmen bu haktan mahrum edilip kısmen bu haktan istifade ettirilir. Ama her hal ve kârda çok asırlar evvel anlayışının, bakıyesi olan bu hükmü, bugünkü tarihte yapılan bir kanunda genel hak olarak kabul etmek bugünkü Devlet anlayışına, bugünkü cemiyet anlayışına, bugünkü her türlü anlayışlara hiçbir zaman mutabık bir görüş olamaz.

Bu itibarla, metinden çıkarılması lehinde oy kullanılmasını istirham ediyorum.

Mevcut hükümler gerektiği müddete kadar devam ettirilebilir, ama genel bir hak olarak bugün bunu koymak bugünkü Devlet anlayışıyla bağdaşamaz bir hükümdür.

Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Buyurun, Sayın Ülker.

REŞİT ÜLKER (İstanbul) — Muhterem arkadaşlar, benden evvel konuşan değerli arkadaşlarım gayet veciz surette bu meseleyi ifade ettiler. Hakikaten 4 Şubat 1329 tarihli Memurin Muhakematı Kanunu her kanunun kendi bulunduğu şartlar içerisinde mütalâa edilmesi kuralına uyulursa belki zamanında doğru idi, belki onbeş sene evvel de doğru idi. Ama bugün yeni bir Anayasa sistemi içerisinde yeni, yepyeni bir memur statüsü getiriyoruz, reform yapıyoruz ve istiyoruz ki, Türk memuru her bakımdan garanti altında bulunsun. Öyle ise her bakımdan garanti altında bulunmasını temin ettiğimiz hukukî malî garantiler altında bulundurduğumuz memurları normal olan müdafaa sınırlarının dışında birtakım müesseselerle korumamamız lâzımgelir. Burada Memurin Muhakematı Kanunu, hepimizin bildiği gibi, «Memurinin vazifei

memuriyetlerinden mümbais veya vazife memuriyetlerinin ifası sırasında hâdis olan cürümlerinden dolayı icrai muhakemeleri şeraiti âtiye dairesinde, mehakimi adliye...» Şimdi o şeraiti âtiye denilen kısım, özel birtakım kurullara, idare kurullarına, hukuktan anlamıyan, yani hukukçu olmıyan yani yargı yetkisini haiz olmıyan daha doğru bir terimle hukuk nosyonu herkeste vardır, hukukçulara mahsus bir şey değildir. Ama, yargı yetkisi olmıyan, yargı usullerini bilmiyen birtakım heyetlere bırakılmıştır. Tatbikatı da bunun umumiyetle vatandaşın haklı şikâyetleri dahi bu mekanizmanın içinde kaybolup gidiyor.

Şimdi, bunun yanında, bu kanunda bir 25 nei madde getirmişiz. Eğer bir memur iftiraya ve isnada uğrarsa, en büyük âmiri o memur dâvacı olmasa bile bu iftira ve isnattan dolayı Cumhuriyet savcılığında ceza talebinde bulunabilecektir. Çok güzel bir şeydir. Memurların şeref ve haysiyetini korumak için güzel bir tedbir. Bunun yanında memur sendikaları kurmuşuz. Rakamları var elimizde; 300 bin veya 400 bin memur. Bunlar memur sendikalarında güçlenecekler. Bu türlü yani, bir memurun kalkıp da bir memur hakkında gelişi - güzel şikâyet, şekva ve saire yapmak, baskı altında tutmak, tegallüp-te bulunmak mümkündür. Fakat dün yürürlüğe giren Memur Sendikaları Kanunu memurlara büyük bir güç verecektir. Bu kanunun prensiplerinden biri de liyakatli memur istiyoruz. Memurun liyakatli oluşu nereden anlaşılacak? Memuru keyfi olarak atamayacaksınız. Fevkalâde doğru, fevkalâde güzel, uzun mücadelelerden sonra elde edilmiş bir netice. Hakkında bir şikâyet olduğu zaman özel bir mekanizmaya gidecek. Bu bununla kabiletelif değildir. Nitekim 1946 dan 1950 ye kadar ilk demokrasinin çok partili çağın açılışı devrinde bu bir numaralı mesele idi. Köylerde, kentlerde, iktidara geldiğimiz zaman Memurin Muhakematı Kanununu kaldıracğız diyorlardı. Neden diyorlardı? Demekki köylümüz, kentlimizin Memurin Muhakematı Kanunundan bir şikâyeti vardı ki, bunun karşılığı olan bu sözleri söylemek suretiyle o vatandaşları memnun ediyorduk. Şimdi, bugün de aynı şikâyet ve şekvalar vardır. Gazete sütunlarında. O vatandaş mektuplarını tetkik ettiğimiz vakit, bunu görürüz. Köylere gittiğimiz zaman, kasabalarda bize bu Memurin Muhakemat Kanununun

dan şikâyet edenler pek çoktur.

Nihayet şu anda kabine içerisinde bulunan ve şüphesiz ki, Hükümetin görüşünü ifade edecek durumda olan Adalet Bakanı Sayın İrfan Baran, pek haklı olarak, 17 Mayıs tarihli bir gazete var elimde, Adalet Bakanlığı bir tasarı hazırladı, Memurin ve Muhakemat Kanunu kaldırılıyor. Ve bunun altında bendenizin biraz evvel arz ettiğim noktalar anlatılmak ve haksızlıkların ve suiistimallerin bu kanunun, meydana çıkarmayı engellediği Bakan tarafından bizzat ifade edilmektedir. Onun için benden sonra çıkacak hatip arkadaşlarım esas itibarıyla bunun doğru olduğunu söyleyebilirler, veyahut da doğru olmadığını ve vakti gelmediğini söyleyebilirler. Şunu ifade edeyim : Milletvekilleri Seçimi Kanunu 1950 senesinde kabul edilirken, seçim suçlarında özel muhakeme usulünü kaldırdık. Ne gibi bir hâdise oldu? Kaç tane memurun bu kanunun seçim suçlarının kaldırmasından dolayı başına belâ geldi ve haksızlığa uğradı? Bendeniz bu şikâyetleri hiç işitmedim. Yani demek istiyorum ki; Memurin Muhakematı Kanununun tatbik edilmediği saha bugün seçim suçlarıdır. Doğrudan doğruya savcılığa müracaat edebilir. Fevkalâde de yerinde olmuştur. Zaten mevzuatımız da bunun denenmesi de vardır. Onun için kıymetli vaktinizi almyayım, istirham ediyorum, bu maddeyi reddetmek suretiyle memurin muhakematının ileriki bir madde de kaldırıldığını teşvil etmek suretiyle şerefli memurlarımız bakımından, halkımız bakımından bir yeniliği bu reform kanunu içinde getirelim.

Saygılarımla.

BAŞKAN — Komisyon adına Sayın Fahrettin Kerim Gökay, buyurunuz efendim.

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI FAHRETTİN KERİM GÖKAY (İstanbul) — Muhterem Başkan, aziz arkadaşlarım.

Bu maddenin kaldırılması hakkında Sayın arkadaşlarımın mütalâalarını burada dinlediğimiz gibi komisyonda da dinledik. Bugün halen Memurin Muhakemat Kanunu caridir. Biz bunu, ileride bu değişebilir onun için komisyonun getirdiği maddede kanunlar yerine hükümler tâbirini koyduk. Ce diğer taraftan müsaade ederseniz gelişme halinde bulunan Memleketimizde Memurin Muhakemat Kanunu ile memur zümresinin doğrudan doğruya bir dere-

celerden geçmek suretiyle mehâkimi adliyeye gitmesi en tabîi bir yoldur. Müfettişler tahkikatını yapacak Danıştaya gidecek, Danıştayın ilgili şubesinde encümenin mütalâasını görecek, icabederse Umumi Heyete gidecek lüzumu muhakeme kararı verilirse gideceği yer mahkemei adliyedir. Onun için gelişme halinde bir memlekette bulunduğumuz ve henüz halk ve memur münasebetini birbirine ne çok yaklaştırmak ve halkın içine gitmek istediğimiz bir zamanda bu gibi hallere birdenbire geçilmesini, zararlı gördük. Onun için müsaade ederseniz ileride bu Memurin Muhakemat Kanunu kalkarsa tabiatıyla o zaman bu madde de kalkmış olacaktır. Kalkmadığı takdirde de usul hükümlerine devam edeceğiz. Binaenaleyh, Memurin Muhakemet Kanunu kalkmıyorsa demek ki, ona bir zaruret vardır. Zaruretleri daima göz önünde tutmak, evolüsyona, tekâmüle hürmet etmek zannederim ki, lâzımdır. Bu bir reform kanunudur. Bu reform kanunu yalnız burada bir suç meselesinden mi geliyor? Sizin önünüze bir sürü maddeler getiriyoruz; memurun hakları, sosyal hakları falan. Onun için müsaade buyurursanız memurlar hakkında, Memurin Muhakemat Kanununun derece ve kademe usulü ile yürümesi hususunda insafli olmakta fayda olduğunu hürmetlerimle arz ederim.

BAŞKAN — Sayın İlhami Ertem.

İLHAMİ ERTEM (Edirne) — Muhterem arkadaşlarım, 24 nci madde biraz da hissi bir madde. Şimdi bâzı arkadaşlarımız buyurdular ki; bu madde ile temin edilmek istenilen şey Devlet memurlarının suçunu kapatmaya varır. Hayır muhterem arkadaşlarım, demokratik bir nizamda hiçbir idare, hiçbir hükmet memurun suçunu kapatamaz. Memurun suçunu kapatan bir daire vatandaşın reyini alamaz. vatandaşın reyini alamıyan bir parti de iktidara gelemaz. Binaenaleyh, hükümetin Devlet memurunun suçunu kapatmaması demokratik nizamın hayati zaruretidir, işleyişinin tabîi neticesidir.

İkincisi; arkadaşlarımız meseleyi orta yere yanlış açıdan attılar. Devlet memurlarının vazifelerinden mütevellit hususi bir muhakeme usulüne tabi olmaları Devlet memurlarının teminatı değildir muhterem arkadaşlarım. Bu te-

minat âmme hizmetinin teminatıdır. Çünkü, aksine iddia etmek kabil değildir ki, memur gördüğü hizmet neticesi olarak muhtelif yönlerden türlü şikâyetlerin türlü ihbarların mevzuu olmaktadır. Çünkü hizmetinden dolayı birçok hususmetlere muhatabolmaktadır. Devlet memuru hususi bir şahıs değildir. Bu hizmetin neticesi olarak doğan hususmetler onları sık sık ihbarlar, şikâyetler hattâ şantajlarla karşı karşıya bırakır. Bu zamanda biz Devlet memurunu özel bir yargılama usulüne tabi tutmazsak ne olur? Devlet memuru vazifesi başında oturacağına, hergün ihbarlara muhatabolarak mahkeme koridorlarındadır. O zaman ne olur, bunun aksini sanmam arkadaşlara soruyorum; Devlet hizmetini kim görecektir? Mahkeme koridorlarında oturmak, orada sıra beklemek vazife başında olmaktan çok daha da kolaydır. Binaenaleyh, bu tarzdaki bir teminat memura değil, doğrudan doğruya hizmete bir teminattır. Bu kaldırdığı zamanda zarar görecektir olan evvelâ hizmettir, memur değildir. Bu işle meşgul olan arkadaşlar bilirler ki, idare heyetlerinden verilen lüzumu muhakeme kararlarının büyük adedi mahkemelerde beraetle neticelenmektedir. Ama bâzı kasıtlı kayırmalar da olmaz mı? İstisnalar kaideyi bözmez. Bunun için evvelâ şunu katiyetle ve vazihan ortaya atmak isterim ki, Devlet memurlarının özel bir muhakeme usulüne tabi olmaları kendilerinin teminatı değil, bugünkü şartlar içinde âmme hizmetlerinin aksaksız, kusursuz, devamlı işleminin teminatıdır. Vazifenin başında memur bulundurabilmek için ona bir hakkı tanımamız lâzımdır. Ama, çok eski tarihli olan Memurin Muhakemat Kanunu birtakım değişikliklere tabi tutulmamalı mı? Tutulmalıdır. Fakat yeri bu madde değildir. Elbette arkadaşlarımızın belirttiği bâzı haklı şikâyetler de vardır, bunları da inkâr kabil değil. Memurin Muhakemat Kanunundaki geniş memur kütlesini ve geniş suç unsurlarını daraltmak kabildir. Onun için müsaade buyurun, bu maddedeki durum kalsın, «yargılama özel kanuna tabidir.» densin. Ama Memurin Muhakemat Kanunu da zamanın ihtiyaçlarına uygun olacak tarzda değiştirilsin, ihtiyaca uydurulsun. Şimdi bu maddeyi kaldırdık. Bir kargaşalık kabul edin, muhtelif maksatlı kimseler âmme nizamını bozmaktadır. Bunlarla kanun ve intiza-

mı temin etmek için de emniyet mensupları meşgul olmaktadır. Orada iki kişi gidiyor, bir cürmümeşhut yaptırıyor, emniyet âmiri bize hakaret etti diye. Emniyet âmirini vazife başından alacağız, emniyet müdürünü vazife başından alacağız oradaki kargaşalık, nizamsızlık devam edecek, onlar gidecek orada acaba hakaret etti mi, etmedi mi, bunu tetkik etmeye. Bu kabil değildir muhterem arkadaşlarım. Karar vermek yetkisinde olan ve büyük sorumluluğu yüklü bulunan memur ve âmirleri siz türlü şantajlarla, türlü ihbarlarla karşı karşıya bırakamazsınız. Mutlak surette memleket menfaati için âmme hizmetlerinin menfaati için buna tedbir alacaksınız. Fransa'da bile bu böyle olmamıştır. Orada dahi icabında idarenin müdahale etmek yetkisi mevcuttur.

Binaenaleyh müsaade buyurun bu meseleyi hissî andan çıkaralım, bu madde aynen çıksın. Ama aksini savunan arkadaşlarla hemfikrim. Memurin Muhakematı Kanunu eskimiştir, zamanın ihtiyaçlarına uygun değildir. Bunun için de tahrirat kâtibini, hattâ kayıt memurunu da bir özel hükme tabi tutmanın belki yeri ve mânası yoktur. Her türlü suçları da bunun içerisine koymanın yeri yoktur. Ama, bunları salimen memleket ihtiyaçlarını, cemiyet ihtiyaçlarını âmme hizmetlerinin aksaksız ve sademesiz devamı olarak yürümesi zaruretini dikkate alarak özel bir kanuna tabi tutalım. Bu kanun içinde bunları dilediğimiz gibi, bu memleketin nef'ine olarak, âmme hizmetinin faydasına olarak ona göre sınırlandıralım. Bu kanunun 24 neü maddesinin bu şekilde kabul edilmesi, Memurin Muhakemat Kanununda zamanın ihtiyaçlarına uygun değişiklikleri yapmaya asla mâni değildir.

Sonra muhterem arkadaşlarım, 25 nei maddenin şikâyetlere, tezvirlere, ihbarlara karşı bir teminat olabileceğini söylediler. Hayır muhterem arkadaşlarım...

BAŞKAN — Efendim 25 nei maddeyi müzakere etmiyoruz.

İLHAMİ ERTEM (Devamla) — Arkadaşlarımız öyle bağladılar, onun için söylüyorum Sayın Başkanım. 25 nei madde üzerinde konuşmuyorum zaten.

Bu eskiden de vardı. Fakat hiçbir vakit memurlar hakkında yapılacak şikâyet ve ihbarları

önliyememiştir. Çünkü o hüküm der ki; «Garaz ve mücerret hakaret için» Mahkemelere yapılan ihbar ve şikyâtelere hiçbir şekilde garaz ve mücerret hakaret olduğu sabit olamamıştır. Kasıt noktasından bütün ihbarlar daima neticesiz kalmıştır.

Bu sebeple sözlerimi tamamlarken söylüyorum ki, bu madde kanunda aynen kalmalıdır. Aksi takdirde âmme hizmetleri bundan fazla şekilde zarar görecektir. Hisle kaldırılacak bir madde değildir. Âmme hizmeti görenlerin derecesi vardır, hizmetlerin ehemmiyeti vardır, isnat olunan suçların özelliği vardır. Bütün bunlar özel kanunda dikkate alınır. Eğer Yüksek Heyetiniz 24 neü maddeyi aynen kabul ederse hem hizmeti salimen aksaksız olarak işlemek imkânını bulacaktır, hem de Memurin Muhakemat Kanununda zamanın ihtiyaçlarına uygun değişiklikleri yapma imkânını verecektir.

Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Sayın Savacı, buyurun.

SABAHATTİN SAVACI (Gümüşane) — Muhterem arkadaşlarım, bizim sözlerimiz uzun tecrübelerin muhasalasıdır, neticesidir. Yoksa hislerin değil. Arkadaşımın konuştuğularına bazı hususları bendeniz de ilâve etmek isterim. Bu madde uzun senelerin bir ihtiyacı olarak devam etmiştir. Bunun kaldırılması talebi, sözleri, münakaşaları yeni değildir. Asgari bir yirmi sene evveline gider. Fakat kaldıramamışlardır, kaldırılmamıştır. Yani güçleri mi yetmemiştir, bunu kaldırmaya. Her kanunu değiştirmeye mütedir o zamanın Vâzı Kanunun gücü mü yetmemiştir? Hayır arkadaşlar. Uzun uzun düşünülmüş, bütün meseleler âmme hizmetinin hususiyeti de göz önünde bulundurularak bunun kaldırılmasına bir türlü karar verilememiştir. Ve devamında fayda mülâhaza etmiştir. Bendeniz o kanaattem ki, devamında bugün de mutlak zaruret vardır. Kalksın bütün bu kabil özel hükümler denebilir. Ve İngiltere'de nasıl her mesele hâkim önüne gidiyorsa, bu da gitsin. Hayır arkadaşlar, İngiltere'de de meseleler vardır, özel mahkemelerin, özel hâkimlerin önüne gider. Kaza birliğini kabul edilmiş İngiltere'de dahi, böyle özel meseleler, özel hâkimlerin ve özel mahkemelerin önüne gider. Bu noktadan hareketle Türkiye'de idare heyetlerinin fonksi-

yonları üzerinde birkaç kelime arz etmek isterim.

Muhterem arkadaşlarım; idare heyetlerinde asgari hukuk nosyonuna sahip hukukçu bir üye bulunur. Başkan ya Hukuk Fakültesi mezunudur, ya Siyasal Bilgiler Fakültesi mezunudur. Bugünkü mevzuatımıza göre bu devam etmektedir. Binaenaleyh, bir hukukçu vardır. Hukuk nosyonuna sahip, kemaliyle sahip bir başkan vardır. Bunu tamamlayacak, senelere kendi ihtisaslarında, kendi hizmetlerinde vazife vermiş insanlar da o hizmetin hususiyetlerini iyi bildikleri eihetle, önlerine gelen hâdisenin nasıl doğduğunu, nasıl tekevvün ettiğini kıymetlendirecek ehliyetli kimselerdir. Hukukla ihtisas birleşmiştir ve bir nevi, tabir caizse, ihtisas mahkemesidir. Böyle olunca bunların. Bu idare heyetlerinin bir kayırma tâbiri ile tavsif edilmesine bendenizin gönlü razı olmuyor. Kayırma bahis mevzuu olamaz. İdarenin, âmme hizmetinin icabı bahis mevzuu olabilir.

Muhterem arkadaşlarım; hizmet görülürken, hizmete müdahale eden, hizmeti yapan personel birçok kimsenin menfaatine dokunur, birçok kimsenin menfaatini sağlar. Menfaati sağlananlar memnun, menfaatine dokunanlar gayrimemnundurlar. Bu şikâyetler memur aleyhinde artar. Hususiyle bu şikâyetlerin haklı olanı vardır, haksız olanı vardır. Ama memurun devamlı şikâyetlerle mahkeme koridorlarında bekletmek ve hikmeti hizmet olan dairesinden halka, Millete hizmet olan dairesinden alıp getirip sabahtan akşama kadar dosyayı koltuğunun altına verip mahkeme koridorlarında sıra bekletmeğe bilmemki Yüksek Heyetinizin günlü razı olur mu? Çünkü siz yalnız memurun yapmasını istediğiniz hizmeti, hizmet hikmeti sebebiyle yapmış bulunuyorsunuz. Eğer bu memur kasdı ve menfaatleri muhtel olanların devamlı şikâyetleri sebebiyle ki bir memur için vilâyetlerde, kazalarda namütenahi şikâyetler vardır arkadaşlarım, eğer bu memurlar her gün yahut gün aşırı kendilerine verilen mahkeme günlerini takip edecek ve hizmetlerini ona göre ayarlayacak durumda olurlarsa asıl hizmeti ellerinin tersiyle kenara itecekler ve haklarında iddia olunan, isnat olunan şikâyetleri bir gün evvelden hazırlayacaklar, ertesi gün mahkemeye arzı endam edecekler. Buna cevaz vermek, bugünün şartları içe-

risinde mümkün değildir.

Sonra, Muhterem Heyetinizden bendeniz çok kere duydum; memurlar vazife görürken cesaretle vazife görmüyorlar, tereddüdediyorlar, mesuliyetten korkuyorlar ve tâbiri âmiyanesi ile idarei maslahat ediyorlar. Şimdi böyle bir tehdit altında devamlı şikâyetlere hedef olma tehdidi altında memur elini sıcaaktan soğuğa sokmıyacaktır ve şikâyetlere hedef olmamak için ya daire-sinde bulunmamamın çarelerine bakacak veyahut imza atmamak için nasıl yapayım da buna imza atmıyayım bnu geçiştireyim diye bunun çaresine bakacaktır. Bu bir vâkiadır arkadaşlarım, bunu biz yaşamışızdır muhterem arkadaşlarım... Bu itibarla arkadaşlarımın ideal olarak buraya getirdikleri husus yine ideal olarak gönüllerinde, bizim de gönlümüzde muhafaza edilsin. Muhterem kaza temsilcisinin, vazifeyi kaza gören hâkimin önüne çıkmaya her zaman şeref telâkki edecek memurların âmme hizmetinin aleyhine olan bir mekanizmaya, böyle bir tarzın kurban edilmesi doğru değildir.

Muhterem arkadaşlarım, bu özel hükümler Memurin Muhakematı Kanununda olduğu gibi Ceza Usulü Kanununda da vardır. Bu itibarla Sayın Paksüt arkadaşımızın vermiş olduğu takdir uygundur. «Özel kanunlara» denince bu mevzuu kemaliyle kavramamaktadır. «özel hükümler» tâbiri bu hususu daha iyi kavramaktadır.

Arkadaşlarım, bu mevzuun kalkmasında, memurların ihtilâs, rüşvet, suiistimal, zimmet gibi suçlarını ileri sürdüler. Muhterem arkadaşlarım; bunlar Memurin Muhakematı Kanununa tabi değildir, bunlar hakkında 1609 sayılı Kanun el'an yürürlükte ve bu kanuna göre doğrudan doğruya saveilik takibat yapar. O itibarla, bir defa bu mevzuları bir kenara koymak lâzım gelir. Bunlar daha ziyade memurun vazifede iken, vazife dolayısıyla doğan suçları hakkındaki takibata inhisar eder. Bu da memur her halükârda âmme hizmeti olarak görülmesinde titizlik gösterdiğimiz hizmetlerin iyi ifası için kendisinin bâzi teminata raptında fayda vardır.

Muhterem arkadaşlarım bir taraftan memur için Ceza Kanununda daha ağır hükümler vaz'ediliyor, bu suç bir vatandaş işlediği zaman şu kadar ceza tertibedilirse bunu bir memur vazifesi dolayısıyla yaparsa bu şu dereceden şu dereceye artırıyor. Bunun sebeğini işte biraz da

bu hükümlerde aramak lâzım gelir. Yani memurlar bir taraftan bu hükümlerle teminat altına alınmış. Memur değil, teminat altına alınan, âmme hizmetidir muhterem arkadaşlarım. Teminat altına alınan âmme hizmetinin iyi işlermesidir. Bu itibarla, âmme hizmetinin iyi işleyebilmesi için memura tanınan teminata mukabil o bir taraftan da ceza hükümleri ağırlaştırılmaktadır. Bu bir muvazenedir. Bu itibarla arkadaşlarım şunu bilhassa arz etmek isterim. Bu maddenin el'an ehemmiyeti vardır. Bugün bu maddenin kalkması halinde âmme hizmetinin önemli surette sekteye uğrayacağını muhakkak nazariyle nazarı itibara almanızı bilhassa istirham ederim.

Muhterem arkadaşlarım bilirler, ben, faydalıyı tekrarlamakta yine fayda mülâhaza ederim. Memurların hususi suçları bu hükümle teminat altına alınmamaktadır. Memurların münhasıran vazife ile ilgili, hizmetle ilgili suçları, hizmet noktai nazarından bu hükümlerle bir nevi ilk basamakta baraja alınmaktadır.

Sonra arkadaşlarım; idare heyetlerinin çalışmaları şu şekilde olmaktadır: İdare heyetleri, memur hakkında vâkı isnadı tetkik ettikten sonra vereceği karar, meni muhakeme kararı bir üst idare heyetinin veya il idare heyetleri alır bu kararı ittihaz ederse Devlet Şûrasının, en yüksek idari mahkemenin murakabesine tabidir. İhtiyari değildir bu, arkadaşlarım, mecburidir. Yani muhakeme kararı verildiği zaman Devlet Şûrasının bunu tasvibetmesi veya reddetmesi mecburidir. Bu itibarla âmme hizmetinin görülmesinin önemini müdrük Yüce Heyetinizin bu maddeyi aynen, Sayın Paksüt arkadaşımızın takdim etmiş olduğu önerge istikametinde muhafaza etmesi gerekmektedir. Oylarınızı bu istikamette kullanmanızı hassaten istirham ederim. Saygılarımı sunarım.

BAŞKAN — Sayın Gürer.

MUSLİHİTTİN GÜRER (Sakarya) — Muhterem Başkan, muhterem arkadaşlarım, müzakeresini yapmakta olduğumuz 24 ncü maddenin âmme hizmetlerinin devamlılığı ve bu hizmetlerin daha mükemmel görülmesi babında Komisyonun değiştirdiği şekilde kabulünde Yüksek Meclisçe büyük fayda mülâhaza etmekteyim.

Fikirlerimi benden evvel görüşen arkadaşlarım kısmen izah buyurdular. Benim de bunlara ilâve edeceğim hususlar, söyleyeceğim hususlar

sunlardan ibaret olacaktır:

Muhterem arkadaşlarım bu maddenin metinden tayıyını isteyen arkadaşların bu isteği artık yeni düzen içinde, yeni personel rejimi içinde bir reform yapmanın zamanı geldiğinden ve dolayısıyla herkesin adaletin karşısına gitmesini istemekte doğmaktadır.

Muhterem arkadaşlar; reform yapmak demek, mutlaka bir yenilik yapmak demek değildir. Reform yapmak demek, her şeyden evvel evolüsyon içinde bulunan bir cemiyette o cemiyetin tekâmül seyrine uygun ve dolayısıyla bu tekâmülde yerinin nerede olduğunu tesbit etmek suretiyle birtakım hükümler getirmek demektir. Şimdi, şu hale göre, şimdiye kadar tatbik edilmiş bulunan memur düzeni içinde memurların, vazife anında, kendi vazifelerinin münbais işledikleri ve bu suçlara karşılık mevcudolan Memurin Muhakemat Kanunu hakikaten bu memurlar bakımından bunların adliye koridorlarında sürünmemesi ve dolayısıyla âmme itibarının kırılması yönünden muhakkak ki, birtakım mahzurlu hükümleri olsa dahi muhakkak ki, faydalıdır. Muhterem arkadaşlarım, onun için memurlar hakkında bir kovuşturma yaparken, bir soruşturma yaparken, bunları bir baraja tabi tutmak lâzımdır. İşte bu baraj her şeyden evvel Komisyonun getirmiş olduğu hususi hükümler bendinde mahfuz tutulmuş bulunmaktadır. Sayın arkadaşım Adalet Bakanının beyanını göstermek suretiyle Memurin Muhakemat Kanunu herkes tarafından tenkid edilmekte ve kaldırılması istenmektedir, diye buyurdular. Ve gazeteyi açtılar, bu satırları huzurunda okudular. Muhterem arkadaşlarım, Memurin Muhakemat Kanununun kaldırılması için verilmiş olan beyan başkadır. Memurin Muhakemat Kanunu mevcut memurların hukukî durumunu tam tanzim edemiyor, binaenaleyh buna yeni şekiller verilmesi gerekir hususunu aramak başkadır. Şahsan Memurin Muhakemat Kanununun içerisinde birtakım boşluklar bulunduğu ben de kaaniim. Ama bu boşluklar içinde bulunması demek, Memurin Muhakemat Kanununu tamamiyle kaldırmak suretiyle adeta reform yapıyorum zihniyeti altında memuru garantisiz ve dolayısıyla vazife başında âdeta korkak bir eleman halinde tutmanın yeri olmadığı kanaatini de taşımaktayım.

Muhterem arkadaşlarım, memurlar muayyen

şikâyetlerden dolayı Memurin Muhakemat Kanununa göre idare heyetleri tarafından haklarında ilk soruşturma kararları verilmektedir ve biliyorsunuz ki, tatbikata biraz indiğimiz zaman görmekteyiz ki, şayet her şikâyeti, her ihbarı böyle bir önbaraj bir önkovuşturma yapmadan doğrudan doğruya hâkimin karşısına götürdüğünüz vakit birtakım gelişmezliklerin doğacağı sabittir. O zaman ne olacaktır? İşte bunun neticesinde âmme itibarı sarsılacaktır. Eğer, şayet ortada bir sultimal mevcutsa, eğer şayet ortada ağır bir cürüm ağır bir hüküm mevcutsa 1609 sayılı Kanunla esasen doğrudan doğruya adaletin huzuruna çıkartılması hususları da memurlar için sağlanmış bulunmaktadır. Şu hale göre ortada mevcut endişe, şahsi kanaatime göre, bulunmamaktadır. Bu hususta durumun o kadar vazih olduğu nazarı itibara alınır, bugün Hükümet tasarruflarında bulunan insanların bir garanti içinde bulunmaları ve dolayısıyla bu garantilerine karşılık, kendi soruşturma ve kovuşturmaları yapılırken âmme hizmetinin ve bilhassa tam mütekâmil bir cemiyet olduğumuzu iddia etsek dahi bugün idare hukuku prensipleri yönünden dünyada hâlâ tatbikat görmekte olan bir sistemin yeni personel rejimi içerisinde devamında ve hakikaten komisyonun getirdiği şekilde - ileride Memurin Muhakemat Kanunu kalkmış olsa dahi - yeni hükümlerle umumi hükümlere bağlamak suretiyle devamında zaruret gördüğümü huzurunuzda arz eder Yüksek Heyetinizi hürmetlerimle selâmlarım.

BAŞKAN — Sayın Paksüt buyurun.

EMİN PAKSÜT (Ankara) — Muhterem arkadaşlar, bir süreden beri yaptığımız müzakere Devlet memurlarının temel Kanununun 24 nci maddesinin müzakeresinden daha çok, Memurin Muhakemat Kanununun ilgası hakkında bir kanun teklifi veya tasarısı var da onun tümü hakkında müzakere yapıyormuşuz intibamı vermektedir.

Şimdi arkadaşlarıma bir noktayı arz etmek isterim. Meclis kanun yapan organdır, ama bu Anayasa Meclise istediği gibi kanun yapma yetkisi vermiyor, Anayasanın gösterdiği şartlar altında kanun yapma yetkisi veriyor. Kaldı ki, bizim Anayasamız değil âmme hukukunun çok eski gelenekleri ve kuralları vardır. Şimdi Memurin Muhakemat Kanununu ilga etmek için ya-

pılacak muamele bir milletvekili veya senatör arkadaşımızın bir kanun teklifi veya bir Hükümetin bir kanun tasarısını Meclise sevk etmesi, onun da Anayasanın 92 nci maddesi ile İktüzük hükümleri dâhilinde müzakere edilmesi, kabul veya reddedilmesidir. Böyle değil de hiç Memurin Muhakemat Kanununun ilgası hakkında mevzu yokken onu bir kanunun müzakeresi sırasında bir takrirle halletmek istersek arkadaşlar kanun yapma tekniği... («Yok öyle bir şey» sesleri.) Var şundan dolayı var :

Zatîâliniz sadece 24 nci maddenin çıkarılmasıyla mesele halledilir diyorsunuz. Reşit Ülker arkadaşımız onu kabul etmiyor, bir de ilgayı sağhyalım diyor. Yani maksat böyle ifade edildi. Maksat budur deniyor.

Ben her iki tarafın da görüşünü zevkle dinledim. Bu mevzularla ilgisi olan bir arkadaşınız olarak, mevzua az çok girmiş bir insan olarak her iki tarafın tezi ve antitezi hareketle savunuşuna şahidoldum ve müstefidoldum. Ama arkadaşlar şimdi konu lütfedin Memurin Muhakemat Kanununun ilgası hakkındaki kanun teklifinin ve tasarısının müzakeresi değildir. Çok eski devirlerde, beşeriyet tarihinde, İsa'nın doğuşundan asırlarca önce; âmme hukukunun yerleşmiş kuralları var. Daha Roma'da, af buyurun söylemeye mecburum çünkü zaman zaman buna benzer teşebbüslere şahidoluyorum bu Parlâmento, her hangi bir kanunun oylanması için o evvelâ ilân edilir. Yani bizim İktüzüğümüzdeki 84 saat meselesi yeni değildir. Çok daha mütekâmil olarak eski asırlarda yerleşmiş olan kaidelerdir. Ve bu izahatı fuzuli telâkki etmeyin, yani trinum minimum denilen üç pazar geçirecek bir süre geçtikten sonra vatandaşlar form'a davet edilerek «kanunu kabul ediyorum» veya «reddediyorum» tarzında beyanda bulunur idi. Bir kere böyle yapmayıp da her hangi bir kanunun arasına o kanunla irtibatlı gösterilmek suretiyle hüküm getirmek Parlâmentonun kanun yapma faaliyetinde aksaklıklara ve büyük hatalara ve bazan hukuk hayatında boşluklara yol açar. Onun için konu hakkında değerli arkadaşlarımm kendi istikâmetlerinde belki birbirinden kısmen müteessir olarak fikirlerini tadil edeceklerini zannediyorum. Onu muhafaza etsinler. Ama sureti katiyede böyle bir vesile ile uzun

zamandan beri şikâyet konusu da olsa tadili hakkında hattâ şu anda hükümetçe imza edilmiş, sevk edilmek üzere olan tasarıda da olsa bu vesile ile bunu halletmek dâvasından vazgeçsinler. Buna ve bunun gibi teşriî tasarruflara imkân yoktur. Gene söylüyeyim, yani bu mahiyetteki karışıklık kanunları Fransızca bir deyimle «lois de melanges» âmme hukukunun reddettiği, kabul etmediği bir sistemdir. Tarihiçesi de tam milâttan iki asır öncedir. Şim-Türk Parlâmentosunda hukuk Devleti olan bir düzen içinde kanun yaparken böyle âmme hukukunun yerleşmiş müesseselerini bir kenara bırakarak, mahza bize şirin görüldüğü için, faydalıdır diye birşeyi kanunlaştıramayız. Bunun yolu vardır, zamanı vardır, düşünmek lâzımdır; lehinde aleyhinde söylenenlere belki ilâve edecek taraflar vardır. Ama şunu da hatırlatmak lâzımgelir ki, aslında yaptığımız iş mücerret hukukçuluk da değil, hukuk siyasetidir. Yani cemiyetimizin muhtacolduğu kanunu yapmaktır, hangisi ise o! Almanya'da yoktur, efendim. Binaenaleyh bizde de olmasın. Almanya'da oluyabilir, bizde olur. Yahut da Fransa'da böyledir, vardır. Bizde de olsun. Bu da değil. Milâttan altı asır önce yaşamış en büyük kanun vâzını kabul edilen Solon'un bir lâfı: «Kanun vâzınının vazifesi memleketine mükemmel kanun yapmak değil, memleketin muhtacolduğu kanunu yapmaktır» Bu itibarla arkadaşlarımızın mütalâalarında ısrar etmemelerini ve mevzuu hükümlerin böylece muhafazasına müsaade etmelerini rica ediyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Sayın Arıkan...

MAZHAR ARIKAN (İçel) — Muhterem arkadaşlar; suç kısaca kanunun cezalandırdığı fiil olarak tarif edilebilir. Kanunun metninde fiilin hangi halde suç sayılabileceği, unsurları tadadedilerek gösterilmiştir. Tatbikat odur ki, bugün suçun tahkiki ve fiilin suç olup olmadığının tetkik ve takdiri ihtisas işi haline gelmiş ve özel tahsil ve tatbikat ister. Bunun dışında bir takım özel tahkik usulü kabul etmek suçu ve suçluyu meydana çıkarmada mahzurlar doğurmaktadır. Onun için suçlunun sıfatı ne olursa olsun ihtisaslaşmış bir elden idaresinde içtimai fayda vardır. Bâzı şahıslara bir nevi masuniyet tanımak hukuku icittir. «Lehe olan fikirlere göre memur

run umumi hükümlere tabi tutulması Devlet otoritesini sarsar.» denmektedir. Bu doğru ve mantikî değildir. Türkiye'de adli tahkikata ne zaman yüzde yüz inanılacaktır? Memurun suçuna C. Savcısının elkoyması itibarını mı sarsacaktır? Bilâkis haksızlığı her yönden, memur yönünden ve âmme hukuku yönünden, asgariye indirecektir. 16 yıllık bir tecrübeye istinaden arz ediyorum. Bugün tatbikatta Memurin Muhakemat Kanununa göre verilmiş son tahkikat açılmasına dair olan lüzumu muhakeme kararlarının Yüzde 85 ni mahkemelerde beraetle neticeleniyor. Bu memurun itibarını kırmıyor da, bu işi daha bidayette yüzde yüz bir teminat içinde takipsizlik kariyle tesbit edebilecek olan C. Savcısının müdahalesi mi itibar kırıyor? Bâzı memurlar için tahkikat işi belli edilecek adli mercilere verilebilir. Ayrıca Sayın Emin Paksüt'ün endişeleri vârit değildir.

Bu maddenin tayyı demek Memurin Muhakemat Kanununun hemen kaldırılması demek değildir. Gaye temel kanuna böyle bir fikrin yerleştirilmemiş olmasıdır. Ama teklif yılların şikâyetini ve özlemine giderecektir. Takririn kabulünü istirham ediyorum.

BAŞKAN — 24 ncu madde üzerinde şimdiye kadar 9 arkadaşımız konuşmuştur. Yeterlik önergeleri gelmiştir. Okutuyorum efendim.

Sayın Başkanlığa

24 ncu madde üzerindeki müzakerenin kifayetine arz ve teklif ederim.

Rize

Arif Hikmet Güner

Başkanlığa

24 ncu madde hakkında müzakerelerin kifayetine arz ve teklif ederim.

Gaziantep

Süleyman Ünlü

REŞAT ÖZARDA (Aydın) — Aleyhinde söz istiyorum efendim.

BAŞKAN — Buyurunuz.

REŞAT ÖZARDA (Aydın) — Muhterem arkadaşlar şimdiye kadar konuşan arkadaşlardan büyük ekseriyeti daha ziyade Memurin Muhakemat Kanunu ve Memurin Muhakemat Kanununun memurlar için bir teminat olduğu tezini müdafaa eden arkadaşlarımızın sözleriyle geçmiştir. Bu bakımdan bunun aksini de konuşacak arkadaş-

larımızdan da pek az kimse konuşabilmiştir. Memurun Muhakemat Kanununun memurlar için bir teminat değil, teminatsızlık olduğunu da ispat edecek ve ortaya koyacak fikirler vardır. Onun için müsaade buyurunuz birkaç arkadaş daha konuşsun. Esasen memurun diğer vatandaş gibi işlediği suçtan dolayı savcı karşısına, adli makamlara gidip gitmemesi konusu, Türk Milletini, bütün memleketi yakinen ilgilendiren bir konudur. O bakımdan istirham ediyorum bu mevzu biraz daha görüşülsün, aydınlığa kavuşturulsun, ondan sonra... Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Yeterlik önergesini oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Yeterlik önergesi kabul edilmiştir. 24 neü madde üzerinde verilmiş bulunan değişiklik önermelerini okutuyorum.

(İstanbul Milletvekili Reşit Ülker'in önergesi tekrar okundu.)

(İstanbul Milletvekili Coşkun Kırcı'nın önergesi tekrar okundu.)

(Tokat Milletvekili Ali Dizman'ın önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Sayın Reşit Ülker, Sayın Coşkun Kırcı ve Sayın Ali Dizman tarafından verilmiş üç önerge aynı mahiyettedir ve 24 neü maddenin metinden çıkarılmasını istihdaf etmektedir. Aykırılığı itibariyle evveleminde bunu oya koyuyorum. 24 neü maddenin metinden çıkarılması husunu oylarınıza sunuyorum. Komisyon katılmıyor. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önergeler reddedilmiştir.

Sayın Giritlioğlu bu 24 neü maddenin komisyona iadesini istemişsiniz. Komisyon lâzım gelen görüşmeyi yaptı bu hususta. Önergenizi oya koymıyacağım, muvafık mı efendim?

FAHİR GİRİTLİOĞLU (Edirne) — Lüzum kalmadı efendim.

BAŞKAN — 24 neü maddeyi yeni şekliyle okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

Verilen önergeler üzerine Devlet memurları kanun tasarısının 24 neü maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesi uygun görülmüştür.

Geçici Komisyon Başkanı

İstanbul

Fahrettin Kerim Gökay

Madde 24. — Devlet memurlarının görevleri ile ilgili veya görevleri sırasında işledikleri suçlardan dolayı soruşturma ve kovuşturma yapılması ve haklarında dâva açılması özel hükümlere tabidir.

BAŞKAN — Maddeyi bu şekli ile oyunuza sunuyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Madde bu şekli ile kabul edilmiştir.

İsnat ve iftiralara karşı koruma :

MADDE 25. — Devlet memurları hakkındaki ihbar ve şikâyetler, garaz veya mücerret hakaret için, uydurma bir suç isnadı suretiyle yapıldığı ve soruşturma veya yargılamanın tabi olduğu kanuni işlem sonucunda sabit olmadığı takdirde, merkezde bu memurun en büyük âmiri, illerde valiler, isnatta bulunanlar hakkında kamu dâvası açılmasını Cumhuriyet Saveiğinden isterler.

BAŞKAN — 25 neü madde üzerinde verilmiş bir değişikliğe vardır, onu okutuyorum.

Millet Meclisi Başkanlığına

25 neü maddenin metinden çıkarılmasını arz ederim.

Edirne

Fahir Giritlioğlu

Gerekçe

Bu maddeye muadil hüküm, Memurin Kanununda da vardır. Tatbikatta, suiistimal edilmiştir. İhbar ve şikâyet hakkını kullanmak isteyen vatandaş bu hüküm yıldırıştır.

Bazan, yanlış ve noksan tahkikatlar yapılmış ve ihbar sabit olmadı diye, memur hakkında işlem yapılmadığı gibi, haklı olan şikâyetçi hakkında otomatikman iftira dâvası açılmıştır.

BAŞKAN — 25 neü madde üzerinde komisyon tarafından vukubulan değişikliği okutuyorum.

EMİN PAKSÜT (Ankara) — Tarafımdan verilmiş bir önerge vardı.

BAŞKAN — 25 neü madde hakkında zatiâliniz tarafından verilmiş bir önergeye raslamadım.

EMİN PAKSÜT (Ankara) — Komisyona intikal etmiş idi efendim.

BAŞKAN — Efendim buraya getirilen önergeler arasında Emin Paksüt'e ait bir önerge yoktur.

EMİN PAKSÜT (Ankara) — Şu halde efendim komisyonun tanzim ettiği madde yeni metin okunsun, belki oraya dâhil edilmiştir.

BAŞKAN — 25 nci madde üzerinde komisyon tarafından yazılmış bulunan metni okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

Verilen önergeler üzerine Devlet Memurları kanun tasarılarının 25 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Geçici Komisyon Başkanı
İstanbul

Fahrettin Kerim Gökay

Madde 25. — Devlet memurları hakkındaki ihbar ve şikâyetler, garaz veya mücerret hakaret için, uydurma bir suç isnadı suretiyle yapıldığı ve soruşturma veya yargılamanın tabi olduğu kanuni işlem sonucunda bu isnat sabit olmadığı takdirde, merkezde bu memurun en büyük âmiri, illerde valiler, isnatta bulunanlar hakkında kamu dâvası açılmasını Cumhuriyet saveliğinden istiyebilirler.

BAŞKAN — Sayın Fahir Giritlioğlu, buyurunuz.

FAHİR GİRİTLİOĞLU (Edirne) — Ben tatmin oldum, konuşmıyacağım.

BAŞKAN — Peki efendim. Başka söz isteyen?.. Yok. Önergeyi tekrar okutup oyunuz sunacağım. Komisyon tarafından şimdi okutulmuş bulunan değişiklik önergesi sayet Yüksek Heyet tarafından kabul edilirse, madde halini alacaktır.

(Komisyonun yeni maddesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Maddeyi bu şekli ile oyunuz sunuyorum : Kabul edenler... Etmeyenler.. 25 nci madde bu şekli ile kabul edilmiştir.

Bölüm : 4

Yasaklar

Birlikte çekilme yasağı :

MADDE 26. — Devlet memurlarının, kamu hizmetlerini aksatacak şekilde memurluktan birlikte çekilmeleri yasaktır.

BAŞKAN — 26 nci madde üzerinde değişiklik önergesi verilmemiştir. 26 nci maddeyi bu

okunan şekli ile oyunuz sunuyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... 26 nci madde aynen kabul edilmiştir.

Grev yasağı :

MADDE 27. — Devlet memurlarının grev karar vermeleri, grev tertiplenmeleri, ilân etmeleri, bu yolda propaganda yapmaları yasaktır.

Devlet memurları ,her hangi bir greve veya grev teşebbüsüne katılamaz, grevi destekliyemez veya teşvik edemezler.

BAŞKAN — 27 nci madde üzerinde değişiklik önergesi verilmemiştir. 27 nci maddeyi okunan bu şekliyle oyunuz sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... 27 nci madde aynen kabul edilmiştir.

Ticaret ve diğer kazanç getirici faaliyetlerde bulunma yasağı :

MADDE 28. — Devlet memurları, Türk Ticaret Kanununa göre «tacir» veya «esnaf» sayılmalarını gerektirecek bir faaliyette bulunamazlar, ticari mümessil ve ticari vekil olamazlar, kolektif şirket ortaklığı ile komandit şirkette komandite ortaklığa giremezler ve ticaret şirketlerinde müdürlük, idare meclisi üyeliği ve murakıplık görevlerini deruhde edemezler.

Yukarıki fıkrada gösterilenler dışında kalan kazanç getirici faaliyetlerden hangilerinin Devlet memurları tarafından yapılamıyacağı, sınıfın tüzünde belirtilir.

Devlet memuru olmıyan eşleri birinci ve ikinci fıkrada gösterilen faaliyetlerde bulunan Devlet memurları, bu durumu 15 gün içinde bağlı oldukları kuruma bildirmekle yükümlüdürler.

BAŞKAN — Sayın Paksüt, zatiâlaniz bir önerge vermişsiniz maddeyi vuzuha kavuşturmak için. Bu önergenizi komisyona iade edelim.

EMİN PAKSÜT (Ankara) — Komisyon ricalarımı is'af etti.

BAŞKAN — O halde önergenizi bu bakımdan okutmuyorum. Sayın Giritlioğlu tarafından verilmiş bulunan bir önerge vardır, onu okutuyorum.

Millet Meclisi Başkanlığına

28 nci maddenin 1 nci fıkrasına aşağıdaki hükmün eklenmesini rica ederim.

(Hisse senedi sahibi olarak yapılan iştirakler, birinci fıkranın hükmü dışında kalır)

28 nci maddenin son fıkrasının aşağıda yazılı olduğu şekilde hüküm eklenmesini arz ederim.

(Şu kadar ki, aile reisi mevkiinde bulunan Devlet memurlarının eşleri, yukardaki hükümden faydalanamazlar)

Edirne
Fahir Giritlioğlu

Gerekçe

1. Memurların hisse senetleri satın alınmasını yasaklamanın kanuni faydası yoktur.

2. Muvazaa suretiyle eşlerine ticaret yaptırılan memurlar için böyle bir hükme zaruret vardır.

BAŞKAN — Değişiklik önergesine komisyon katılıyor mu?

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI FAHRETTİN KERİM GÜKAY (İstanbul) — Katılmıyoruz. Yalnız, Sayın Giritlioğlu'nun önergesinin son kısmını anlıyamadığımız için bir şey söyleyemiyoruz. Bir kere hisse senedi mevzuunda şirketler bellidir komandite olanın anonim şirkette hissesi olabilir. Fakat en sonundaki kısmı anlıyamadık.

BAKŞAN — Peki Sayın Gökay oturunuz. Sayın Giritlioğlu izah etsinler. Buyurun Sayın Giritlioğlu.

FAHİR GİRİTLİOĞLU (Edirne) — Muhterem arkadaşlarım, memurların ticaretle iştigâllerinin önlenmesi temenni edilir. Ancak bu hüküm tatbikatta bir çok yanlış anlayışlara yol açmaktadır. Getirilen madde bu yanlış anlayışları bertaraf edecek mahiyette bir açıklık taşımamaktadır. Ben iki nokta üzerinde durmak isterim. Birinci nokta şu: hisse senedi sahibi olmak noktası. Hisse senedi sahibi olarak memur ticarete iştirak etmiş oluyor bir bakımdan. Diğer bir bakımdan da bu hareketi ticaret şeklinde kabul etmememiz gerekir. Bu da mümkün. Fakat meseleye bir açıklık vermek zorundayız. Meseleye bu açıklığı kanunun metni vermemektedir. Sayın komisyon başkanı «anonim şirketler için hisse senedi alabilirler» şeklinde ifade bulundular. Demek ki, noktai nazarları böyle. Fakat Ticaret Kanunu şirketleri tasrih etmiştir: Anonim Şirket, Komandit Şirket, Limitet Şirket. Bunlar mecburi şekillerden bir tanesidir. Bu şirket hisse senetlerine sahibolan memurun alelûmum tüccar addedilmemesinde fayda görmüyorum. Yalnız, Ticaret

Kanununun bu şirketleri de mevzubahis değildir, kooperatifler de vardır. Bunun tipik bir misali, heyetinizden özür diliyerek bir arkadaşımız üzerinde vermek isterim.

Amasya Şeker Fabrikası yapılırken 500 liralık bir hisse senedi satın alınarak kooperatife iştirak etti diye Amasya Milletvekili Kemal Karan arkadaşımın milletvekilliği üzerinde nerede ise münakaşa açılacaktı. Arkadaşımız mecbur oldu alelacele bu 500 liralık hisse senedinden sıyrıldı. Bu bir vakıadır. Bu suretle kanunların dar anlamda tefsiri ile tüccar olmaksızın kendisini kurtardı. Aksi takdirde tüccar idi, tüccar addediliyordu. Şimdi demek ki, böyle misaller olacaktır. Kooperatifte de hissedar olabilir bir insan. Bunu anladığımız mânada ticaret amacı ile yapmıyabilir. Fakat sonunda nemalanmak vardır, bir hisse almak durumu vardır, hisse aldığı nisbette ona tüccar nazariyle bakarsak, yanlış tefsirlere yol açmış oluruz. Onun için ben teklifimde metine açıklık vermesini istiyorum. Diyorum ki, hisse senedi alanlar bu yönden ticarete iştirak etmiş olsalar dahi tüccar addedilmemelidirler. Bu hüküm maddede açıklıkla yer alırsa nizalar münakaşalar zâil olur.

İkinci konu şudur; maddenin metnini müsaadenizle okuyayım, zannediyorum, maddenin son fıkrası ile ilgilidir. Son fıkrası, bir yazılış hatası da içindedir. Fakat mânası anlaşılıyor, okuyorum efendim, 28 nci maddenin son fıkrası. (Devlet memuru olmayan eşleri, birinci ve ikinci fıkrada gösterilen faaliyetlerde bulunan Devlet memurları bu durumu 15 gün içinde bağlı oldukları kuruma bildirmekle yükümlüdürler.) Yani benim anlıyabildiğim, cümlelerin yazılışında bir hata olduğu kanısını muhafaza ediyorum, fakat mânâ anlaşılıyor. Bir memur şayet eşi tüccar ise, keyfiyeti 15 gün içerisinde dairesine bildirmekle yükümlüdür. Bu hüküm muhafaza edilsin. Fakat bir fıkranın eklenmesinde zaruret görüyorum. Eklenmesini teklif ettiğim fıkra şudur; (Şu kadar ki, aile reisi mevkiinde bulunan Devlet memurunun eşleri yukarıdaki hükümden faydalanamazlar.) «Aile reisi mevkiinde bulunan» tâbirini kasden kullandım. Umumiyetle erkek memurları kasdettim. Umumiyetle ticaretle erkekler iştigal ederler, kadınlar iştigal

etmezler. Son fıkrada eşler tâbiri umumdur. Bir kadın memur, eşi için bu beyannameyi verecek eşi erkektir ve normaldir onun ticaretle uğraşması. Bu fıkraya yani 28 nci maddede getirilen son fıkraya itirazım yok. Bir kadın memur tasavvur edelim, bunun kocası, eşi tüccardır. Kanun o kadın memura 15 gün içinde keyfiyeti ihbar mecburiyetini yüklüyor. Benim ilâve edilmesini teklif ettiğim fıkramda ise, meseleyi ters istikametten aldım : Bir memur erkektir, kadın değildir. Eşi tüccardır. Bu Türkiye'mizde bugün için nadir bir vakıa. Bu nadir vakıayı formüle ederken Anayasanın eşitlik prensipleri ve sair insan hakları, kadın hukuku gibi birtakım prensipleri de düşündüm. Bunlar muhakkak. Türkiye'de kadın erkek farkı yoktur. Fakat aile reisi tâbirini kasden kullandım. Aile reisi mevkiinde, kadın memur olsa dahi erkek aile reisidir, kadın değildir. Kadın, Medeni Kanun hükmüne göre aile reisi değildir. Erkektir aile reisi. Binaenaleyh kadın, memur olduğu takdirde, tasarıdaki son fıkraya göre kocasının, eşinin tüccar olduğunu bildirmekle yetinecektir. Fakat aile reisi eş tâbiri içinde umumiyetle erkek vardır. Nadir hallerde kadına intikal eder bu iş. Eğer erkek aile reisi ise ve o da memur ise, karısının ticaretle uğraşmasına kanaatimce cevaz verme-

meliyiz. Vermemeliyiz, şu yönden. Çünkü muvazaa suretiyle karısı adına ticaret yaptırılıyor. Bunun pek çok misali vardır. Filhakika çok nadir hallerde, pek istisnai hallerde bir kadının ticaret hakkı önlenmiş olacaktır bu madde ile, eğer teklifim kabul edilirse. Pek istisnai halde bir memur vardır. Karısı da ticaretle uğraşır, normal bir tüccardır. Fakat bu misali hepimiz hayatta çok nadir görmüşüzdür.

Buna mukabil gördüğümüz usul şudur. Erkek memur kendi memuriyet sıfatından faydalanarak karısı adına firma işletmektedir.

Muhterem arkadaşlarım, bana bunu bu maddenin eklenmesini maliyeciler teklif ettiler, maliyeciler ikaz ettiler. Tesbit ettikleri o imiş ki, Ankara ve İstanbul'da pek çok firma memur eşlerine ait imiş. Aslında fiilen iş yapan memur, fakat resmen gözüken eşidir. Bu suiistimali önlemek için, şüpheleri bertaraf etmek için böyle bir fıkranın eklenmesi lüzumuna inandığımdan dolayıdır ki önerge mi verdim. Takdiri sizlere bırakıyorum. Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Muhterem arkadaşlarım, saat 19,00 a gelmiştir. Yüce Meclisin aldığı karar gereğince saat 21,00 de tekrar toplanmak üzere Birleşime ara veriyorum.

Kapanma saati : 19.00

ÜÇÜNCÜ OTURUM

Açılma saati : 21,00

BAŞKAN — Başkanvekili Nurettin Ok

KÂTİPLER : Nevzat Şener (Amasya), Nurettin Akyurt (Malatya)

BAŞKAN — Millet Meclisinin 131 nci Birleşiminin gece oturumunu açıyorum.

Muhterem arkadaşlarım; saat 19 a kadar devam eden toplantı sırasında Devlet memurları kanun tasarısının 28 nci maddesi üzerinde müzakerede bulunduğumuz bir sırada müzakereyi kesmiştik. Şimdi kaldığımız yerden devam ediyoruz.

28 nci maddede verilmiş bulunan değişiklik önermeleri üzerinde bir arkadaşımız konuşmuş, onu takiben söz sırası Sayın Muslihittin Gürer'e gelmişti. Buyurun Sayın Gürer.

MUSLİHİTTİN GÜRER (Sakarya) — Muhterem Başkan, muhterem arkadaşlarım, müzakeresini yapmakta olduğumuz 28 nci madde Devlet memurlarının ticaret ve diğer kazanç getirici işlerle iştiğal edememesine dair olan maddedir.

Muhterem arkadaşlarım, öğle celsesinde Sayın Fahir Giritlioğlu tarafından verilmiş olan taktir, iki hususu ihtiva etmekte idi. Şahsan, komisyon tarafından getirilmiş olan bu maddenin tamamiyle vazih bir durum arz etmediğini peşinen söylemek istiyorum.

Muhterem arkadaşlarım, 28 nci maddenin sayın komisyon tarafından geriye alınıp her halükârda redaksiyonunun yeni baştan yapılması iktiza etmektedir.

Şimdi bu sebepleri teker teker arz edeceğim.

Muhterem arkadaşlarım, 28 nci maddenin birinci fıkrası, Devlet memurlarının hiçbir ticari işle iştiğal edemeyecekleri, hiçbir şirkete ortak olamayacakları ve müdürlük, idare meclisi âzalığı kabul edemeyeceklerini âmidir. Yalnız, değişiklik önergesi veren arkadaşımın iki maddedyi ihtiva eden önergesinin birinci maddesine katıldığını peşinen arz etmek istiyorum. Yani, memur olanlar her şeyden evvel hisse senedi alabilmelidirler... Ve binaenaleyh, hisse senedi almaları kendilerinin ticaretle iştiğal ettiğine bir delil

sayılmamalıdır. Çünkü, reform getireceğini iddia ettiğimiz personel rejiminde âdetâ memurları bütün hususlarda kayıtlayıcı hükümlere tabi tutmak, onlara nefes aldirmamak demek, olmaktadır. Sayın arkadaşım vermiş olduğu önergedeki birinci kısma, yani hisse senetleri bu hükmün dışındadır teklifine aynen iştiğal ettiğimi peşinen arz etmek istiyorum. Yalnız ilâvesini istedikleri ikinci hususa katılmıyorum. (Eşleri ticaretle iştiğal edecek olurlarsa onbeş gün içinde işbu ticaretle iştiğal ettiklerine dair ilgili makamlara beyan vermek mecburiyetindedirler.) diyor kanun. Halbuki değıştirge önergesinde «eşler» denilirken doğrudan doğruya hanımları gözetilmekte ve hanımlarının ticaretle iştiğal etmesini sayın arkadaşımız mutlak suretle bir muvazaa olarak kabul ettiğinden buraya «doğrudan doğruya kadın olan eşlerinin ticaretle iştiğal etmez» âmir hükmünün konulmasını istemektedir. Muhterem arkadaşlar, zaten maddenin son fıkrasını okuyacak olursak, bu maddenin yeni baştan düzenlenmesini istediğimizin sebebi kendiliğinden ortaya çıkacaktır: (Devlet memuru olmıyan eşleri birinci ve ikinci fıkrada gösterilen faaliyetlerde bulunan Devlet memurları)... Görüyorsunuz ki, cümlede bir düşüklük olduğu ortadadır. Bu durumu 15 gün içinde bağılı oldukları kuruma bildirmekle yükümlüdürler.

Muhterem arkadaşlar, şimdi hukukan bütün hanım eşler bir muvazaa içinde bulunabileceğini kabul etmek esasen hukuk prensiplerine, eşitlik prensiplerine ve Evrensel Beyannameye aykırı bulunmaktadır. Bugün bu kürsüden her zaman erkek ve kadın eşitliğinden bahsettiğimiz halde erkekleri daima ailenin reisi olarak kabul etmek, kadınları da Medeni Kanununun 19 neu maddesine göre, doğrudan doğruya aile reisi erkektir diye kabul edip, kadınları ticaret hakkından

mahrum etmenin bu hususta...

EMİN PAKSÜT (Ankara) — O 19 neu madde nedir?

MÜSLİHİTTİN GÜRER (Devamla) — Değişiklik önergesi üzerinde konuşuyorum. Efendim, ikametgâh meselesi efendim...

Bu hususta biraz 20 nci asır felsefesine ve dolayısıyla hukuk prensiplerine uymadığı kanaatini taşımaktayım. Onun için şayet bir erkek memurun eşi hakikaten ticaret yapmak suretiyle bir muvazaa yapıyorsa, muvazaanın ispat şekli, muvazaanın nasıl olacağı kanunda derpiş edilmiş ve bunun beyyine külfeti alenen gösterilmiş bulunmaktadır. Şu hale göre, Sayın arkadaşımızın vermiş olduğu bu teklife ilâve edilecek ikinci fıkranın mevcut hukuk düzenine uymadığından her ne kadar cemiyetimizde mutlak olarak bir aile hakimiyetinde bir erkek hakimiyeti nazarı itibara alınmış olsa dahi kadınların da artık müttekâmil bir hale geldiği sabittir ve kadınlarımızın da bir çok işler yaptığı sabittir.

BAŞKAN — Bunun aksini iddia eden yok, Sayın Gürer

MÜSLİHİTTİN GÜRER (Devamla) — Bunun için birinci değiştirge önergesinin «hisse senetleri alabilir» maddesine iştirak ediyorum. Ve Sayın komisyondan buna göre tadil edilmesini istirham ediyorum. Ama, değiştirge önergesinde verilen teklife iştirak etmiyorum. Sayın komisyonun teklifine iştirak ediyorum. Yalnız bu cümleyi lütfen bir redaksiyona tabi tutarlarsa maddenin vuzuh kesbedeceğini arz eder, hepimizi hürmetle selamlarım.

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI FAHRETTİN KERİM GÖKAY (İstanbul) — Bizim önergemiz okunmadığı için Sayın Müslihittin Gürer'le çatışma halindeyiz.

BAŞKAN — Evet efendim. Sayın Müslihittin Gürer umumi mahiyette konuştular. Sizin muhtemel önergenizi nazarı dikkate alarak o şekilde mütalâada bulundular. Önergeleri okutacağım, yalnız evveleminde Fahir Giritlioğlu'nun önergesini okutup oylarımıza sunacağım.

(Fahir Giritlioğlu'nun önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Komisyon olarak bu önergeye katılmıyormusunuz?

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI FAHRETTİN KERİM GÖKAY (İstanbul) — Katılmıyoruz efendim.

BAŞKAN — Katılmıyorsunuz.

Değişiklik önergesini oyunuzaya sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Değişiklik önergesi reddedilmiştir.

Komisyon tarafından düzenlenmiş bulunan maddeyi okutuyorum. Yalnız, Sayın Gökay bu önergenin en son cümlesinde bir redaksiyon hatası bulunduğunu, Türkçe bakımından bir düþüklük olduğu iddia ediliyor. Onu isterse-niz düzeltiniz? Okutayım.

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI FAHRETTİN KERİM GÖKAY (İstanbul) — Okunsun da

Yüksek Başkanlığa

Verilen önergeler üzerine Devlet Memurları kanun tasarısının 28 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Geçici Komisyon Başkanı
Fahrettin Kerim Gökay

Madde 28. — Devlet memurları, Türk Ticaret Kanununa göre «tacir» veya «esnaf» sayılmalarını gerektirecek bir faaliyette bulunamazlar, ticari mümessil ve ticari vekil olamazlar, kolektif şirket ortaklığı ile komandit şirkette komandite ortaklığa giremezler ve ticaret şirketlerine de müdürlük, idare meclisi üyeliği ve murakıplık görevlerini deruhde edemezler. Devlet memurlarının üyesi oldukları yapı ve tüketim kooperatiflerindeki yönetim ve denetim görevleri bu yasaklamanın dışındadır.

Yukardaki fıkrada gösterilenler dışında kalan kazanç getirici faaliyetlerden hangilerinin Devlet memurları tarafından yapılamıyacağı sınıfının tüzüğünde belirtilir.

Birinci fıkrada gösterilen faaliyetlerde bulunan Devlet memurları, bu durumu 15 gün içinde bağlı oldukları kuruma bildirmekle yükümlüdürler.

BAŞKAN — Son paragrafta..

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI FAHRETTİN KERİM GÖKAY (İstanbul) — Efendim son paragrafta «Devlet memuru olmıyan» tâbiri çıkınca bu cümledeki za'fı telif kalkmış olacak.

BAŞKAN — Şimdi muhterem arkadaşlar; 28 nci maddenin son fıkrasında «Devlet memuru olmıyan eşleri» tâbiri ile başlayan kısımda, «Devlet memuru olmıyan» tâbirini çıkardığımız takdirde cümle düşüklüğü halledilmiş oluyor. Şimdi bu tâbiri, «Devlet memuru olmıyan» tâbiri çıkarıldıktan sonra 28 nci maddeyi bu hali ile...

EMİN PAKSÜT (Ankara) — Yukardaki fıkralarda da değişiklik yapılmış, tekrar okunsun.

BAŞKAN — Tekrar mı okunsun? Hayhay. Şimdi okuttuk. Şimdi komisyon tarafından yapılan değişiklik önergesini okuttum.

EMİN PAKSÜT (Ankara) — Hayır efendim, son fıkrası değil.

BAŞKAN — Hepsini okuttum, tekrar okutayım.

(Madde 28 Geçici Komisyon değişiklik önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Okunan şekli budur. 28 nci madde...

SABAHATTİN SAVACI (Gümüşane) — Bir hususun zapta geçmesinde fayda vardır, söz istiyorum.

BAŞKAN — Buyurun.

SABAHATTİN SAVACI (Gümüşane) — Muhterem arkadaşlar, Devlet ticaret hayatına, ekonomik hayatına her zaman, her vesile ile iştirak eder ve Devlet iştirak ettikçe bu hizmetleri memurları vasıtasıyla yaptırır. Bundan evvel Devlet Personel İdaresi Başkanıyla de görüştüm, Komisyon Başkanına da bu hususu hatırlattım, bu hizmetleri görürken Devlet memurunun satıcı olması, ticari mümessil olması ve ticari vekil olması mümkündür. Ve bazan kasten bu hizmetleri yapan memurun böyle bir yorum tabi tutularak ticaret yapıyor, esnafılık yapıyor, (ki, esnafılık da yapar. Bazan belediyeler, Sayın Fahrettin Kerim Gökay çok iyi bilirler, bunun tatbikatını yapmıştır, kendileri de bizzat Reis olarak satışa iştirak etmiştir.) şimdi, bu hususun olur ki, kanunun tatbikatında ve bir, her zaman insanlar hüsnüniyetle hareket etmezler, bazan kastî bir durum da hâsıl olabilir. Bu vaziyet muvacehesinde Devlet adına bu vasıflarla ve bu fonksiyonu ifa etmek için vazife gören memurların bu kanunun kastettiği tüccar, tüccar vekili, memuru, mümessili vasfında ol-

madıklarını tasrih etmek lâzımgelir. Çünkü kanunun başında «kâr kastiyle» demediğine göre mücerret diyor ki, «Memur, tüccar, mümessil olursa, onun vekili olursa, esnafılık ederse, tüccarlık ederse...» diyor, tahdidetmemiştir. Etmediği için memurun Devlet adına böyle tüccarı ve ekonomik faaliyetlere iştiraki bu kanunun kapsamı dışında kalır. Bu hususun zapta girmesinde fayda mülâhaza ederim, saygılarımla.

HİLMİ İNCESULU (Çorum) — Vazife olarak yapacaksınız...

HAYRİ MUMCUOĞLU (Tekirdağ) — Lüzum var mı efendim?..

BAŞKAN — Zapta girdi efendim, metne girmedi...

28 nci maddeyi biraz evvel okunan şekli ile oyunuzaya sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 28 nci madde okunan bu şekli ile kabul edilmiştir.

Hediye alma, menfaat sağlama yasağı :

MADDE 29. — Devlet memurlarının, görevleri dolayısıyla, görevleri sırasında olmasa dahi, doğrudan doğruya veya aracı eliyle hediye istemeleri, almaları yolu ile menfaat sağlamaları, iş sahiplerinden borç para almaları yasaktır.

BAŞKAN — Sayın Paksüt, 29 ncu maddenin üslûp bakımından düzeltilmesini istemiştiniz, Komisyon düzeltmiştir, okutuyorum.

Yüksek Başkanlığı

Verilen önerge üzerine Devlet memurları kanun tasarısının 29 ncu maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesi uygun bulunmuştur.

Geçici Komisyon Başkanı
Fahrettin Kerim Gökay

Madde 29. — Devlet memurlarının doğrudan doğruya veya aracı eliyle hediye istemeleri ve görevleri sırasında olmasa dahi menfaat sağlama amacı ile hediye kabul etmeleri veya iş sahiplerinden borç para istemeleri ve almaları yasaktır.

BAŞKAN — 29 ncu maddeyi okunan bu şekli ile oyunuzaya sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Denetimindeki teşebbüsten menfaat sağlama yasağı :

MADDE 30. — Devlet memurunun, denetimi altında bulunan veya kendi görevi veya mensubolduğu kurum ile ilgisi olan bir teşebbüsten, doğrudan doğruya veya aracı eliyle her ne ad altında olursa olsun bir menfaat sağlaması yasaktır.

BAŞKAN — 30 neu madde üzerinde bir değişiklik teklifi mevzuubahis değil. Bu bakımdan 30 neu maddeyi okunan şekliyle oya sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Gizli bilgileri açıklama yasağı :

MADDE 31. — Devlet memurlarının kamu hizmetleri ile ilgili gizli bilgileri, görevlerinden ayrılmış bile olsalar, yetkili bakanın veya yetkili kıldığı görevlinin, illerde vali veya yetkili kıldığı görevlinin yazılı izni olmadıkça açıklamaları yasaktır.

Bu gizli bilgilerin bir mahkemede veya soruşturmada açıklanabilmesi, bakanın yetkili kıldığı görevli, illerde vali veya yetkili kıldığı görevlinin yazılı iznine bağlıdır.

Askerî hizmetlerle ilgili bilgilerin verilmesi askerî makamların yazılı iznine bağlıdır.

BAŞKAN — 31 nei madde üzerinde verilen değişiklik önergelerinden birisi Sayın Paksüt tarafından verilmiş, düzenlenmesi için komisyona geriverilmesi istenmiş, bir diğeri Sayın Kırca tarafından verilmiş ve 31 nei maddenin komisyona iadesini istemiştir. Bir diğeri ise, Sayın Fahir Giritlioğlu tarafından verilmiştir. 31 nei maddenin 2 nei fıkrasının metinden çıkarılmasını istemiştir. Her üç önerge de komisyon tarafından görülmüş, tetkik edilmiş ve neticeten komisyon tarafından dikkat nazarına alınmıştır.

Komisyon Başkanlığının vermiş bulunduğu önergeyi okutuyorum.

Sayın Başkanlığa

Verilen önergeler üzerine Komisyonca tasarrufların 31 nei madde, 2 nei ve 3 neü fıkralarının çıkarılması uygun görülmüştür.

Geçici Komisyon Başkanı
Fahrettin Kerim Gökay

BAŞKAN — Bu şekilde verilmiş bulunan değişiklik önergeleri de dikkat nazarına alın-

mış bulunmaktadır. 31 nei maddenin muhtevasını okutuyorum.

Gizli bilgileri açıklama yasağı :

MADDE 31. — Devlet memurlarının kamu hizmetleri ile ilgili gizli bilgileri, görevlerinden ayrılmış bile olsalar, yetkili bakanın veya yetkili kıldığı görevlinin, illerde vali veya yetkili kıldığı görevlinin yazılı izni olmadıkça açıklamaları yasaktır.

BAŞKAN — Madde bundan ibarettir. İkinci ve üçüncü fıkralar çıkarılmıştır. 31 nei maddeyi bu şekliyle oyunza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 31 nei madde bu şekilde kabul edilmiştir.

KISIM - II

Sınıflandırma

Sınıf :

MADDE 32. — Sınıf, bu kanuna tabi kurumlarda müşterek yetiştirme ve meslek niteliklerini gerektiren Devlet kamu hizmetleri ile bu hizmetler; için tesbit edilen kadrolara atanan Devlet memurlarının toplamından meydana gelir.

BAŞKAN — Sayın Paksüt; 32 nei maddenin (hizmetleri) kelimesinin gelişi bakımından düzeltilmesi hakkında bir önerge vermiştir. Komisyon 32 nei maddeyi tetkik etmiştir. Ayrıca Sayın Orhon tarafından da bir önerge verilmiştir, onu okutuyorum.

Sayın Başkanlığa

Devlet memurları kanunu tasarruflarının 32 nei maddesinin matlabının (sınıf ve kat) olarak değiştirilmesini ve maddeye aşağıdaki cümlelerin ilâvesini arz ve teklif ederim.

İstanbul

Şahabettin Orhon

(Sınıflardaki hizmetlerin yürütülmesinde karar ve sorumluluk niteliklerine göre sırasıyla büro, icracı ve yönetici katları kadrolarda belirtilir.)

BAŞKAN — Önergeyi okutmuş bulunmaktayım. Komisyon katılmıyor. Önergeyi oyunza sunuyorum. Sayın Şahabettin Orhon tarafından verilmiş bulunan önergeyi oyunza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI FAHRET-TİN KERİM GÖKAY (İstanbul) — Emin Paksüt'ün tashihini kabul ettik.

BAŞKAN — Tashihin kabulüne dair bir beyan yok.

EMİN PAKSÜT (Ankara) — Hizmetleri olunca sübjektif, hizmetler, olunca objektif oluyor. Ben objektif şeklini teklif ettim, komisyon da kabul etti.

BAŞKAN — 32 nci maddeyi yeni şekliyle tekrar okutuyorum.

(32 nci madde yeni şekliyle tekrar okundu.)

BAŞKAN — 32 nci maddeyi okunan bu şekliyle oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 32 nci madde bu şekilde kabul edilmiştir.

Kadroların tesbiti :

MADDE 33. — Bu kanuna tabi kurumlarda, Devlet kamu hizmetlerinin gerektirdiği bütün görevler için görev yerleri belirtilerek kadrolar tesbit olunur.

Sözleşmeli personel ile yevmiyeli personelin kadroları, kadro cetvellerinde sayıları belli edilerek alacakları ücretlerin en az ve en çok hadleri gösterilmek suretiyle tesbit olunur.

Bu kurumlarda kadrolar dışında hiçbir kimse çalıştırılmaz.

BAŞKAN — 33 nci maddede değişiklik önergesi verilmemiştir. Bu sebeple 33 nci maddeyi metinde yazılı olan şekliyle oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 33 nci madde aynen kabul edilmiştir.

Kadroların hazırlanması :

MADDE 34. — Bu kanuna tabi kurumların görevlerini başarı ile yapmalarına yetecek kadrolar, görev yerleri belirtilerek kurum, Maliye Bakanlığı ve Başbakanlık Devlet Personel Dairesi yetkili temsilcilerinin birleşik kararı ile hazırlanır.

BAŞKAN — 34 nci madde üzerinde değişiklik önergesi verilmemiştir. 34 nci maddede yazılı olan şekilde oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 34 nci madde aynen kabul edilmiştir.

Birleşik kadro kanun tasarımasının hazırlanması :

MADDE 35. — 33 nci ve 34 nci maddelere göre her kurum için hazırlanan kadrolar, kurum tarafından çalıştırılacak :

- A) Devlet memurlarının :
1. Kadro unvanını,
 2. Sınıfını,
 3. Derecesini,
 4. Derecelemlerin en az ve en çok göstergelerini,
 5. Kadro adedini,
- B) Sözleşmeli personelin :
1. Kadro adedini,
 2. Her kadronun karşılığının yıllık en az ve en çok tutarını,
 3. Özel ihtisasın tanımını,
 4. 4 nci maddenin (B) bendinde ve yukarıdaki 2 numaralı fıkra gereğince tanımlanmış söz konusu özel ihtisası veren öğrenimin yurt içinde yapılmadığına dair Milli Eğitim Bakanlığından ve üniversitelerarası kuruldan ayrı ayrı belge alındığına dair kaydı,

C) Yevmiyeli personelin adedleri ile gündeliklerinin en az ve en çok miktarlarını,

Gösteren ve her kurum için hazırlanmış bulunan kadro cetvelleri «Genel kadro kanun tasarı» adı altında düzenlenerek Maliye Bakanlığı tarafından Bakanlar Kuruluna sunulur.

Genel kadro Kanununda değişiklik gerektiği hallerde yukarıdaki maddelere göre işlem yapılır.

BAŞKAN — 35 nci maddeyi okutmuş bulunuyorum. Bu madde üzerinde verilmiş bulunan değişiklik önergelerini okutacağım.

Sayın Başkanlığa

Devlet memurları kanunu tasarisının 35 nci madde (A) bendi 2 numaralı fıkrasındaki (sınıfını) ibaresinin (sınıf ve katını) şeklinde değiştirilmesini arz ve teklif ederim.

İstanbul

Şahabettin Orhon

Yüksek Başkanlığa

35 nci maddenin ilk bendinin aşağıdaki gösterilen şekilde değiştirilmesinin oya sunulmasını arz ederim.

33 nci ve 34 nci maddelere göre her kurum için, kuruluşundaki işlerin basitleştirilmesi de göz önüne alındıktan sonra hazırlanan kadrolar o yıl kurum tarafından çalıştırılacak.

Bolu

Kâmil İnal

(Gerekçe)

Her yıl kurumlar, kadro cetvellerini bildirirken, kuruluşundaki teşkilât birimleri de ce-reyan eden işlerin basitleştirilmesi imkânlarını inceledikten ve bâzı işlerde yapılacak basitleştirmeden sonra kadro tekliflerinde azalmalar (tasarruflar) vâkı olacaktır.

Bu değişiklik aynı zamanda Devlet Personel Dairesinin, taşkın kadro teklifi ile gelen kurumlara organizasyon incelemesi yaptırması ve sağlatması için elinde bir denetim aracı olacaktır.

Ve Devlet hizmetlerinde sürat ve sadelik prensipleri konacağından bu durum bir ferahlık ve memnuluk doğuracaktır.

BAŞKAN — Komisyon bunun üzerine maddeyi değişik bir halde getirmiştir.

35 nei madde üzerinde Emin Paksüt Bey bir önerge vermiştir. Bunun üzerine komisyon maddeyi tadil etmiştir. Komisyonun bu husustaki önergesini okutuyorum.

Sayın Başkanlığa

Verilen önergeler üzerine Devlet memurları kanunu tasarısının 35 nei maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

18 . 6 . 1965

Gecici Komisyon Başkanı
Fahrettin Kerim Gökay

Genel kadro kanun tasarısının hazırlanması :

Madde 35. — 33 neü ve 34 neü maddelere göre her kurum için hazırlanan kadrolar, kurum tarafından çalıştırılacaktır,

A) Devlet memurlarının :

1. Kadro unvanını,
2. Sınıfını,
3. Derecesini,
4. Derecelelerin en az ve en çok göstergelerini,

5. Kadro adedini,

B) Sözleşmeli personelin :

1. Kadro adedini,
2. Her kadronun karşılığının yıllık en az ve en çok tutarını,
3. Özel ihtisasın tanımını,
4. 4 neü maddenin (B) bendinde tanımı yapılmış özel ihtisası veren öğrenimin yurt içinde yapılmadığına dair Millî Eğitim Bakanlığın-dan ve üniversitelerarası kuruldan ayrı ayrı belge alındığına dair kaydı,

C) Yevmiyeli personelin adedleri ile gündeliklerinin en az ve en çok miktarlarını,

Gösteren ve her kurum için hazırlanmış bulunan kadro cetvelleri «Genel kadro kanun tasarısı» adı altında düzenlenerek Maliye Bakanlığı tarafından Bakanlar Kuruluna sunulur.

Genel Kadro Kanununda değişiklik gerektiği hallerde yukarıdaki maddelere göre işlem yapılır.

BAŞKAN — 35 nei madde, onu değiştirmeye mâtuf önergeler ve son olarak da Komisyonun vâkı değiştirisi okunmuş bulunmaktadır. Söz istiyen?. Yok. Şimdi önergeleri tekrar ayrı ayrı okutup oyunuzla sunacağım.

(İstanbul Milletvekili Şahabettin Orhon'un önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Komisyon katılıyor mu efendim?

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI FAHRETTİN KERİM GÖKAY (İstanbul) — Katılmıyoruz.

BAŞKAN — Katılmıyorsunuz. Değişiklik önergesini oyunuzla sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Değişiklik önergesi reddedilmiştir.

(Bolu Milletvekili Kâmil İnal'ın önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Komisyon katılıyor mu efendim?

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI FAHRETTİN KERİM GÖKAY (İstanbul) — Katılmıyoruz.

BAŞKAN — Komisyon katılmıyor. Değişiklik önergesini oyunuzla sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Değişiklik önergesi reddedilmiştir.

Maddeyi komisyonun getirmiş bulunduğu metin halinde oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Sınıfların tesisi :

MADDE 36. — Başbakanlık Devlet Personel Dairesi, Maliye Bakanlığı ve ilgili kurumların görüşlerini de alarak yönetici ve icracı sınıfları ile büro sınıflarını, 5 . 1 . 1961 tarihli ve 224 sayılı Sağlık hizmetlerinin sosyalleştirilmesi hakkındaki Kanun gereğince sağlık hizmetlerinin sosyalleştirilmesi için gereken sınıfları ve müşterek yetiştirme nitelikleri olan bilimsel, teknik, meslekî ve diğer sınıfları tesis eder.

Başbakanlık Devlet Personel Dairesi bu sınıfların tüzüklerini, Maliye Bakanlığı ve ilgili kurumların ve Devlet personeli sendikaları veya meslek birliklerinin, federasyonlarının veya konfederasyonlarının görüşlerini de alarak hazırlar ve Bakanlar Kuruluna sunar.

Bu sınıf tüzüklerinde :

- a) Bu kanundaki,
- b) Genel kadro Kanunundaki, ilgili hükümlerin her sınıf için özellik taşıyan hususları belirtilir.

Meslekî ihtisas isteyen idari kadrolara meslekî, teknik ve bilimsel sınıflardan atama yapılabilir.

Yönetici sınıfa, imtihanla üniversite ve yüksek okul mezunları alınır.

Türkiye Büyük Millet Meclisi teşkilâtında yasama faaliyetleri ile doğrudan doğruya ilgili hizmetleri ifa edenler için bir sınıf tesis olunur.

BAŞKAN — Muhterem arkadaşlarım, 36 ncı madde üzerinde verilmiş bulunan birçok değişiklik önermeleri vardır. Bu önermeler uzun olmasına rağmen zapta geçmesi bakımından...

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI FAHRETTİN KERİM GÖKAY (İstanbul) — 36 ncı madde üzerinde çok tahrir vardır. Bu tahrirleri imkân tahtında telif eder şekilde muhtelif önerge sahipleriyle görüşerek bir komisyon değiştirgesi takdim ettik. Bu suretle hiç münakaşaya lüzüm kalmadan arkadaşlarımızın arzularını yerine getirilmiş olur.

BAŞKAN — Şimdi muhterem arkadaşlarım usulü müzakere bakımından Yüce Meclisin kabul ettiği esasa göre arkadaşlarımızın değişiklik önermelerini maddelere geçilineye kadar komisyona tevdi etmeleri gerekmektedir.

Bu sebeple komisyon başkanının şu beyanında «bütün değişiklik önermelerini ayrı ayrı inceledim ve ona göre yeni bir metin hazırladık» diyor. Bu metne göre müsaade ederseniz evvelâ komisyonun hazırladığı metni okutalım, ondan sonra arkadaşlarımızın değiştirge önermeleri burada, icabederse önerge sahiplerine söz de veririz. Şayet kendi önermelerinde ısrar edenler olursa, onları ayrıca okutmak imkânını da araştırırız.

Şimdi komisyonun hazırladığı metni okutuyorum,

Sayın Başkanlığa

Verilen önermeler üzerine Devlet memurları kanunu tasarısının 36 ncı maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Geçici Komisyon Başkanı
İstanbul
Fahrettin Kerim Gökay

Madde 36. — Başbakanlık Devlet Personel Dairesi, Maliye Bakanlığı ve ilgili kurumların görüşlerini de alarak yönetici ve ieracı sınıfları ile büro sınıflarını, 5 . 1 . 1961 tarihli ve 224 sayılı Sağlık hizmetlerinin sosyalleştirilmesi hakkındaki Kanun gereğince sağlık hizmetlerinin sosyalleştirilmesi için gereken sınıfları ve müşterek yetişme nitelikleri olan bilimsel, teknik, meslekî ve diğer sınıfları tesis eder.

Başbakanlık Devlet Personel Dairesi bu sınıfların tüzüklerini Maliye Bakanlığı ve ilgili kurumların ve Devlet Personeli Sendikaları veya meslek birliklerinin, federasyonlarının veya konfederasyonlarının görüşlerini de alarak hazırlar ve Bakanlar Kuruluna sunar.

Bu sınıf tüzüklerinde :

- a) Bu kanundaki,
- b) Genel kadro Kanunundaki, ilgili hükümlerin her sınıf için özellik taşıyan hususları belirtilir.

Meslekî ihtisasla ilgili idari kadrolara meslekî, teknik ve bilimsel sınıflardan ve yönetici sınıftan atama yapılır.

Yönetici sınıfa, imtihanla üniversite ve yüksek okul mezunları alınır.

Cumhuriyet Senatosu ve Millet Meclisi Teşkilâtında görevli memurlar için sınıflar tesis olunur.

BAŞKAN — 36 ncı madde daha önce verilmiş bulunan değişiklik önermelerinin ışığı altında bu şekilde düzenlenmiştir. Arkadaşlarım sırasıyla söz vereceğim. Zaten bu değişiklik önermeleri burada mevcuttur. İsterlerse kendi önermelerini okutabiliriz.

Sayın Ali Dizman.

ALİ DİZMAN (Tokat) — Benim önergem aynen kabul edilmiştir. O bakımdan maksat hâsıl olmuştur.

BAŞKAN — Maksat sizce istihlal edilmiştir, bu bakımdan önergenizin okunmasına lüzüm görmüyorsunuz.

Sayın Muhiddin Güven, buyurunuz efendim.

Sayın Güven, bir hususa işaret etmek mecburiyetindeyim. Zatiâliniz şimdi bir önerge vermişsiniz. Halbuki Meclisimizin almış olduğu karar mucibince, maddelere geçilinceye kadar önergelerin kabul edilmesi gerekmektedir. Bu bakımdan önergenizi şu anda dikkat nazarına alabilme imkânından mahrumuz. Özür dilerim.

MUHİDDİN GÜVEN (İstanbul) — Başkanlığa teşekkür ederim. Fakat söyleyeceklerimin zapta geçmesini istiyorum ve ehemmiyetli telâki etmekteyim. Onun için konuşacağım.

Sayın arkadaşlarım, dün kanun tasarısının tümü üzerinde konuşulurken kanunun tatbikatta başarılı bir hale gelebilmesi için gereken şartları öne sürmüş ve bunlar üzerinde ehemmiyetle durulmasına işaret etmiştim. Hatırlatmak bakımından kısaca tekrar arz etmek istiyorum.

Demıştim ki, her şeyden evvel bir ihtiyaç vardır. Bu ihtiyacın karşılığında görülecek iş vardır. Bu işin cinsi vardır, mahiyeti vardır, ehemmiyeti vardır. O halde bu işin yapılabilmesi için gereken insan unsurunun yerinde kullanılması vardır, eğitilmesi vardır, yetiştirilmesi vardır ve gayet tabiidir ki, işle insan unsurunun çalışmasında, zaman unsurunun en iyi şekilde kullanılması bahis mevzuudur ve onun arkasında şu hususlara da işaret etmiştim, demıştim ki; gayet tabii ki işi yapacak olan elemanların maddi ve malî imkânlarının da sağlanması lâzımdır. Bunun arkasından çalışmanın en iyi şekilde değerlendirilebilmesi için gereken kontrol ve murakabenin yapılması lâzımdır.

Şimdi kısaca arz ettiğim bu prensipler muvacehesinde maddenin ehemmiyetine işaret etmek isterim. Zannediyorum ki, kanunun bu kısmı ve bu maddesi bu kıymetlendirmenin karşılığını vaz'etmiş bir halin içindedir. Ne yapıyor, bir teşkilâtın içinde çalışan elemanların vasıflarını tesbit etmek için, sınıflandırma esasını ele alıyor ve gerekçede yönetici, icracı ve büro memurları için adlarıyla belirtilen sınıfa Devlet memurluğuna eskiden beri mütaden belirli görevlerinden diye bahsederek yönetici ve icracıları tesbit ediyor. Bilâhara yeni bir ihtiyacın ve yeni bir görüşün mahsulü olarak bir istikamet sağlamaya çalışıyor ve bilimsel, teknik, meslekî ve diğer sınıflar mevzuunu ele almak mecburiyetini hissediyor. Kanaatimce bu alışkanlıklar-

dan ve itiyatlardan kurtararak bir sistemi yeni bir anlayış içine götürmek çabası başka bir şey değildir. Ama yine kanaatimce bu çaba eksik kalmıştır. Bir kalkınma iddiasında olan memleketin bu iddiayı tahakkuk ettirmek hususunda elemanlarını en iyi şekilde kullanması ve memleketimizde yüksek istidatlı insan gücünün harekete geçirilmesi lüzumuna bilhassa işaret etmek isterim. İşte o zaman yeni olarak personel sistemimize vaz'edilmiş olan, (Bilimsel, teknik ve meslekî ve diğer sınıfları tesis eder.) keyfiyetinin bu mânada ve aynı ehemmiyette değerlendirilmesi lâzımgelir. O halde biz icracı, yönetici diye tavsif ettiğimiz ve mütaden kelimesi içinde anlatılmaya çalışılan konuyu kıymetlendirmeye çalışırsak yöneticinin vasfı ve faaliyeti nereden başlıyor, nerede bitiyor; icracının hareketi nereden başlıyor, nerede bitiyor; bunu tam mânasiyle ayırmak imkânına sahibolmadığımızı görürüz. Çünkü bir yöneticinin ki, ne olduğu kanısında ve gerekçede ifa edilmiş. Bir yöneticinin varlığı içinde icracılık bilhassa vardır. Bir icracının hali içinde yöneticilik mevcuttur. Binaenaleyh birbirinden tefriki mümkündür değil. Ama bilimsel ve teknik sınıflar diye ayırdığımız yerlerde de bizzat yöneticilik ve bizzat icracılık vardır. Binaenaleyh, ondan da bunu ayırmak mümkün değildir. O zaman böyle bir tasnif ve değerlendirme nasıl mümkün oluyor? İşte ben bunun üzerinde tereddütteyim. Bunu iknal etmek lâzımgelir kanaatimdeyim. O halde yeni bir şey getirmek istiyorsak bunu tam olarak vaz'etmek mecburiyetindeyiz. Ben belki geç kalmış olan önergemini bu mânada Yüksek Riyasete taktim ettim. Fakat müsaade buyurursanız bundaki mânayı huzurunuzda anlatmaya çalışacağım.

Ben diyorum ki, mütadın dışına, itiyadın dışına çıkalım ve eğer kalkınmada teknik güçten âzami derecede istifade etmek istiyorsak, ihtisastan âzami derecede istifade etmek istiyorsak, bu teknik gücün ve ihtisastan sahiplerini yöneticilikten ve icracılıktan mahrum etmiyelim. Onlara bu imkân verilmeli, fakat yönetici ve icracı olarak tavsif edilen insanların ve elemanların da muayyen yerlerde kullanılması imkânı elbette düşünülmelidir. O zaman maddenin benzer tanzimi, maddenin içindeki (A) ve (B) fıkralarından sonra Komisyonun tesbit etmiş ol-

duğu son şeyi, Sayın Başkanlık müsaade ederse takririmden okumak isterim. Bendeniz madde eğer şu şekilde kıymetlendirilseydi, ki teklifi mi yapmış oluyorum, elbette ki daha iyi ve daha kâmil bir hale gelecekti diyeceğim. Alt kısmı üçe ayırıyorum; ilk kısma diyorum ki yönetici ve ieracı kadrolara meslekî, teknik ve bilimsel sınıflardan atanma yapılabilir, bu imkânı açalım. İkinci paragrafta meslekî ihtisas istiyen -hususiyet vardır- yönetici ve ieracı kadrolara ise ancak o ihtisasla ilgili meslekî ve teknik, bilimsel sınıflardan atama yapılır diyelim.

Üçüncü olarak da, yönetici sınıfa tüzüklerde belirtilen meslekî, teknik ve bilimsel sınıflar dışında kalan üniversite ve yüksek okul mezunları imtihanla alınır, diyerek maddeyi daha uygun ve daha uygun bir hale getirelim. O zaman suni olarak tesbit ettiğimiz hudutlar istifade etmek mecburiyetinde olduğunuz elemanların karşısında bir mania olarak kalmıyacak ve yetişmiş teknik, bilimsel, meslekî elemanlar her mevzuda, her yerde kullanılmak imkânını bulacaklardır.

Şu hususa da ayrıca işaret etmek istiyorum : 10 milyon, 15 milyon, 20 milyonluk yatırımlarla yapılan inşaatların üzerinde her nevi yöneticilik ve ieracılığı yapan yüksek mühendis ve mimarlar mevcuttur. Bunlar idari mânada da, teknik mânada da, malî mânada da büyük bir organizasyonu geliştirirler, tekemmül ettirirler ve büyük bir yapıyı da ortaya çıkarırlar. Bence kalkınmanın neticesi olan yatırımın kıymetlendirilmesi konusunda teknik elemanlara, çok büyük yer ve ehemmiyet vermek lâzımgeliyorsa bunların bu güçlerinden Devlet müesseseleri içinde âzami derecede istifade etmek için imkân hazırlanması şayanı tavsiyedir. Hattâ mecburuz, zaruret vardır. Bu elemanlardan âzami derecede istifade etmek lâzımdır kanaatini taşıyorum. Maalesef, dün takririmi intikal ettiremediğim için mütalâa edilmek imkânından mahrum. Fakat, eğer Yüksek Komisyon dün yaptığım konuşmaların neticesi olarak bugün arz ettiğim hususları kıymetlendirmek imkânını bulursa müteşekkîr olacağım.

Bilhassa şu hususa da ayrıca işaret rica edeceğim. Biz kendi meslekî sahamızda işi kıymetlendirmek hususuna çok ehemmiyet veririz. Bir

inşaatın tuğla duvarı, taş duvarı veya sıvası ve sairesi birim fiyatlara bağlanmıştır, orada çalışacak ustaların kaç saatte, ne kadar iş yapacakları ve ne kadar malzeme kullanacakları, bunun karşılığında değerin ne olacağı tesbit edilir, keşifler ona göre yapılır ve inşa ve netice ona göre alınır. Bence bir Devlet dairesinin çalışması da bundan daha farklı olmamalıdır. İş gücünün aynı ölçüler içinde tesbit edilmesi, değerlendirilmesi, takib edilmesi ve bunun karşılığında işin Devlet namına, âmme namına beklenmesi lâzımgelir. Yine bu ölçüler içinde elbette ki memurlarımızın, yöneticilerimizin, ieracılarımızın yetiştirilmesi gerekir. Eğer bu mânada yetişmiş olan teknik elemanlarımız her sahada mevcut ise bunlardan da kendimizi müstağni telâkki edemeyiz. İdareci ve yönetici olan sınıfın içine kati olarak bu meslek sınıflarını da ithal etmek mecburiyeti vardır. Hepinizi saygiyle selâmlarım.

BAŞKAN — Sayın Rüştü Özal, buyurun.

Sayın Ertem, söz mü istiyorsunuz?

İLHAMİ ERTEM (Edirne) — Evet efendim.

RÜŞTÜ ÖZAL (Konya) — Muhterem arkadaşlarım; üzerinde çok durulmuş, hattâ tasarının za'fa uğramasına kuvvetli bir sebep olarak gösterilmiş olan 36 ncı maddeyi nihayet komisyonumuzun yerinde olan bir anlayışıyla çözüm noktasına çok yaklaştırmış bulunmaktayız. Bu bakımdan Komisyona meslek grupları adına teşekkür etmek mevkiinde olmak isterdim.

Dünkü uzun konuşmamda beraberliğe kavuşturmuş olduğumuz görüşü bir takrir halinde takdim etmiş idim. Bugün komisyonun biraz evvel okunan metni bu maksadımıza hakikaten yaklaştığını ifade etmektedir.

Şunu tekrar etmekte fayda vardır ki, 36 ncı madde bilhassa gerekçesiyle eğer tasarıda olduğu gibi muhafaza edilmiş olsaydı yürütülmesi memkûn olmıyan, hiçbir şekilde uygulanması kabil olmıyan ölü bir madde olarak kalacak ve kıymetlerin, hizmetlerin değerlendirilmesi imkânların ötesinde bırakılmış olacaktı. Çünkü sadece bir eğitim müessesesi-bitirenler tasarıya ve bilhassa gerekçesine yöneticiliğin tabîi unsuru olarak sayılacak idiler. Açıkça belirtmek istiyoruz ki, tasarının istih-

daf ettiği anlamda yönetici sınıf için bir takım özelliklerin ve bir takım bilgi ve tecrübelerin lüzum ve zaruretine inandıran hiçbir kimsede yoktur. Fakat meslek gruplarının ihtisas ve niteliklerinin, meslekî bilgi ve tecrübelerin aynı derecede ve hattâ daha da önemle dikkate alınması zarureti nasılsa dikkatten kaçmış bulunuyor. Tasarıdaki şekil aynen kalmış olsaydı bendenizin anladığına göre, meselâ bir adalet Bakanlığının müsteşarlığına, bir adliyecinin değil, yönetici sınıftan yetişmiş olan bir zatın getirilmesi normal ve hattâ Komisyonunda ilk değişen şekline göre adaletçi olarak getirilen bir kimsenin istisnai bir tutumla getirilmesi mümkün olacaktı. Biz teknik insanların, teknik yerlerde çalıştırılması lüzumunu her zaman müdafaa etmekteyiz. Onun için Adalet Bakanlığını adaletçi arkadaşlarımıza bırakmaktayız.

Gereğinin mevcut kalması, değişmemesi hâlâ zihinlerindeki tereddüdü de çözmektedir. Fakat bununla beraber okunan son metin arz ettiğim gibi meslekî ihtisas isteyen idari kadrolara teknik ve bilimsel sınıflardan atama yapılmasını mümkün kılmakla kalmamış, buradan biraz daha öteye giderek bunların ön plânda tâyin edilmeleri, atanmaları gerektiğini metnin ilk kısmında mütalââ etmek suretiyle nazarı dikkate almış bulunuyor. Bizim bu maruzatımızda temas etmek istediğimiz çok küçük bir nokta şundan ibarettir; «Meslekî ihtisas isteyen idari kadrolarla» diye başlayan cümle, aslında «istiyen» kelimesinin yerini bulmamış olması ve «istiyen» kelimesinin yerine daha münasip bir kelimenin yer almasıyla düzeltililecektir. Kanaatimize göre, meslekî ihtisasla ilgili dediğimiz zaman maksat daha iyi ifade edilmekte ve «istiyen» kelimesi de bu yersiz kullanımdan kurtulmuş olmaktadır. Onun için ben komisyonun şimdiye kadar göstermiş olduğu anlayışa paralel olarak «istiyen» kelimesi yerine, «meslekî ihtisas ile ilgili» kelimesinin kabul edileceğini ümitlemekteyim. Bu metne her hangi bir değişiklik getirmemektedir, metni değiştirmemektedir fakat maksadı daha iyi bir şekilde ifade etmektedir. Fazla olarak tekrar arz ediyorum; «istiyen» kelimesinin bu metinde yerini bulmuş olmadığını söylemek mümkündür. Ben konuşmaların uzamaması ve bir çözüm noktasına gelmiş olması dolayısıyla

le sadece bu hususun da değiştirilmesi ile iktifa edebileceğini, ancak komisyonun bu hususta anlayış göstermesini bir kere daha rica ederim ve saygılarımı sunarım.

BAŞKAN — Sayın Gürer.

MUSLİHİTTİN GÜRER (Sakarya) — Muhterem Başkan, Muhterem arkadaşlarım; verilmiş olan önergeler üzerine 36 ncı maddede Sayın komisyonun değiştirgesini yine pesinen noksan gördüğümü ve dolayısıyla eski metinle arasında bir takım çelişmezlikler olduğu.

Muhterem arkadaşlar, 36 ncı maddenin son fıkrası doğrudan doğruya mensubu bulunduğumuz Türkiye Büyük Millet Meclisi teşkilâtını yakından ilgilendirmektedir. Geçici Komisyonun değiştirme maddesinde bu husus âdetâ adaletsizliği tervicedecek bir şekilde derpiş edilmiş ve yasama işleriyle uğraşan memur arkadaşlar bir nevi imtiyazlı duruma gelmişler, haddi zatında en ufak memurundan en büyük memuruna kadar tüm Türkiye Büyük Millet Meclisi memurları yasama hizmetlerine bilfiil ortak bulunmaktadırlar. Binaenaleyh, hepsi kendi çapında karınca kaderince bu hizmetlere iştirak etmektedirler. Onun için bu şekilde bir sınıf tefrikinin memurlar arasında adaletsizliği sağlıyacağı ve dolayısıyla bütün memurların yasama teşkilâtına doğru kaymalarını arzu etmeleri en tabii bir hal neticesidir.

Onun için her ne kadar Sayın Komisyon bunun mahzurunu anlamış vaziyette ise de maddenin metinden tamamiyle çıkarılmasına gönlüm razı değildir. Onun için bu son fıkrayı T. B. M. Meclisi memurlarının hakikaten sabahlara kadar çalışan Meclisle beraber mütalââ edilmesi lâzımgelen bu memurların bir nevi ihtisas kadrosu olduğunu tesbit etmek suretiyle maddede yine derpiş edilmesinde büyük fayda görmekteyim. Yalnız yasama faaliyetleriyle doğrudan doğruya ilgili olanlar değil, T. B. M. M. teşkilâtında çalışan bütün memurlar için bir sınıf tesis edilir, demek suretiyle bu arkadaşların hukukunu da iyi bir şekilde tesbit etmekte fayda vardır. Bu fıkrayı tamamiyle tayyetmek belki ileride kendilerini mağdur durumda bırakmak her daim mümkündür. Onun için fıkrayı tayyetmekten ziyade maddeyi bu şekilde tasrih etmek suretiyle yine 36 ncı maddenin ipka edilmesinin hakikaten fedakârlıkla çalışan bu in-

sanlar için büyük fayda sağlayacağı kanaatindeyim. Hepinizi hürmetle selâmlarım.

BAŞKAN — Sayın Şener.

AHMET ŞENER (Trabzon) — Sayın Başkan, muhterem arkadaşlarım :

Benim kanaatimce bu madde bu personel reformunun en fazla önem taşıyan bir maddesidir. İleride Personel Dairesi Başkanlığı ve Hükümet ve bilhassa bakanlıklar bu madde iyi tedvin edilmediği takdirde çok huzursuzluklar doğacaktır. Gerçi önerge vermedim, yalnız zabıtlara geçmesi için ifade edeceğim :

Bizim memlekette arkadaşlar, darbu mesel haline gelmiştir, idarecilik keyfiyetinin, idarenin mektebi yoktur diye tâbirler mevcuttur. Bugün Komisyon Başkanı Sayın Ordinaryüs Profesör, zamanın en iyi profesörü, zamanın en iyi mütehasısı, zamanın belki en iyi valisi olmuştur. Bunda hiç kimsenin itirazı yoktur. Ama hiçbir zaman mülkiye mektebi mezunu da değildi. Bir idareci sınıftan da mezun değildi. Fakat bu memlekette öyle idareciler vardır ki; öyle idareciler vardır ki hiçbir zaman o okuldan mezun değillerdir. Ama, burada bir rijit fikirde ısrar edilmek suretiyle, bu maddenin üzerinde virgülüne dahi itina edilmek suretiyle, birçok meslekî teşekkülleri, birçok okullardan mezun olan mütehasısları, idareci vasfını haiz olanları, bundan mahrum etmek için ellerinden geldiği kadar gayret sarf etmektedir. Ben Personel Dairesi Başkanı ile Hükümetten rica ediyorum. Bu maddeyi bizim memlekette bir müdürlük olur, yönetici vasfı da vardır, o müdürlüğün, o idarenin veya umum müdürlüğün, idareci vasfı da vardır, aynı zamanda bilimsel vasfı da vardır. Bugün Ziraat Vekâletinin araştırma istasyonları bu memlekette, orada o müdürün veya o idare âmirinin hem idarecilik vasfı vardır, hem yöneticilik vasfı vardır, hem de lâboratuvarda veya tarlada, şurada burada araştırma yapmaya mecburdur. Ama, burada belki ileride zaten bu kanunun nâmütenahi diyebilecek kadar tüzükleri vardır. Bunlar tedvin edilecek, ondan sonra bu maddelerin her bir tanesi kıymet alacaktır. Bu memlekette bu tüzükler yapılırken bilhassa Sayın Rüştü Özal'ın ifade etmiş olduğu «istiyen» kelimesinin buradan kalkması zarureti var, benim kanaatim odur. Çünkü Personel Dairesinin Başkanlığının ve bugün

Türkiye'de bulunan meslekî teşekküllerin veya yüksek mektep mezunlarının veya vekâletlerin hepsinde idari kadrolar mevcuttur. Bu idari kadroların, yönetici kadroların ve bilimsel kadroların, eğer bu kanun bu şekilde kalırsa sığdıracak yerleri bulmak mümkün değildir. Ve yarın, öbür gün bir hastanenin başına şu maddeye göre Personel Dairesi Başkanlığına müracaat eden ziraat mühendisi, yüksek mühendis, doktor, mülkiyeden, hukuktan ve iktisattan, maliyeden, nereden mezun olursa olsun, bu maddeye göre müracaat etmeye mecburdur. Efendim hastanenin idaresi bana aittir diyecektir. Personel Dairesi Başkanlığı da bunu imtihanla almaya ve kabul etmeye mecburdur bu kanuna göre. İmtihan mecburiyetini koymuştur. Yüksek tahsil mezunu istiyorsunuz, ben yüksek tahsilliyim, şu halde tefriki mümkün değildir arkadaşlar, ben buraya getireceğim diyecektir, (Sınıflandırılmasını) diyor, mümkün değildir.

Sonra bir hususu da tesbit etmek isterim, Muslihittin Gürer arkadaşım da temas ettiler, yasama organında bulunan memurların Türkiye Büyük Millet Meclisinde her devirde olduğu gibi bu devirde de aynı, imtihansız bütün memur arkadaşlar yerleştirilmiştir. Bilhassa % 90 ı da iltimaslı yerleştirilmiştir. Her birinin peşinde 2 - 3 tane milletvekili veya vekil vardır. Bu aşikâr. Büyük Millet Meclisinde bulunan arkadaşlarımız böyle yerleşmişlerdir. Eğer çok itiraz edilirse hepsi de b''

Muhterem arkadaşlarım, bir imtihan yapılır. İmtihan yapılıyor, kazanan alınmıyor, kazanmayan alınmıyor. Böyledir. O halde bir yasama sınıfı yapmak mecburiyetindeyiz ve burada Büyük Millet Meclisinin de memurlarını ileride bu madde ile zannederseniz huzursuzluğu çekilir. Bilhassa Personel Dairesi bu hususu çok iyi bilir. Bu kanunun bu maddesi, «istiyen» kısmı çıkarılmadığı takdirde, ileride burada keyfi idareler, keyfi tâyinler, tevsie muhtağ tâyinler yapılacaktır. Bu hususun çıkarılması için bir teklifim yok. Bu hususta zamanında taksir vermedim, bir iddiam da yoktur. Eğer komisyon tensibedirse çıkaralım. Ama belki Komisyon Başkanı, Sözcüsü veya Hükümet temsilcisi belki bu hususta itibar etmiyeceklerdir. Diyeceklerdir ki, artık bu maddeyi bu şekilde tazyik etmiyelim, kendi arzuları değil.

Bu memleketin personelinin ihtiyacı ve memleketin ihtiyacı olarak, bu kanunun bu maddesini tedvin ederken, hassas olmanızı rica edeceğim, hürmetlerimle.

BAŞKAN — Sayın İlhami Ertem.

İLHAMİ ERTEM (Edirne) — Çok muhterem arkadaşlarım, 36 ncı madde de nedense bir anlaşılmama şanssızlığına düşmüş. Şimdi Sayın Muhiddin Güven arkadaşımız başta olmak üzere birçok arkadaşlar teknik sınıfa, yönetici ve icracı sınıfa geçmek veyahut da bu sınıflarda vazife almak imkânı verilmediği tarzında konuşma yaptılar. Halbuki ne maddenin metninde böyle bir şey mevzuubahistir, ne de tasarının gerekçesinde bu husus yoktur. Aksine, aksi husus vardır. Şimdi gerekçenin son paragrafını okuyorum.

«İracı sınıfta veya bilimsel, teknik ve meslekî sınıflarda Devlet hizmetindeki tecrübeleri ve idarecilik kabiliyetleri dolayısıyla yöneticilik görevlerini yürütebilecek niteliğe erişmiş elemanların bulunması da mümkündür. Tasarı tüzüklerle belirtilmiş şartlarını yerine getirmek şartıyla sınıftan sınıfa geçmeye imkân verdiği için bu nitelikteki elemanların da giriş sınavında başarı kazanarak yönetici sınıfa geçmeleri mümkündür.»

Şu halde, maddenin gerekçesi bu kadar sarıh olduğu halde, «Teknik elemanların yönetici veya icracı sınıflara geçmesi imkânı verilmiyor. Bu muayyen mesleklere inhisar ettirilmek isteniyor.» sözünün içeride ve dışarıda nasıl ve nereden çıktığını anlamak hakikaten imkânsızdır. Kaldı ki, bu madde metni diyor ki :

«Başbakanlık Devlet Personel Dairesi bu sınıfların tüzüklerini Maliye Bakanlığı ve ilgili kurumların ve vesaire Devlet personel sendikaları ve sairelerin görüşlerini alarak hazırlar ve Bakanlar Kuruluna sunar.»

Şu halde bir bakanlığın veya ki ona bu kanda kurum denmektedir, bir kurumun en iyi yöneticileri birinci sınıftır. Karar almak sorumluluğu ona aittir, en ileri sınıftır, yönetici sınıfın veya onun altından gelip daha tâli kararları alan ve birinci derecedeki kararları icra eden sınıfın hangi okullardan mezun olması, hangi fakülteleri bitirmesi lâzımgeldiği hususları bu

sınıf tüzüklerinde hazırlanacaktır. Bu sınıf tüzükleri ise o bakanlıkların, o kurumların mü-talâaları ve daha ileri giderek meslekî teşekkül-lerin görüşleri alınmak suretiyle meydana gelecektir. O halde nasıl tasavvur edilebilir ki, meselâ; Bayındırlık Bakanlığında, Karayollarında veyahut da Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığında veyahut da Tarım Bakanlığında tarım işleriyle ilgili birinci derecede karar almak yetkisine sahip olan kimselerin o meslek tahsilini yapmamış kimselerden alınabileceklerinin, tüzüklere konulabileceği nasıl tasavvur edilebilir? Yine gerekçede de belirtildiği gibi yönetici sınıf müsteşarlardır, umum müdürlerdir, umum müdür muavinleridir. Ziraat İşleri Genel Müdürünün bir Siyasal Bilgiler Fakültesi veya Hukuk Fakültesi mezunu olacağını düşünmek çok gariptir. Bunlar gayet sarıh olarak..

AHMET ŞENER (Trabzon) — Bununla olur. Sen Vekil olursan ben de Ziraat İşleri Müdürü olurum.

İLHAMİ ERTEM (Devamla) — Nasıl olur beyefendi? Bu tarzda bir zihniyet...

BAŞKAN — Karşılıklı konuşmayınız efendim.

RÜŞTÜ ÖZAL (Konya) — Siz her şeyi yaparsınız. Öyle bir mektep ki her şeyi yapar.

BAŞKAN — Müdahale etmeyin.

İLHAMİ ERTEM (Devamla) — Bu sizin sözleriniz ilim dışı, kanun maddesi dışı, tamamen hissî bir sebepten ileri geliyor. (Gürültüler.) Siyasal Bilgiler Fakültesi neyi inhisarına alabilir?..

BAŞKAN — Rica ederim arkadaşlar, yapmayın. Müdahaleye ne hakkınız var?

İLHAMİ ERTEM (Devamla) — Eğer muhtelif meslekler imtihan açıyorsa, Siyasal Bilgiler Fakültesi mezunları da maliye müfettişliği imtihanını kazanıyorsa, hesap uzmanlığı imtihanını kazanıyorsa, Diploması şubesinde mezun olanlar hariciye imtihanını kazanıyorsa acaba kusur mu işliyorlar? (Ortadan lâf atmalar, konuşmalar.)

BAŞKAN — Efendim, karşılıklı konuşmayın, müdahale etmeyin.

İLHAMİ ERTEM (Devamla) — Olduğu vâkı mı? Siyasal Bilgiler Fakültesi mezununun mühendislik imtihanına girip de mühendislik yaptığı vâkı mıdır? Kendi sahasındaki imtihan-

lara giriyor kazanıyor. Ancak bununla Siyasal Bilgiler Fakültesinin iyi talebe yetiştirmesiyle iftihar etmek lâzımdır.

AHMET ŞENER (Trabzon) — Diğerleri fena mı yetiştiriyor?

İLHAMİ ERTEM (Devamla) — Rica ederim, bununla alakası yok. Hangi fakültelerin hangi imtihanlara gireceği bellidir. Sayın Ahmet Şener, bir Siyasal Bilgiler Fakültesi mezununun bir ziraat imtihanına girdiği görülmüş müdür? (Gürültüler.)

BAŞKAN — Rica ederim, karşılıklı konuşmayın.

İLHAMİ ERTEM (Devamla) — Bunlar tamamıyla hissî lâflardır ve biraz evvelki....

BAŞKAN — Siz de karşılıklı konuşmayınız, tezinizi müdafaa ediniz rica ederim.Cevap vermeyiniz.

İLHAMİ ERTEM (Devamla) — Başüstüne başkanım. Kanun gerekçesini biraz evvel okuduğum gibi tamamen sarahat ifade etmektedir. Bu gerekçede açıkça belirtilmektedir ki. Teknik sınıflardan da, bilimsel sınıflardan da yönetici sınıfa geçmek kabildir ve kanun maddesinin bu imkânı verişini gerekçe bir ilerilik olarak ileri sürmektir. Kanun metni de gayet sarîh olarak ifade etmiştir. Yönetici sınıfın ve bütün sınıfların tüzükleri ancak o ilgili kurumların ilgili bakanlıkların mütalâaları, görüşleri alınmak şartıyla onlarla birlikte hazırlanmaktadır. Binaenaleyh, bunun aksini söylemek tamamen indî, hissi aşlı olmıyan lâflardır. Binaenaleyh bu kanunun 36 nci maddesi memleket ihtiyaçlarını ve modern bir idarenin esaslarını kurmuştur. Sınıfları meydana getirmiştir. Fakat bu sınıfların tüzüklerinin hazırlanması, ilgili bakanlıkların ve ilgili meslek teşekküllerinin mütalâaları fikriyle birlikte alınır. Binaenaleyh, teknik elemanların şu sınıfa yükselmeleri veya şöyle olmamaları diye bir şey yok. Aksine hüküm vardır. Çünkü her meslekin yönetici sınıfına, iera sınıfını tesbit eden tüzükler makamlara gelecek kimselerin hangi tahsili yapmaları, hangi fakülteleri bitirmeleri gerektiğini de orada belirtecektir. Aksi iddialar kanunun maddesine de gerekçesine de aykırıdır. Böyle durum yoktur. 36 nci maddenin bu tarzdaki kabulü sureti katiyede bu endişe-

leri doğurmayacaktır. Bu endişelerin olması için kanun metninde en ufak bir ihtimal yoktur. Ama ihtimal dışında hissî olarak illâ bu böyledir denirse ona verilecek cevap yoktur. Fakat kanun maddesi sarîhtir. Teknik elemanlar çok tabîî olarak tüzüklerinde belirtilen esaslara göre yönetici sınıfa dahil olacaklardır. Kurumun yönetici sınıfı hangi tahsili icap ettirirse o tahsili yapmış olanlar, o sınıflara geleceklerdir. Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Sayın Giritlioğlu.

FAHİR GIRİTLİOĞLU (Edirne) — Pek muhterem efendim, 36 nci madde münasebetiyle gösterilen endişeleri şahsan haklı bulmaktayım. Yine 36 nci madde münasebetiyle Komisyon tarafından yapılan değişikliği yerinde bulmaktayım. Muhterem arkadaşım İlhami Ertem gerekçede bu endişenin yer almadığını söylediler. Ben okunan gerekçede dahi bu hakikatin değil endişe kelimesini kullanmak - bu hakikatin yer aldığını ifade etmek isterim. Okunan gerekçe ancak imkân olursa lütfedilirse bu kabîl teknik elemanın atanabileceğini âmiridir. Asıl olarak idareci sınıf olarak teknik elemanı kabul etmemiştir. Yönetici sınıf olarak kabul etmemiştir. Fakat alınabilir idareye takdir nakki verilmiş. Mümkün olabilir. Alındığı takdirde mani yoktur. Asıl olan ama bunların alınması değildir. Gerekçe bu merkezdedir ve bidayetden de madde ona göre tanzim edilmiştir. Aksi mütalâayı kabul etmeye imkân yoktur. Eğer kabul edecek olursak son değişiklik yanlıştır. Komisyon o şekilde değiştirmiştir ki şimdi, komisyonun değiştirmesine göre, asıl bu teknik personelin idareci sınıfa alınması gerekiyor ve bulunmadığı takdirde, diğer yönetici sınıflardan atanmayı imkân dâhilinde görüyor. Yani eşitliği bile komisyon ifadesiyle biraz aşmış, evvelemirde yetkili olan bu teknik personelin yönetici olarak atanmasını lüzumlu görüyor, son değişiklik. Ondan sonra, diğer yöneticilerden kadroların doldurulması derpiş ediliyor.

Demek ki, son değişiklik ile tasarıdaki gerekçe arasında mutlak mânada bir fark vardır. Ayır görüşler vardır. Ve ben bu bakımdan 36 nci maddede yapılan son değişikliklerle endişelerin zail olduğunu kabul ediyorum.

Konuşulanları tekrar etmemek için Sayın Güven'in endişelerine, temennilerine, sözlerine bütün kalbimle iştirak ediyorum.

Muhterem arkadaşlarım buna mukabil Komisyonun getirdiği değişikliğe önergesinde kullanılan bir kelime Sayın Rüştü Özal arkadaşımız tarafından tenkid edilmiştir. Pek istirham ediyim aynı noktalara temas ettiğim için, vaktinizi aldığım için beni mâzur görsünler. Fakat «Meslekî ihtisasla ilgili» tâbiri kullanılsaydı, daha tatminkâr bir ifade kullanılmış olurdu. «Meslekî ihtisasla ilgili» ifadesi yerine, «Meslekî istisnas istiyen» teriminin kullanılması arasında fark vardır. «Meslekî ihtisas istiyen» tâbiri biraz dar mânaya gelir. Bilfarz Su İşlerinin başına birisi gelecek, meslekî ihtisas istiyen demek, mutlaka su mühendisidir. Ama meslekî ihtisasla ilgili dendiği zaman mühendisliğin diğer şubeleri de olabilir. «Meslekî ihtisasla ilgili» şeklinde bir tashihat yapılacak olursa tahmin ederim ki, daha tatminkâr olur. Diyebilirsiniz ki, madem ki ihtisasa bu kadar ehemmiyet verildi, madem ki ihtisas sahibi kimselerin yönetici mevkiinde olmasını istiyorsunuz, şu halde niçin biraz genişletmiyorsunuz? Bu sual gelebilir akla. Ben ilerideki tatbikattan endişe ediyorum. Bu madde bu tarzda kaldığı takdirde, meslekî ihtisasla ilgili dendiği takdirde hakikaten meslekî ihtisasla ilgili personeli daha fazla bulmanız mümkündür. Fakat, meslekî ihtisas istiyen dendiği takdirde; o meslekî ihtisas istiyen personeli bulamamak tehlikesi vardır. Bulamadığımız takdirde meslekle hiç ilgisi olmayan diğer yönetici personelin tâyin edilmesi tehlikesi olacaktır. Bundan bendeniz endişe ediyorum. Bunun Türkiye'de bir endişesi vardır. Memuriyet kadrolarında her yerde muayyen kişilerin birbirlerini koruduğuna dair dedikodular, rivayetler vardır. Muhterem arkadaşlarım, bunlar bir realitedir. Bir tarihte cemiyetimizde Arapkir realitesi vardır. Bu vardır. Bir tarihte memleketimizde Karadenizliler realitesi vardı, Hasan Saka Kabinisi zamanında. Bir tarihte memleketimizde Galatasaraylılar realitesi vardı ve şimdi bir mülkiyeliler meselesi çıkmıştır karşımıza. Bunu ifade edersek realiteleri cevaplandırarak kanunları yapmış oluruz. Israr ediyorum; «Meslekî ihtisas istiyen» tâbiri çok dar bir tâbirdir, öyle meslekî ihtisas sahipleri vardır ki, adedleri mahdut-

tur. Personel Dairesi bu mahdut adeddeki kişileri bulamadıkları takdirde mazeret göstereceklerdir; ne yapalım, istenilen meslekî ihtisas sahiplerini bulamadık, binaenaleyh meslekle hiç ilgisi olmayan yönetici sınıfından filânı tâyin ettik, diyeceklerdir. Tatbikatta aksaklıklar yaratacaktır. Bu itibarla terimin «Meslekî ihtisasla ilgili» olarak tashihinde zaruret görüyorum.

Şimdi muhterem arkadaşlarım, komisyondan bir sual sormak istiyorum; kendim şahsan âdetim değildir, hususi temas etmem komisyonlarla, 3,5 senedir vâkı değil. Ama öğrendim, «Meslekî ihtisasla ilgili» tâbirini kullanılmakta ısrar etmiş. Neden? Neden ısrar etmiş? Aynı komisyon değil miydi ki bizim değiştirmeye önergelerimiz gelmeden evvel hiç meslekle ilgisi olmayan kişileri yönetici olarak tâyin ediyordu. Hiç meslekle ilgisi olmayan kimseleri âmir olarak, yönetici olarak tâyin etmekte beis görmiyen kimse tıpatıp meslek sahibi, ihtisas sahibi olmayanları tâyin etmemekte niçin ısrar eder ve inat eder? Burada bir tezat var. Deminki misali alıyorum. Komisyonun noktaî nazarına göre Devlet Su İşlerinin başına eski metne göre bir hukukçu gelebilecekti, eski metne göre bir mülkiyeli gelebilecekti. Yeni metne göre kendilerinin kaleme aldıkları metne göre mutlaka ihtisas istiyen birisinin gelmesi lâzımdır. Yani su işlerinden anlıyan su mühendisinin gelmesi lâzım. Ama Komisyon der ki, su mühendisi bulursam tâyin ederim, su mühendisi bulamazsam inşaat mühendisi bulursam kabul etmem. Mülkiyeliyi, hukukçuyu tercih ederim. Bu bir tezattır. Komisyonun bu tarzda ısrarını şahsan izah edemiyorum. Niçin sualimi sormakta devam ediyorum?

Muhterem arkadaşlarım, diğer bir bahse de temas etmek isterim :

Türkiye Büyük Millet Meclisi memurları ile ilgili durum : Biz kanun yapıyoruz. Yangından da mal kaçırma gibi hareketlere lüzum yoktur. Esasen Meclis bu hususta kâfi derecede mutaatacâr davranmış, kâfi derecede kolaylık göstermek gayreti içine girmiştir.

Muhterem arkadaşlarım, Meclis olarak biz kendi personelimizi de düşünmeye mecburuz. Hükümetin getirdiği teklifte Meclis personeli yer almamıştır. Komisyon, Meclis personeli nazarı dikkate almış ve maddeye ilâve etmiştir. Son değişiklikle Meclis personeli çıkarılmıştır.

Şimdi sual sormak isterim.

Sual: 1. Meclis personeli neden çıkarılmıştır? Eğer Meclis personeli çıkarılacaksa, aynı mahiyette bulunan Cumhurbaşkanlığı personelinin de çıkarılması iktiza eder. («Bravo» sesleri.) Ama Cumhurbaşkanlığı personeli 59 ncu maddede duruyor. Hususi olarak öğreniyorum. Komisyon istemiş Meclis personelinin hukukunu bu kanun içinde tanzim etmeyi, Hükümet istememiş. Şimdi insanlar biraz mantığının tatmin edilmesini ister. Birçoğumuzu isyana sevk eden nokta bu. Hükümet neden istemez acaba Meclis personelini? Bu nedenin cevabı yoktur. Binaenaleyh komisyona tevcih edeceğim suallerden birisi de budur. Hükümet neden istemez? Vev ki Hükümet istememiş olsa dahi bu konu Hükümetin konusu değildir. Evvelâ bu konu benim Meclisimin konusudur. Yani personel ile ilgili bu kanun hazırlanırken Hükümetin bir rolü vardır, bütün personel için vardır. Fakat Meclis personeline ait mevzu her şeyden evvel Meclise aittir. Meclisin idare âmirlerini, Riyaseti, Meclis Başkanlığını bu hususta bilhassa ikaz etmek isterim. Hükümet ister, Hükümet istemez sözünden evvel, gönül isterdi ki, Riyaset Divanı itiraz etti densin. Riyaset Divanının haberi yoktur. Hükümet istemiyor deniliyor.

Muhterem arkadaşlarım bir nokta daha var. Bugün Komisyonunda görüşülmekte bulunan bir kanun vardır. Türkiye Büyük Millet Meclisi Teşkilât Kanunu. Bu kanun Komisyonunda... (Başkana hitaben) Sayın Başkanım Komisyon beni dinlemediği takdirde Komisyona protesto olmak üzere kürsüyü terk edeceğim ve bundan sonra da kürsüye çıkmıyacağım.

KOMİSYON SÖZCÜSÜ RATİP TAHİR BURAK (İstanbul) — Lûtfedersiniz.

BAŞKAN — Dinliyorlar efendim, dinliyorlar.

FAHİR GİRİTLİOĞLU (Devamla) — «Lûtfedersiniz» şeklindeki alayımızı da olduğu gibi size iade ederim. Alaya lüzum yok. Ben âmme vazifesi yapıyorum.

BAŞKAN — Kimse kimseyle alay etmiyor. Herkes hassasiyeti evveleminde kendi nefsinde tanısın rica ediyorum. Buyurun Sayın Giritlioğlu.

FAHİR GİRİTLİOĞLU (Devamla) — Ben özür diliyeceğim, asabım bozuldu, devam edemeyeceğim. Affımızı rica ederim.

BAŞKAN — Estağfurullah, sakin olunuz Sayın Giritlioğlu. (Gürültüler.) Arkadaşlar rica ederim niçin havayı bozuyorsunuz? Komisyon olarak cevap vermek hakkını haiz...

RÜŞTÜ ÖZAL (Konya) — Ne cevap verecek?

BAŞKAN — Sayın Özal, bu akşam çok fazla reaksiyon gösteriyorsunuz. Sesiniz hep burada duyuluyor.

Sayın Görentaş, buyurun efendim.

MUSLİH GÖRENTAŞ (Van) — Muhterem arkadaşlarım, ben de 36 nci maddenin son fıkrası üzerinde fikirlerimi arz edeceğim.

Biraz evvel gerek Fahir Giritlioğlu arkadaşımız ve gerekse Muslihittin Gürer arkadaşımız temas ettiler. 36 nci maddenin son fıkrasında komisyonun değiştirilmesine göre, «Türkiye Büyük Millet Meclisi Teşkilâtında yasama faaliyetleri ile doğrudan doğruya ilgili hizmetleri ifa edenler için bir sınıf tesis olunur.» Bu hüküm kabul edilecek olursa Meclis içindeki memurlar iki kısma ayrılmış olacaktır. Meselâ; Zatişleri emrinde çalışan bir daktilo birkaç saat için gidip bir komisyonunda çalıştığı zaman tamamen yasama faaliyetleri ile ilgili bir vazife yapmış olacak. Onun dışında yapmamış sayılacak. Bu tefriki kaldırmak için bir teklifte bulunduk. Son fıkranın «Türkiye Büyük Millet Meclisi memurları için bir sınıf tesis olunur.» şeklinde teklifte bulunmuşuz. Bu teklifin kabulünü istirham edeceğim. Hüürmetlerimle.

BAŞKAN — Sayın Rüştü Özal... Sayın Burak siz Komisyon adına mı söz istiyorsunuz? Buyurunuz. Bir dakika Sayın Özal, Komisyon söz istiyor.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ RATİP TAHİR BURAK (İstanbul) — Değerli arkadaşlarım, bu yönetici sınıfı bir allerji yaratıyor, dışarıda ve Meclis içinde. Dikkatle okunduğu zaman, tasarı, bilhassa son şekli ile bu yönetici sınıfın mençeinin ne olacağını da izah etmiştir. İstisnasız bütün yüksek mektep, yüksek okul mezunları imtihanla bu sınıfa alınırlar. Allerji yaratan bilhassa gerekçedir. Bu gerekçe, tasarı Hükümetten geldiği zaman, tasarımla ilk

şeklinin gerekçesidir. Biz ne bu gerekçeyi, ne bu gerekçenin esbabı mucibe teşkil ettiği maddeleri aynen kabul etmişiz. Madde madde komisyonda tetkik etmişiz, birçok değişiklikler yapmışız, tasarı ilk şekli itibariyle dayandığı bir gerekçeye dayanmıyor. Bugün elinizdeki, komisyondan gelen kanun tasarısının gerekçesi olmaktan çıkmıştır bu. Ve nihayet kanun maddeleri hâkimdir. İcra kanununun maddelerine göre yürür, gerekçeye göre değil.

Ahmet Şener arkadaşımız bilhassa bu mevzu üzerinde asabiyete kapılmışçasına bir hassasiyet gösterdiler. Haklı değiller. Gayet sarıhtir. Riyaset de oylarımıza arz edilirken bir kere daha okunacak olan maddenin son şeklinde yönetici sınıfa tanınan haklar, ihtisas sınıfına da tanınmıştır. Kaldı ki, Ahmet Şener arkadaşımızın dediği gibi: «Olur Vekil arzu eder, zatişleri inha eder olur.»... Hayır efendim olamaz. Çünkü bu kanun dikkatle tetkik edildiği zaman ve o gerekçe de okunduğu zaman anlaşılır ki, bir temel kanundur. Bu kanunun yürürlüğe girmesine kadar eğer Yüksek Meclis kabul buyursa, bu kanunu onaylarsa 1 Mart 1966 tarihine kadar bu temele bu esaslara göre tedvin edilecek bir seri kanunlarla tekemmül etmiş olacak. Bir kadro kanunu çıkacak. Yine Yüksek Meclisten geçecek bu kanun. Bu kadro kanununda hangi kadroyu hangi sınıftan yönetici gelecek, nasıl bir ihtisasa sahibolacak, aylığı ne kadar olacak; hepsi ayrı ayrı tesbit edilecek... Elimizdeki tasarıda bu hususlar mevcut değildir. Binaenaleyh bu alınganlık tamamen yerersizdir. Şimdi müsaadenizle «Yangından mal kaçırmıyalım, komisyon neden ısrar ediyor.» gibi sözler sarf etti burada Fahir Giritlioğlu arkadaşımız. Yangından kaçırılan mal yoktur. Biz, sizler namına vazife görüyoruz, Meclisin bütün temayüllerini, verilen değiştirge önermelerini âzami iyi niyetle ve tarafsızlıkla dikkate alıyoruz. Değiştirge önermelerini veren arkadaşlarla, teşrif edenlerle, zahmet edenlerle derinliğine temas ediyoruz, müzakere ediyoruz. Ekseriyet kararı ile ekseriyetle mutabakata vararak, önerge sahipleriyle bir neticeye varıyoruz, o neticeyi getiriyoruz.

Arkadaşlarım yıllardan beri bu Meclisten hep beraber birçok kanunlar çıkarttık. Bu kanunun müzakeresinin istisnai bir durumu oldu-

ğunu kaçırmamamızı istirham edeceğim. Ne haptiplerin sayısı tahdid edilmiştir şu ana kadar, ne tamamen tahdidine uğramıştır. Teşrif eden arkadaşların huzurunda her arkadaş dilediği kadar konuşuyor.

AHMET ŞENER (Trabzon) — Önerge üzerinde.

RATİP TAHİR BURAK (Devamla) — Ne yapılmasını istersiniz. Yangından hangi malı kaçırıyoruz. Sizin malınızı mı, kendi malınızı mı? Mal müşterek malımız. Kaçırılan bir şey yok ortada. Demagoji yapmaya da lüzum yok. Sertleşmeye de lüzum yok, sinirlenmeye de lüzum yok. Müşterek bir vazife görüyoruz. Benim kadar bu çatı altında vazife gören her arkadaş mesuldür, görevlidir. Komisyon neden ısrar ediyor?... Komisyon hangi mevzuda, neden ısrar ediyor? Fahir Giritlioğlu arkadaşım buyurdular. Komisyon bir cevap vermedi. Rüştü Özal arkadaşımızın teklif ettiği kelime değişikliği, «ihtisas isteyen» mi olsun, «ihtisasla ilgili» mi olsun? Komisyon konuşma hakkına şu anda sahip bulunuyor. Bundan evvel Komisyon, bu arzu karşısında, bu sual karşısında, bu istek karşısında bir cevap vermiş değildir. Henüz bir cevap vermiş değiliz. Peki nereden çıkıyor? «Komisyonun ısrarı» ithamı hangi menşee dayanıyor? Komisyonu karşınızda görmeyiniz, istirham ederim. Komisyon sizinle beraber müşterek bir mesai içindedir. Komisyona vazifesini görmekte ancak yardımcı olursunuz.

Sonra bu Meclis personeli neden tasarıdan çıkartılmış? Arkadaşlarım benim şahsi anlayışım Meclis personelini ikiye ayırmak burada yasama dışında çalışan görevlileri, muhasebe de, levazımda, Meclis parkında, koridorlarda, hizmette çalışan takip memurlarının filân memurların umumiyetle sahiboldukları haklarından mahrum kalacakları gibi bir netice tevlihetmesinden şahsan ben çekindim. Hangi zümedir? Meselâ hususi kalem müdürleri bu statü içinde mütalâa ediliyor değil mi? Nedir bir hususi kalem müdürünün durumu? Bakan, dilediği insanı alır hususi kalem müdürü yapar. Ve iki dudak arasında bırakmamak endişesine şahsan ben kapıldım ve nihayet bu Meclisteki memur-

lar ikiye ayrılmış durumda: Bir kısmı «aman durumumuz böyle olsun», bir kısmı «aman durumumuz şöyle olsun» diye sabahtan akşama etrafımızda dolaştıklarını da, tazyikte bulduklarını da bizler kadar sizler de müşahede etmişsinizdir. Meclis ne şekilde karar verirse, gerçi değiştirge önergeleri verilmiştir, şudur, budur, filân; Komisyonumuz emrinizdedir, anlayış gösterir lütfederseniz arzularınızı biz derhal burada Riyasetten de rica ederiz. Riyasetin de anlayış göstereceğine eminiz. Komisyon o şekilde de tedvin eder. Arzularınızı, memurlar için, memleket için Devlet için hayırlı olacak neticeyi istihsal için elbette yerine getirmek için gayret sarf eder. Sizden istirhamım, Komisyonu karşınızda değil, yanınızda görünüz arkadaşlarım. Birbirimize karşı kırıcı olmayalım. Bunun hiç icabı yok.

Saygılarımla.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Gökay, Komisyon adına sıra zatiâlinizde («Komisyon konuştu», sesleri.) o da aynı hakka haizdir. O da milletvekilidir. Rica ederim efendim. Buyurun Sayın Gökay.

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI FAHRETTİN KERİM GÖKAY (İstanbul) — Muhterem Başkan, aziz arkadaşlarım; şimdi vereceğim izahatla bütün muhterem üyeleri tatmin etmiş olacağım için başlamış olan bu kanunun müzakeresinde burada takılıp kalmamayı ve ilerlemeyi rica edeceğim. Bir dakika, kısaca arz edeyim.

Bu 36 ncı maddenin allerji yaratan sebebi gerekçesi idi. Şimdi demin arkadaşım Ratip Tahir pekâlâ izah etti. O gerekçe birtakım maddeler getirdi bize. Ve ilk günden itibaren demin Fahir Giritlioğlu arkadaşımın ve Şener arkadaşımın dediği gibi bir mülkiyeli mevzuu çıkmıştı Biz bunun karşısında bir taraf ve tamamıyla objektif mahiyette olmak üzere hâdiseye el koyduk. Ve biraz evvel gerek Rüşti Özal ve Giritlioğlu arkadaşımızın dediklerinin aksine Komisyon tasarısını gördünüz ki, biz Hükümet tasarısından farklı olarak değiştirdik. Ve bu defa tekrar gelen şeyde bir «İlgili» kelimesi üzerinde duruyor. Sayın Rüşti Özal şimdi Hilmi Beyle muhabbeti bırakarak beni dinlemek lütfunda bulunursa kendilerine diyorum ki: Komisyon adına: Bu «isteyen» yerine «ilgili»

kelimesi üzerinde duruyorlardı bu «ilgili» yi kabul ediyoruz.

Bitti.

Geride ikinci bir mevzu vardı. Bana diyor ki, Bayındırlık Bakanı arkadaşım: «efendim» diyor, «gerekçe böyle imiş». Arz ettim efendim. Bir kere gerekçe fonksiyonunu bitirmiş, fakat şunun içerisinde Komisyonun ikinci gerekçesini kimse okumadan buraya gelmiş. Ben okuyayım, ondan sonra rica edeyim kimse söz almasın. Bakanız, o ikinci gerekçe, sayfa 80 de diyoruz ki: «Mülki idare kaymakamlık ve valilik mevkilerini işgal edenler bu sınıfın tabii unsurları olarak akla gelebilirler denildiği, Hükümet temsilcisinin verdiği tamamlayıcı bilgilere göre kaymakamlık ve valiliğin işleri Bakanlığının bir meslek sınıfı olduğu tasarının bu madde ve gerekçesinde bir redaksiyon hatası olduğunu belirtmesi...» Yani ikinci gerekçede arkadaşlarımızda allerji yaratan o maddeyi dahi burada kimse okunmuş. Kimse okumadığı için ortaklıkta allerji vardır. Benim iki saatimi arkadaşlarım heba ettiler. Kendilerine hak vermişiz, yapmışız. Onun için bu mevzu halledilmiştir. Bu mevzu bitmiştir ve yalnız bir mevzu kalıyor. Meclis mevzuu.

Meclis mevzuu şudur arkadaşlar: Bize Büyük Millet Meclisi Teşkilât Kanununu biliyorsunuz biz geri aldık, komisyona aldık. Komisyona aldığımız zaman Riyaseti Cumhur memurlarının mukayesesi yapıldı. Dendi ki, burada - demin Ratip Tahir'in de izah ettiği gibi - istisnai vazife görecek şekilde ayrı bir sınıf ihdas ediliyor. Bu sınıf ihdas edildiği zaman şimdi Meclis ikiye ayrılmış vaziyette. Yasama organına tabii olan, dedikleri kavanin şubesi, zabıt muamelât şubesi, üçüncü bir şube daha vardır. Bunlar yasama organı ile ilgili. Diğer kısımlar da, onlar da haklı olarak diyorlar ki, «Canım bu Meclisin Levazım Müdürü olarak ben de memuruyum, Zatişleri Müdürü olarak ben de memuruyum...» Binaenaleyh Muslih Görentaş arkadaşım bir takrir verdi. «Bunların müşterek olarak ödenmesi» diyor. Şimdi biraz evvel Ratip Tahir'in dediği gibi eğer bu madde de oya konulur Meclisi Âlinin vereceği karara biz ittiba edeceğiz. Şu halde biz Komisyon olarak Muslih Görentaş arkadaşımızın takririni kabul etmeden buraya geldik. Binaenaleyh şimdi onun

takriri de okunuyor. Biz onun takriri okunduğu zaman, hani «Komisyon katılıyor mu, katılmıyor mu?» diye sual teveih eder ya Sayın Başkanlık, biz bunu da Meclisi Âlinin takdirine bırakıyoruz. Bu suretle öyle zannediyorum ki, objektif ve tarafsız bir Komisyon Başkanı olarak bütün noktalara cem etmişizdir. Hatâ arkadaşlar, müsaade ederseniz, Mühendisler Birliğinin temennisinde bir nokta vardı, Onlar yalnız mesleki ihtisastan atansın diyorlardı. Bunun evvelsi gün misalini verdim. Bir Devlet Demiryolları Umum Müdürlüğüne icabında kafası işliyen bir hukuk mezunu gelebilir. Bir Behiç Bey gelebilir. Binaenaleyh biz her türlü inhisarı kaldırarak hepsini tanzim eden bir şey getirdik. Bunun için de mesleki ihtisasa da âzami önem verdik. Onun için bu izahatımın tatminkâr kanaatinde olarak bu müzakerelerin burada kesilmesini ve oylamaya gidilmesini istirham ederim.

Hürmetlerimle...

BAŞKAN — Rüştü Özal.

RÜŞTÜ ÖZAL (Konya), — Komisyonun izahatı beni tamamen tatmin etti. Kendilerine iştirak ediyorum.

BAŞKAN — Sayın Adal.

PERSONEL DAİRESİ BAŞKANI HASAN ŞÜKRÜ ADAL — Sayın Başkan, benim de arz edeceğim hususları söylemişlerdir.

BAŞKAN — Sayın Şener.

AHMET ŞENER (Trabzon) — Vazgeçtim, konuşursam çok sert konuşacağım, onun için vazgeçtim.

BAŞKAN — Sayın Muhiddin Güven.

MUHİDDİN GÜVEN (İstanbul) — Efendim; belki benim de vazgeçmem lâzımgelirdi. Fakat müsaade ederseniz birkaç söz söylemek istiyorum.

Ve aynı sıra arkadaşım Sayın İlhami Ertem'e bâzı hitaplarda bulunmak mecburiyetini hissettim. Çünkü yanlış anlamışlar, hattâ hiç anlamamışlar da diyebileceğim, çünkü biz ortaya getirdiğimiz bir hayat sahası mücadelesi yapmak için değil bir hizmet sahasının en iyi bir şekilde değerlendirilmesi için çareler arıyoruz. Mesele ânmeye ait hizmetin kıymet kazanmasında bütün elemanlardan gereği gibi istifadeyi temindir. Endişelerimiz burdan geliyor. Yoksa ne şahsi ne zümrevi endişemiz

mevcut değildir. Evvelâ bunu tesbit etmek isterim, o zaman bizim söylediklerimiz katiiyen hissi değildir, indî değil, aklıdır. İdrak içindedir ve bilgi dâhilindedir. Bilhassa Sayın İlhami Ertem'in bizim söylediklerimizi bu mânada değerlendirmesini bilhassa istirham ederim.

Ayrıca şu konuya da işaret etmek isterim.

Sözlerimde de ifade ettiğim gibi kanun vaz'ettiği esas ile bir merhale atlatmaktadır. Bir inkılâp temin etmektedir. Ama şahsi kanaatime bugün yine tekrar ediyorum bu yine eksiktir. Fakat yine de bir gelişmedir, bunu memnuniyetle müşahede ederim ve komisyonun anlayışına da müteşekkik olduğumu ifade ederim. Yalnız kürsüye çıkan arkadaşlarımızın, ister milletvekili ister komisyon âzaları, bilhassa komisyon âzaları, Umumi Heyete karşı hitabederken ve tavsiyelerde bulunurken aslında bu tavsiyelerin esasını kendilerinde tekemmül ettirip neticeye varmaları doğru olur, ondan sonra hitabetmekte haklı olacaklardır. Eğer önümüze gelen kanunda gerekçe ile maddeler arasında bir münasebet kalmamış ise bizim elimize o şekilde gelmesi icabederdi, biz de bir yanlışlığa girmemiş olurduk. Hissî plânda elbetteki çıkıp, akli bir plânın içine ve gayet tabii ki, sükûnet çerçevesi içinde meselelerin mütalâa edilmesi icabettiğince kaanım.

Sayın Burak arkadaşımın bir sözüne de işaret etmeden geçemiyeceğim; konuşan bir arkadaşımızın sözünü burada anlatmaya çalışırken kendileri de Umumi Heyete bir alınganlık neticesi «yersiz» ibaresini de kullandılar. Elbette ki, kendilerine yani komisyona mütevecih olan bir tenkidin kendilerine yapmış olduğu menfi tesirin karşılığında aynı yolun yolcusu olmamak gerekir. Ben bunu temenni ederek huzurunuzdan ayrılıyorum.

BAŞKAN — Sayın Savacı buyurunuz.

SABAHATTİN SAVACI (Gümüşane) — Muhterem arkadaşlarım, bendenizin anladığı bu klâsifikasyondan muayyen mesleklere has sınıflar yapılacaktır ve bu sınıflandırmada bir sınıftan diğerine rahatlıkla geçilebilecektir. Ancak bir sınıftan diğerine geçilirken her halde - burada açıkça ifade edildiği gibi - bir menşe aranacak ve bir kıdem aranacaktır. Burada her hangi

bir kuruma ait bir sınıflandırmada, her hangi bir hizmete ait sınıflandırmada meselâ bir daktilo sınıfından pekâlâ kademe kademe yönetici sınıfa, idareci sınıfa da geçebilecektir. Ama bu geçmede aranılan şart nedir? Daktilo sınıfına aldığınız adamların daktilo olarak alındığında bir tahsilleri vardır. Yönetici sınıfa geçerken kendisinden daktilo sınıfındaki tahsili kâfi görülmeyecek, gayet tabii başka bir tahsil aranacaktır. Bunlarda ayrıca kıdem aranacaktır. Hizmet aranacaktır.

Yalnız bendeniz demin bir arkadaşımınla konuşurken zihnimi kuralıyan bir husus öğrenmek istiyorum.

Meselâ dışarda serbest hayatta muvaffak olmuş bir insan tasavvur edelim; farzı muhal büyük bir şirketin, meselâ bir inşaat şirketinin veya büyük bir sanayi şirketinin yahut bir ticari şirketin başında muvaffak bir müdür. Hususi bir şirketin başında bulunan bu zat, acaba her hangi bir Vekâlet tarafından, meselâ Bayındırlık Bakanlığı tarafından bayındırlık müdürlüğüne getirilebilecek midir? Bayındırlık müdürlüğüne bir imtihana tabi tutulacak mıdır? Öyle ya meselâ ticaret hayatında fevkalâde muvaffak olmuş, tanınmış bir kimseyi Ticaret Vekili Ticaret Bakanlığı Müsteşarlığına getirmek ister, yahut Dış Ticaret Dairesinin bilmem bir yönetici mühim bir kısmına getirmek ister. Dışarıdan gelen adamı derhal hususi hayattan Devlet hayatına ve Devlet hayatının yönetici sınıfın en başına koymak için bir imtihan bahis mevzuu olacak mıdır? Eğer, bir imtihan bahis mevzuu olacak ise, şüphesiz ki, bu adam ya imtihana talibolmıyacaktır; yahut da Devlet hayatı bu tarzda imtihansız alınmama sebebiyle bu adamın hizmetinden mahrum olacaktır. Bu mühim bir keyfiyettir.

Muhterem arkadaşlarım, bendeniz Türkiye Büyük Millet Meclisinde bir yasama sınıfının ve bir de büro sınıfının ayrı ayrı kurulmasında fayda görüyorum. Şimdi yasama sınıfı bilmiyorum, arkadaşlarımız komisyonadaki mesaide muttali olmuşlardır, yaşamaya yardımcı olan kimseler eski kanunların yeni çıkan kanunların takibinde bir ihtisas sahibi olmaları gerekiyor. Ve bu arkadaşlarımızdan biz komisyon çalışmalarında büyük yardım görüyoruz. Ama şimdi ulu yani yasama sınıfı, Büyük Millet Mec-

lisi yasama sınıfı kurulurken evleviyetle bir tahsil, bir mençe aranacaktır, bir hizmet süresi aranacaktır. Bunları tesbit ettikten sonra öyle bir ihtisas sınıfının kurulmasında ben yalnızca fayda mülâhaza ederim. Bunun dışında, bu yasama sınıfı dışında büro hizmetlerini gören, daktilo hizmetlerini gören gayet tabii sınıflar da olacaktır. Bu T. B. M. M. nin yapacağı bir yönetmelikle pekâlâ tatbik edilebilir ve bu ayırma kanaatimce faydalı da olur.

Saygılarımı sunarım.

BAŞKAN — Efendim, Komisyon tarafından bir talep geldi; (Gerekli tadilatı tekrar yapmak üzere maddenin Komisyona geriverilmesini rica ederim.) buyuruyorlar. Önergelerle beraber maddenin geriverilebilmesi ancak kararınıza vabestedir. Bu hususu oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir. Madde Meclisin kararıyla geriverilmiştir. Gerekli tadilat, verilmiş bulunan değişiklik önergelerinin ışığı altında yeniden iera edilecektir.

Derece :

MADDE 37. — Derece, sınıf içerisinde, görevin önem veya sorumluluğunun artışı ile ayarlı yükselme adıdır.

Gerektiren hizmetler için tek dereceli sınıflar tesis edilir.

BAŞKAN — 37 nci madde üzerinde verilmiş bulunan değişiklik önergesi yoktur. Bu sebeple 37 nci maddeyi metinde yazılı şekilde oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 37 nci madde aynen kabul edilmiştir.

Kademe :

MADDE 38. — Kademe, derece içerisinde, görevin önemi veya sorumluluğu artmadan, Devlet memurunun olumlu sicil almasına ve bulunduğu derecedeki hizmet süresine bağlı olarak aylığındaki ilerleyiş adıdır.

BAŞKAN — 38 nci madde üzerinde değişiklik önergesi mevcut değildir. Bu itibarla maddeyi metinde yazılı olan şekliyle oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... 38 nci madde aynen kabul edilmiştir.

Sınıf dışında kadro ihdas edilemeyeceği :

MADDE 39. — Bu kanuna tabi kurumlarda sınıflar dışında memurluk kadroları ihdas edilemez.

BAŞKAN — 39 ncu madde üzerinde değişiklik önergesi yoktur. Maddeyi metinde yazılı olan şekliyle oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... 39 ncu madde aynen kabul edilmiştir.

Sınıflandırmada yaş :

MADDE 40. — Genel olarak 18 yaşını tamamlayanlar Devlet memuru olabilirler.

Bir meslek veya sanat okulunu bitirenler en az onbeş yaşını doldurmuş olmak şartı ile sınıf tüzüklerinde belli edilen Devlet memurluklarına atanabilirler.

Sınıf tüzüklerinde gerekirse bir sınıfa girebilmek ve sınıflar içerisindeki derecelere geçebilmek için şart koşulacak en küçük ve en büyük yaş hadleri belirtilir.

BAŞKAN — 40 ncu madde üzerinde değişiklik önergesi mevcut değil.

EMİN PAKSÜT (Ankara) — Var efendim, bendenizin önergesi mevcut, sizde değilse, komisyonda her halde.

BAŞKAN — Sayın Paksüt tarafından bir değişiklik önergesi verildiği iddia olunuyor, bizde yoktur. Onu lütfen tahkik ediniz.

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI FAHRETTİN KERİM GÖKAY (İstanbul) — Şifahi her halde.

EMİN PAKSÜT (Ankara) — Şifahi değil efendim? Yazılı verdim.

Maddenin Medeni Kanun hükümleriyle telif edilmesini istemiştin.

BAŞKAN — Efendim araştırınlar. Riyasete verilmiş bir önerge bulunamadı, 40 ncu maddeye ait bir önerge burada yok.

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI FAHRETTİN KERİM GÖKAY (İstanbul) — Sayın Başkan, muhterem Paksüt'ün bir takriri olacaktır, burada bulamıyoruz. Yalnız biz komisyon olarak şunu ifade edelim ki, 15 yaş fikrine iştirak etmiyoruz.

BAŞKAN — Yalnız önerge yazılı olarak verilmiş bulunduğu cihetle yazılı olarak Yüksek Meclisin huzurunda okunması lâzımdır. Ya tazelenmesine imkân veriniz; yahut bu maddeyi geçelim.

EMİN PAKSÜT (Ankara) — Efendim izin verirsiniz kürsüden bu hususu arz edeyim.

BAŞKAN — Efendim, şu anda yazılı bir önerge olmadığı için oylama da mümkün olamaz.

yacağına göre... («Bulundu» sesleri.) Bulunmuş efendim.

Müsaade ederseniz Sayın Paksüt evvelâ önergenizi okutayım da ondan sonra izah ediniz. Buyurun efendim kürsüyü terk etmeyin.

Yüksek Başkanlığa

40 ncu maddenin Medeni Kanun hükümleriyle telifi için yeniden tedvin edilmek üzere Komisyona iadesini arz ve teklif ederim.

Ankara

Emin Paksüt

EMİN PAKSÜT (Ankara) — Şimdi âmme hizmetlerini tevdi ettiğimiz insanlarla Devlet memurlarıyla ilgili bir temel kanun yapıyoruz. Devletin hizmetlerinin görülmesinde muhtelif sınıflar, dereceler kabul ediyoruz. Askerliği yapma şartını düşünmüyoruz. Ondan evvel alınması mümkündür diyoruz. 18 yaş temel yaş olarak kabul ediyoruz. Ama bizim hukukumuzda, ehliyeti hukukiye, ve hattâ bir bakıma, cezaiye 18 yaşla olur. 18 yaştan önce iki yol vardır; ya evlenmenin kişiyi reşit kılması hali, bir de kazai rüşt hali. Ben tatbikatta duyulan ihtiyacı kabul ediyorum, bunun misalleri vardır. Gene eski çalıştığım bir müesseseden misal vereyim; bizim DD da bir çıraklık müessesesi vardır. Yani 18 yaşından daha küçük olan insanların hizmet gördüğü, çırak olduğu ve sonra yetiştiği vâkıdır. Burada da ilerde memur olmak üzere, bir nevi adaylık, bir nevi memur statüsünün dışında hizmete alıştırma devresi imkânsız değildir. Çünkü gerekçede bâzı okullardan 18 yaşından evvel çıkmış olma bakımından arada geçen zaman zarfında âmme hizmetinde bunların mesaisinden istifade etmenin çaresini arıyalım düşüncesiyle bir adım atılmış. Ama dikkat buyurun, benim ricam 15 yaş ile 18 yaş arasında bulunan insanların da Devletin muayyen sahalarında muayyen bir statü ile çalışmasının zemini hazırlanması mânâsında değildir. Fakat Devlet memuru adını verdikten sonra bunu Medeni Kanunun ehliyetle ilgili hükümlerini çiğniyerek yapmaya imkân yoktur. Yaparsanız bir temel kanun çok daha büyük bir temel kanuna, Medeni Kanuna hakikaten tearuz teşkil eder. Bunu izah edemezsiniz. Binaenaleyh muhterem komisyondan istirhamım, çok değerli başkanı ve çok değerli sözcüsü bütün tecrübelerine rağmen, hukukçu değiller ama, hukukçu olmamakla beraber şu ehliyeti hukuki-

ye meselesini, rüşt meselesini takdir edecek durundadırlar. Kaldı ki, geniş bir ekiple beraberdirler, düşünsünler, taşınınsınlar, bu işi telif etsinler diyorum. Misal de veriyorum, vardır bunun yolları. Ama Devlet memurları Kanunu maddesine yazarsanız bunu, bunun izahı yoktur. İstirhamım bu. Eğer şu anda müstacelen tetkik imkânı yok ise rica ediyorum komisyondan, nasıl olsa başka maddeler üzerinde çalışacak, bunun üzerinde de çalışsın. Ama hepimizin gönül rahathğı ile kabul edebileceğimiz bir metin haline getirsin. Teşekkür ederim.

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI FAHRETTİN KERİM GÖKAY (İstanbul) — Kendileriyle istişare ederek bir formül bulmak üzere Komisyona verilmesini rica ediyorum.

BAŞKAN — 40 nci maddeyi komisyon üzerinde mütalâada bulunmak üzere geriverilmesini istiyor. Oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... 40 nci madde komisyonun talebi ve Meclisin kararıyla komisyona iade edilmiştir.

Sınıflandırmada öğrenim derecesi :

MADDE 41. — Genel olarak ortaokulu bitirenler Devlet memuru olabilirler.

Sınıf tüzüğünde belirtilen bazı hizmetler için Devlet memurluğuna ilkokulu bitirenlerin de alınmaları caizdir.

Sınıf tüzüğünde, bir sınıfa veya gerekirse sınıflar içinde derecelere girebilmek için şart koşulacak daha yüksek öğrenim dereceleri, lüzumlu hallerde okul isimleri ve öğrenim dalları sayılarak belirtilir.

BAŞKAN — 41 nci madde üzerinde değişiklik önergesi mevcut değil. Bu sebeple maddeyi metinde yazılan şekliyle oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... 41 nci madde aynen kabul edilmiştir.

Yetişme ve deneme süreleri:

MADDE 42. — Gerektiren görevlerde sınıfın tüzüğünde belirtilen derecelere yükselen Devlet memurları, 6 senece çok olmamak üzere bir yetişme ve deneme süresi geçirirler.

Bu yetişme ve deneme süresinin sonunda sınıfının tüzüğünde belirtilen esas ve şartlara göre başarı sağlıyamayan Devlet memurları hakkında yapılacak işlem, sınıfının tüzüğünde belirtilir.

BAŞKAN — 42 nci madde üzerinde değişiklik önergesi verilmemiştir. Bu sebeple 42 nci

maddeyi metinde yazılı olan şekliyle oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... 42 nci madde aynen kabul edilmiştir.

Göstergeler :

MADDE 43. — Bu kanuna tabi kurumların kadrolarında aylıklar, hizmetin Devlet için taşıdığı değere göre tesbit edilir.

Sınıf tüzüklerinde, aylıklar, hizmetin Devlet için taşıdığı değer, varsa, hizmet riski, değişik hizmet şartları ve sağlık hizmetlerinin sosyalleştirilmesi için gereken özel şartlar hesaba katılarak diğer hizmetlerin Devlet için taşıdığı değerlerle orantılı olarak her derece ve kademe için gösterge rakamları ile belirtilir.

En düşük gösterge rakamı 70 ve en yüksek gösterge rakamı 1 000 dir.

BAŞKAN — 43 nci madde üzerinde verilmiş bulunan değişiklik önermelerini ve bu önermelerin ışığı altında düzenlenmiş bulunan yeni komisyon metnini okutuyorum.

Sayın Başkanlığa

43 nci maddedeki 70 rakamının 100 olarak değiştirilmesini arz ve teklif ederim.

Tokat

Ali Dizman

Millet Meclisi Başkanlığına

43 nci maddenin son fıkrasının aşağıdaki şekilde düzenlenmesini arz ve teklif ederim.

Edirne

Fahir Giritlioğlu

En düşük gösterge rakamı 80 ve en yüksek gösterge rakamı 1 000 dir.

Gerekçe

İçtimai adalet bunu icabettirdiği gibi, asgari geçim şartı dahi, en küçük gösterge rakamını biraz yükseltmeye bizi mecbur etmektedir.

Yüksek Başkanlığa

Tasarımın 43 nci maddesinin son fıkrasındaki gösterge kelimelerinden sonra gelen «rakamı» kelimelerinin çıkarılmasını arz ve teklif ederim.

Neveşehir

Ali Baran Numanoglu

Yüksek Başkanlığa

Verilen önergeler üzerine Devlet memurları kanun tasarısının 43 nci maddesi son fıkrasının

daki gösterge rakamı ibaresindeki rakamı kelimelerinin kaldırılması uygun görülmüştür.

Geçici Komisyon Başkanı
Fahrettin Kerim Gökay

BAŞKAN — Demek komisyon Sayın Numanoğlu'nun ibare değişikliğini ve rakamı kelimelerinin kaldırılmasını kabule şayan gördü ve diğer önergelere katılmadı.

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI FAHRETTİN KERİM GÖKAY (İstanbul) — Maliye ile de konuştuk, imkân olmadığına karar verdik.

BAŞKAN — Sayın Numanoğlu takririniz kabule şayan görülmüş, gerekli tadilat yapılmıştır.

Sayın Dizman buyurun.

ALİ DIZMAN (Tokat) — Muhterem arkadaşlarım; Devlet personel rejimi hakkındaki önraporunun bazı bilgilerini sizlere takdim edeceğim. 21 nci sayfa aynen şunu söylemektedir:

«Genel bütçeli, katma bütçeli dairelerle İktisadi Devlet Teşebbüsleri ve belediyeler ve özel idarelerde bulunan maaş ve ücretler toplamından % 6,7 si asgari geçim haddinin üstünde para almaktadır. % 93,3 de mezkûr miktarın altında para almaktadır. Demek ki, elimizde bu tasarıyı hazırlayan teşkilâtın verdiği bilgiye göre, ki rakam hali hazırda Türkiye'de âmme hizmeti görenlerin yüzde 93 ünden fazlası asgari geçim haddinin üstünde para almaktadır. Ancak % 6 dan biraz fazlası asgari geçim haddinin üstünde para alabilmektedir. Bir diğer realiteyi de belirtelim. Asgari geçim haddinin altında para alan gruba arz fazladır. Bir yerde en alt kademede bir memurluk, bir hizmetlilik boşaldığı takdirde ihtiyacın pek çok katında kimseler müracaat eder ve bu grup dertlerini daha yüksek mercilere intikal ettirmekte de müşkülât içindedirler. Buna mukabil asgari geçim haddinin üstünde bir miktar alabilen % 6,7 olan sınıf ise, birçoğu refaha ulaşmış milletleri görmüşlerdir, oradaki hayatı yakinen bilmektedirler. Elbette ki, hakları olan ona yakın değilse bile, bugünkünden daha yüksek bir hakkı talebederler ve bu taleplerini de bizlere kadar intikal ettirmek imkânlarını bulurlar. Nitekim son günlerdeki tazminat kanunlarımız bu taleplerin bir karşılığını teşkil etmektedir. Şim-

di biz bugün burada bu iki gruptan hangisi lehine Devletin kısır imkânlarını tahsis edeceğiz? Buna kesin olarak bir karar vermek mecburiyetindeyiz. Gerçek olan bir cihet varsa hem yüzde 93 ü asgari geçim haddinin değil üstüne, yakın bir seviyeye çıkararak, hem de yüzde 6,7 yi rıfaka etmiş milletlerdeki hayat seviyesine ulaştırmak ikisi birden mümkün değildir. Bunlardan birisi lehine bir miktar kaymakta zaruret vardır. Bu tasarıya hazırlayan Devlet Personel Dairesinin görüşüne göre bugünkü Devletin mevcut imkânlarını üst derece lehine kullanmakta zaruret vardır. Zira idare ehil eleman bulmakta müşkülât çekmektedir, bunların miktarı arzıdır. Her zaman isteğiniz miktarda bu elemanları tedarik etmek imkânından mahrumsunuz. Bu görüşün bir ifadesini bu şekilde, neden 20 katı olması lâzım geldiği noktasında, belirttiği gibi, yine Devlet personel rejimi hakkındaki önraporun 18 nci sayfasının bir paragrafında şunları yazmaktadır:

«1939 dan 1962 ye kadar endeksler on miseden fazla bir artış kaydettiği halde evvele 600 olan en üst kademe maaşı bugün 6 000 yerine 2 400 de kalmıştır.» demektedir. Ki bu % 20 zammın verildiği fakat henüz ikinci % 15 in verilmediği rakamlara göredir.

Personel Dairesi üst kademede 6 000 olması lâzım geldiği halde 2 400 de kalışı belirttiği halde alt kademenin durumu nedir? Bunun da hemen bu paragrafın altında ayrı bir paragrafta belirtmesi gerekirdi. Onda da şu ciheti göstermesi lâzımdı:

Acaba hayat pahalılığı 10 misli artmadan evvel en alt kademede para alan şahıslar asgari geçim haddinin yüzde kaç altında idiler, bugün asgari geçim haddinin yüzde kaç altındadırlar ki, böylece bir tarafını asgari geçim haddinin üstünde olmakla beraber, nisbet miktarındaki düşüklüğü anlamakla beraber, diğer taraftan da öbür grubun asgari yaşama seviyesinin ne kadar altında kaldığını görebilelim.

Bunu ince bir tetkikten geçirmiş değilim. Ancak yine buradaki rakamlara istinaden arz edeyim. Hayat pahalılığındaki artışı 10 misli olarak mütalâa ettiğine göre, mevzuubahsettiği tarihte hayat bugünkünden yüzde 90 nisbetinde ucuz sayılmak gerektir. Bugün takriben asgari geçim haddini bin lira olarak mütalâa edersek,

o gün yüz lira olması lâzım gelirdi. En alt kademe maaşı da 50 lira olduğuna göre, demek ki, o gün asgari yaşama seviyesinin yüzde 50 altında imiş bu grup. Bugün nedir acaba? Bugün asgari yaşama haddi bin lira olduğuna göre bugün takriben 300 - 350 lira civarında olduğuna göre demek ki, asgari yaşama seviyesinin üçte birindedir. Şu halde diğeri ne kadar alçalmışsa bu da asgari yaşama seviyesinden o derece düşmüştür.

Şimdi arz ettiğim gibi Sayın Personel Teşkilâtı bilhassa sesini duyurabilmekte olan üst kademe doğru Devlet imkânlarını kaydırmak niyetindedir. Bunun içindir ki, dünyanın birçok yerinde olduğu gibi alt kademe ile üst kademe arasındaki farkın Türkiye'de altıbuçuk katına kadar düştüğünü, halbuki diğer milletlerde bunun pek yüksek olduğunu, dolayısıyla yirmi katın Türkiye için uygun olacağını beyan eder. Yine kendi raporunda 150, 151 ve mütaakıpsayfalarda dünyanın diğer milletlerindeki en alt kademe maaş ile en üst kademe maaşı arasındaki nisbetler nedir, bunları gözden geçirelim.

Belçika'da 8,21 kat; en alt kat ile en üst kat arasındaki nisbet. Almanya'da 14,57; Fransa'da 12, İngiltere'de yirmi kattan biraz fazladır. Aynı listeye dâhil olmamakla beraber biraz sonra arz edilen Amerika'da sadece altı kattır, İsviçre'de ise sadece dört kattır. Demek ki komisyon hemen İngiltere istisna edilirse diğer bütün milletlerden daha yüksek bir farklılaşmayı Türkiye için münasip görmektedir. Buna mukabil İsviçre'deki dört kat ile, Amerika'daki altı kattan hiç bahsetmemektedir. Her ne kadar komisyon en alt haddi 50 den 70 e çıkarmak suretiyle 15 kata indirmişse de 15 kat dahi kat olarak çok fazladır. İki kutup arasındaki uçurumu bugünkünün iki misli derinleştirmektedir. Ancak mâruzatım sadece üst kademe bu kadar farkı fazla gördüğümden dolayı değildir. Mümkün olsa da en alt kademeyi asgari yaşama seviyesi hizasına getirebilsek, ondan sonra imkânlarımız geniş ise bu nisbeti yirmi kat değil hatta kırk kat yapmakta hiçbir mahzur mütalâa etmem. Herkes bilgisine, ehliyetine, Devlete ifa ettiği hizmetin ağırlığına ve mesuliyetine göre elbette ki değerlendirilecektir. Bu değer ise ölçüsü yoktur. Ama bir taraf asgari yaşama haddinin ancak üçte bir seviyesinde dururken, diğer

taraf asgari yaşama haddinin üstüne çıkmış iken, Devletin mahdut imkânlarını üst kademe lehine kullanmak bugünün anlayışı ile kabili telif olmasa gerektir. Aslında yüze çıkardığımız takdirde dahi yine de bu görüşe inanmış bir teşkilâtın hazırlayacağı tüzüklerin alt kademe bir refah getireceğini ummak safdillik olur. Çünkü sınıflar hazırlanacaktır. Biz bu kanunda, sınıflar şunlardır ve bunların birinci derece ilk kademesi ile sonuncu derece son kademesi şu göstergeleri ifade eder, dememekteyiz. Ne olacaktır? Devletin imkânlarının mahdut olduğu görüldüğü için çok geniş bir zümre alt kademelere düşük göstergelere itilecek, pek az bir grup, yani % 6 ile ifa edilen bir grup ise, üst kademelere yani göstergenin 700, 800, 900, 1 000 civarına yerleştirilecektir. Böylece Türkiye'de bu kanun çıktıktan sonra % 93 nisbetinde olan asgari yaşama haddinden aşağı para alan kimselerin nisbetini % 91 veya % 92 ye indirilmesi imkânına katıyen sahibolamayacağız. Sadece % 6,7 olan nisbetin biraz daha bu asra yakışır şekilde yapılabilesini temin etmiş olacağız.

İşte benim gönlüm böyle bir gidişe katıyen razı olamamaktadır. Bunun içindir ki, pek cüzi bir tedbir olmakla beraber, asgari haddi 70 den 100 e çıkaralım, ama yarımın katsayısı bugün zannederim 5 olarak düşünülüyor. Katsayı bu şekilde 4 e incilir, 4 e indiği zaman alt kademe 400, üst kademe 4 000 alır. Bu da bütçe imkânları ile karşılanamıyorsa katsayı 3,5 a indirilebilir. Alt kademe 350 de kalır, üst kademe 3 500 e çıkar. Ama bu durumda dahi üst kademe bugüne göre 800 liralık bir artış temin etmiş oluruz. Ama hiç değilse de alt kademe de 60 - 70 liralık bir artış temin etmiş oluruz. Ama bunu 70 de bıraktığımız takdirde veya bir önergede bahsedildiği gibi 80 de bıraktığımız takdirde, Devletin bütün imkânlarını şu günlerde hemen toplıyabileceği imkânları üst kademe lehine kullanmış olmak dolayısıyla, alt kademe mahrutun tabanı çok daha geniş kütleyi ihtiva ettiği için, görünebilir bir gelecekte Devletin imkânlarını o alt kademeyi de az çok kalkındırabilecek şekilde gelişmesini bekliyoruz, umamıyoruz. Ancak bugünün fırsatında bunlara bir yardımımız dokunabilirse dokunur, ama bugünün imkânı da geçtikten sonra, plân hedefinde «% 3 ten fazla cari masraf artışı olmayacak»

demesine rağmen cari masraflarda yapacağımız bir artışı kullandıktan sonra yakın bir gelecekte alt kademeye bir tesirimiz olmayacaktır. Pek muhtemeldir ki, bugün yavaş yavaş başlayan, başlayan değil de mütemadi surette - cüzi de olsa - devam eden hayat pahalılığındaki artışlar dolayısıyla alt kademe biraz daha asgari yaşama seviyesinin altında kalmakta devam edecektir. Saygılarımla.

BAŞKAN — Hükümet adına Sayın Hasan Şükrü Adal, buyurunuz.

HÜKÜMET ADINA HASAN ŞÜKRÜ ADAL — Efendim, Sayın Ali Dizman'ın izahları karşısında çok ehemmiyetli olan bu konu üzerindeki çalışmalarını arz etmem lâzımgelir. Maliye Bakanlığının, Maliye temsilcisiyle bu mevzu üzerindeki kanaatini ve Maliyenin görüşlerini de bu mâruzatımla yüksek huzurlarımızda arz etmiş olacağım.

Bir kere şu noktayı sarîh olarak belirtmek lâzımdır. Sayın Ali Dizman birinci genel konuşmasında gerek Devlet Personel Dairesinin gerek Hükümetin bu tasarısı da sadece yüksek derecelerdeki memurların düşünüldüğünü ve alt kademedeki memurlar hakkında daha az bir dikkat ve itina gösterildiğini beyan buyurmuşlardır. Bu bizim görüşümüze göre sahih bir görüş olmasa gerektir. Ve vereceğim izahat zannediyorum ki Muhterem Ali Dizman Beyi tatmin edecektir.

Bir kere bugünkü sistemi bir tarafa bırakarak yarınki sistem üzerinde çok kesin ve sarîh kanaate varmamız lâzımdır. Sistem yenidir. maalesef diğer hususlarda da çok yanlış demiyeyim ama, mesele yeni olduğu için bizim de izah edemediğimiz hususlar bulunduğu için muhterem milletvekillerinin telâkkilerinde tereddütler hâsıl olduğunu görüyoruz. Bu bizim kabahatimiz belki, az propaganda yapabilmek, ikna kudretimizin belki noksan oluşu dolayısıyla oluyor. Demin ki yönetici sınıf hususunda ki yanlış anlaşmalarda bundan geliyor. Şimdi en az indeks, gösterge, eski deyimimizle (müş'ir) dediğimiz husus ile en yüksek gösterge arasındaki farkı daraltmaya doğru gittikçe bir temayül var. Bu temayülün neticeleri ne olur? Bir kere önce mali bakımdan ölçmemiz lâzım ve hakikaten bu fayda mı getirir, zarar mı getirir? Bunu tesbit ederken

en alt gösterge ile en yüksek gösterge arasındaki farkları azalttığımız zaman, yani ücret yelpazesini daralttığımız zaman, alt dereceler, baskı grupları halinde hükümete, personel dairesi yukarıya çıkmak için devamlı olarak çalışacaklardır. Bu mutlaktır. Tabii bu manipülasyonu ne maliye, ne personel dairesi lâyıkiyle yapamayacaktır. Bu mutlak bir hesap meselesidir. Maliye, Personel Dairesi ve Plânlamanın müşterek çalışmasıyla olacaktır. Meselâ 80 ile 100 arası değişversin dersek acaba Devlet Bütçesine malî sahada ne kadar bir akis yapacaktır? Bunların hepsinin hesaplarının yapılması lâzımdır. Bizim ilk hesaplarımızda 1,2 farkı katsayıda, diğer indekste 1,1 farkı dahi milyonların üstündedir. 40 - 50 milyon arasındadır. Binaenaleyh, yüksek Komisyon bu işi tetkik ederken hakikaten ciddi çalıştı. Biz 50 ile 100 getirdik, manipülasyonu daha kolay yapalım diye. Bu demek değildir ki 50 bütün alt kademedeki memurlara verilecektir. Şurasını da sarîh olarak Yüce Meclise arz etmek isterim ki, bizim Devletimizin özelliklerinden biri de alt kademede bulunan ve bekçi, kâğıt dağıtıcı, odacı ve hademe şeklinde isimlendirilen bir kadromuz vardır. Bu kadro diğer Devletlerde memur değildir. Yanıldığımız cihet de bu. Bize yabancı mütehassıslar daima bu kadroyu yevmiyeli kısma atımız derler. 30, 40 bin kişi kadar bu kadro vardır. Bunu atımız ve memurla başlayalım. Bunu yapsak Sayın Ali Dizman'ın buyurduklarını gayet tabii olarak yapabiliriz. Ama yapamayız. Çünkü «D» cetveline alınmış memur kadrolarıdır. Ve bunlar da Anayasamızın 117 nci maddesinin tasrih ettiği asli ve sürekli görevlerde çalışan memurlardır. Bunları Devlet kadrosu içinde yeni sınıflarına intibak ettireceğiz, «D» cetvelinden alacağız, memur olarak yerleştireceğiz. Ve tabiiyle bir inkişafa mazhar olacak bu sınıf. Yani bir odacı kadrosu artık kalmıyacak, kahve, çay dağıtan... Bunları daha başka şekillerde çalıştıracacağız ve yeni kadrolarda yeni yeni odacı kadrolarını da yığınak halinde getirmeyeceğiz, ama bunları Devlet kadrosu içinde bulundurmamak zaruretindeyiz.

Bu bakımdan bir bedenî hizmetlere yakın hizmet gören fakat asli ve sürekli görev gören bu kadronun en az sorumlu kadro olarak en

az kalifiye kadro olarak devlet ve özel sektörde çalışan işçilerle mukayesesini yaptığımız zaman en az kalifiye olan, en az sorumlu olan bekâr bir işçinin alacağı para bizim için en alt kademedeki asgari maaş seviyesiyle, ücret seviyesiyle yakın alakası vardır. Ve bunun içindir ki, Yüksek Komisyon bize ciddi bir vazife olarak bunu vermişti ve biz Devlet dairelerinin Maliye Vekâletinin, Ticaret Vekâletinin, İstatistiğin, Plânlamanın Ticaret odasının mütehasıs elemanlarıyla müştereken yaptığımız komisyonun raporunda bu mevuttur, arz edebilirim. Devlet Sektöründe ve Özel Sektörde çalışan ve toplu sözleşmeye tabi olarak ücret alan personelin ücretlerinin mutlâka bir yüzde 10, yüzde 20 nin üstünde telakki ederek bir alt kadro ile başlayacağız. Şimdi bu en az ücret değildir. Bunun yanında sosyal yardımlar fahiştir ki, sayın Ali Dizman bunların kaldırılmasını teklif etti. Herhalde bizim burada vereceğimiz izahlara göre bu tekliflerinden ileride maddelere geçildiğinde lütfedip vaz geçerler ve bu şekilde kendilerinin de arzu ettiği alt kademe personelinin hayat seviyesini yükseltmede bize de yardımcı olurlar. Sebebi şu: Bugün çocuk zammı, aile zammı dediğimiz çok sembolik bir rakam vardır ki, hakikaten bu faydasızdır ama bizim bugünkü takibetmekte olduğumuz ücret rejimi sosyal bir ücret rejimidir ve eşit işe eşit geçim prensibini ihtiva etmektedir. Aile düşünlüştür ve ananevi geleneksel bir sistemdir. Bunun hakkında bunu tavsiye etmiş olan yabancı mütehasısların da raporları vardı ama maalesef çok seneler nazarı itibara alınmadı. Aile tazminatı ve çocuk tazminatı, mahrumiyet yeri ödeneği ve sağlık yardımları ile beraber maaşları hesabettiğimiz zaman alt kademede çalışan memurların ki bunların ekseriyetinin çocukları fazladır, istatistikler de buradadır bunlara bir geçim imkânı sağlamak çok daha mümkün olacaktır. Bu aylıklara ilâve edilecek olan diğer tazminatla. Şimdi katsayı sistemi mütehavvil olduğu için ve her yıl Yüksek Meclisin kararıyla bütçe kanunları da değişeceği için bir katsayının çarpımıyla husule gelecek olan miktar, her an hayat seviyesinin artışına ve millî gelirin artışına ve millî gelirden Türk Devlet personeline ve ailelerine isabet eden hissenin inikâsını da hesabiyle ve malî imkânların da,

şüphesiz hesabiyle meydana gelecek olan bir kat sayıdır.

Şimdi bu kat sayı tek olduğuna göre, alt kademe ve üst kademede beraber çarpılacağına göre arada bir fark olmayacaktır. Yani 5 le çarpacağımız zaman aşağısı da aynı şekilde, yukarısı da aynı şekilde...

Yukarıya karşı bir alerji var. Yani, ne yapalım ki yukarı kademedeki aylığı aşağıya düşürelim diye tuhaf bir allerji var. Ama bu bizi yarın belki çok yanlış noktalara da götürebilir. 3-4 hesab ediyoruz. Haddizatında bugün ücret tavanı 5 500 dür, teknik personelde. Teknik personelin yönetici sınıf mı olsun, teknik personel mi olsun diye akademik münakaşasını yapan muhterem milletvekilleri haddizatında teknik personelin durumu üzerinde katiyen meşgul değildir. Halbuki bugün Ali Dizman beyefendinin üç veya dört olur diye işaret buyurdularını katsayısı uygulansa bugün teknik personelin aldığı 5 500 aylığı 4 000 e iner ki, buna imkân yoktur, tabiatıyla. Elbette bu düşünülecektir. Bugün 4 600 lira olan Devlet Şûrası, Temyiz ve Anayasa mahkemelerinin tavanı malûmunuzdur. Yine aynı şekilde sosyalizasyon bölgesinde çalışan doktorlara 5 400 liralık bir tavan tesbit edilmiştir. Muhtelif tavanlar muhtelif sınıflarda ayrı ayrıdır, yarın bunlar birleşecektir. Şimdi alt kademeyi 50 den 70 e çıkardık. 70 ve 1 000 kabul ettiğimiz takdirde, piramidin alt tabanı - ki asıl büyük kütleyi teşkil ediyor - 70 den başlayacak, yavaş yavaş yükselecektir, 70 en alt kademedir. Fakat her sene bu 70 indeksine yavaş yavaş kademe zamları eklenecektir. Binaenaleyh, o alt kademedeki memurun maaşı her sene artacaktır. Bugün böyle bir sistem yoktur. Üç sene de, dört sene de bir derece terfi olacaktır; artacaktır. Her yıl millî gelirin artışına göre katsayı artımı da olacaktır. Demek ki, etap etap, tedricî bir şekilde bugün için kifayetsiz olan maaş rejimi düzelecektir. Birdenbire maaş sisteminin, tümünü birden ve kesin olarak bir yıl içerisinde yükseltmeye imkân yoktur.

Binaenaleyh, Sayın Ali Dizman'ın bugünkü hayat şartları ve geçim indeksleri hakkındaki sözleri hakikaten yerindedir; doğrudur ama; bunu 1966 yılında kesin olarak bir yıl içerisinde halletmemize ve bu açığı kapatmamıza ne malî

takat müsaittir, hattâ, olsa dahi, ne ekonomik gerçekler ve ekonomik kurallar bizi bu yola, birdenbire yüksek ücret rejimine girebilmeye götürür. O bakımdan gerek Maliye, gerek Komisyon, gerek Hükümet şu hususta müttefiktir ki; 70 indeksi son haddir. Bu had yükseldiği takdirde memur da fayda görmez. Mali imkânlar da müşkülâta uğrar. Sonra sınıflandırma ve derecelendirme tam bir rasyonel çalışma içinde yapılamaz. Alt kademeler yukarıya çıkmak ister, tazyik yapar ve piramit üstüvane olur. Bugünkü vaziyet. O bakımdandır ki; çok hesaba, dikkate lüzum gösteren bu indeks artışları meselesinde muhterem milletvekillerinin komisyonuna, Maliyeye ve Hükümete itimat buyurlarını rica ediyoruz. Katsayı esasen huzuruza gelecektir. Katsayıların tâyininde tamamen Meclis Bütçe Kanunu müzakere edilirken reyini ve kararını izhar edecektir. Onun için komisyonun kabul ettiği şekil üzerinde, 50 den 70 e çıkmasını Hükümet yapılan hesaplara göre kabul etmişti, iştirak etmiştik; bu müşterek karara uymanızı ve lütfen bu komisyon kararını desteklemenizi rica ediyorum efendim.

Hürmetlerimle.

BAŞKAN — 43 ncü madde hakkında verilmiş olan önergeleri tekrar okutuyorum.

(Ali Dizman'ın önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Komisyon katılmıyor, önergeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

(Fahir Giritlioğlu'nun önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Komisyon?..

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI FAHRETTİN KERİM GÖKAY (İstanbul) — Katılmıyorsunuz.

BAŞKAN — Katılmıyorsunuz. Değişiklik önergesini oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Değişiklik önergesi reddedilmiştir.

43 ncü maddenin metinde görüldüğü üzere komisyon tarafından tanzim edilmiş şeklini oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 43 ncü madde aynen kabul edilmiştir.

Çalışma yaş hadleri :

MADDE 44. — Hizmetin özelliğine göre, her sınıfta ve gerekiyorsa her derecede, Devlet memurlarının yaş haddi ile zorunlu olarak emekli-

ye çıkarılacakları yaşlar, sınıf tüzüklerinde gösterilir.

Bu suretle Devlet memuru 45 yaşından evvel emekliye çıkarılamaz, 70 yaşından sonra çalıştırılmaz.

BAŞKAN — 44 ncü madde üzerinde değişik-lik önergesi mevcut değil. Bu sebeple metinde 44 ncü madde nasıl yazılmışsa o şekilde oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Aynen kabul edilmiştir.

Memurun başka görevde çalıştırılmıyacağı :

MADDE 45. — Hiçbir Devlet memuru, sınıfının ve sınıfının içindeki derecesinin görevlerinden başka bir görevde çalıştırılmaz.

BAŞKAN — 45 nci madde üzerinde değişiklik önergesi yok. 45 nci maddeyi metinde yazılı olan şekliyle oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Aynen kabul edilmiştir.

KISIM — III

Devlet memurluğuna alınma

BÖLÜM : 1

Usul

Atanma yapılacak boş kadroların bildirilmesi :

MADDE 46. — Kurumlar, altı aylık devre içinde personel atanmasına lüzum gördükleri boş kadroların sayılarını, sınıf ve derecelerini belirterek Başbakanlık Devlet Personel Dairesine altı ayda bir bildirmeye mecburdurlar.

BAŞKAN — 46 ncü madde üzerinde değişiklik önergesi yok. Maddeyi metinde yazılı olan şekliyle oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 46 ncü madde aynen kabul edilmiştir.

Duyurma :

MADDE 47. — Başbakanlık Devlet Personel Dairesi :

a) Atanma yapılacak boş kadroların sınıf ve derecelerini,

b) Kadroların buldukları kurum ve yerlerini,

c) Kadrolara alınacak personel sayılarını,

ç) Kadroların aylık miktarlarını,

d) Alınacak personelin genel ve özel şartlarını,

- e) En son başvurma tarihini,
- f) Başvurulacak mercileri,
- g) Yarışma sınavı ile atanma yapılacaklar-
da ayrıca sınav yerlerini ve zamanlarını,

Başvurma süresinin bitiminden en az onbeş gün önce radyo, Resmî Gazete ve uygun görülecek diğer araçlarla duyurmaya mecburdur.

Sınavsız atanma yapılacak yerlere kadro adedinden fazla istekli bulunduğu takdirde açılacak sınavın gün ve yerini yukardaki şartlara uygun olarak ayrıca duyurmaya mecburdur.

BAŞKAN — 47 nei madde üzerinde değişiklik önergesi verilmemiştir. Bu sebeple maddeyi metinde yazılı olan şekliyle oyunuzaya sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... 47 nei madde aynen kabul edilmiştir.

BÖLÜM : 2

Şartlar

Genel ve özel şartlar :

MADDE 48. — Devlet memurluğuna alınacaklarda aşağıdaki genel ve özel şartlar aranır :

A) Genel şartlar :

1. Türk vatandaşı olmak,
2. Bu kanunun 40 nei maddesindeki yaş şartlarını taşımak,
3. Bu kanunun 41 nei maddesinde yazılı öğrenim şartlarını taşımak,
4. Kamu haklarından mahrum bulunmama-
5. Ağır hapis veya 6 aydan fazla hapis ve yahut affa uğramış olsalar bile zimmet, ihtilâs, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, dolanlı iflâs gibi yüz kızartıcı bir fiilden dolayı hapis cezasından hükümlü bulunmamak.

6. Askerlik durumu itibariyle :

- a) Askerlikle ilgisi bulunmamak,
- b) Askerlik çağına gelmemiş bulunmak,
- c) Askerlik çağına gelmiş ise, cylemli askerlik hizmetini yapmış yahut ertelenmiş veya yedek sınıfa geçirilmiş olmak.

7. Görevini devamlı yapmasına engel olabilecek vücut veya akıl hastalığı veya vücut sakatlığı ile özürllü bulunmamak.

B) Özel şartlar :

Hizmet göreceği sınıfın özel tüzüğünde belirtilen :

1. Öğretim veya eğitim kurumlarının birinden diploma almış olmak,

2. Diğer şartları taşımak.

BAŞKAN — 48 nei madde üzerinde değişiklik önergesi verilmiş değildir. Bu sebeple 48 nei maddeyi metinde yazılı olan şekliyle...

SAMI ÖZTÜRK (Muş) — Değiştirilmesi lâzımgelen bir husus var.

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI FAHRETTİN KERİM GÖKAY (İstanbul) — Biz bu hususta bir önerge bulamadık.

SAMI ÖZTÜRK (Muş) — Kendileriyle bu madde üzerinde konuştum, fakat bir önerge takdim etmedim.

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI FAHRETTİN KERİM GÖKAY (İstanbul) — Kendileri bize müracaat ettiler, eğer 48 nei madde hakkında bir önergeniz varsa müracaatınızı kabul edelim dedim, fakat bir önerge vermediler, bu sebeple arkadaşım beni mazur görsünler.

BAŞKAN — 48 nei madde üzerinde bir önerge mevcut değil. Bu sebeple 48 nei maddeyi metinde yazılı olan şekliyle oyunuzaya sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 48 nei madde aynen kabul edilmiştir.

Yarışma sınavlarına katılma :

MADDE 49. — Devlet kamu hizmetlerine girmek isteyenlerden genel ve özel şartları haiz bulunmayanlar yarışma sınavına katılamazlar.

Genel ve özel şartları haiz olanların girmek istedikleri sınıfın yarışma sınavına katılmaları ve sınavı kazanmış olmaları şarttır.

Yarışma sınavına tabi tutulmadan girilebilecek görevler sınıf tüzüklerinde gösterilir.

BAŞKAN — 49 neu madde üzerinde değişiklik önergesi verilmemiştir. Bu sebeple maddeyi metinde yazılı olan şekliyle oyunuzaya sunuyorum. Kabul edenler,.. Kabul etmeyenler... 49 neu madde aynen kabul edilmiştir.

Yarışma sınavlarının yapılması :

MADDE 50. — Yarışma sınavlarının tertip lenmesi ve yürütülmesi Başbakanlık Devlet Personel Dairesinin gözetimi ve denetimi altında yapılır.

Kurumlararası sınıflara alınacak personel için tertibedilecek yarışma sınavları, Başbakanlık Devlet Personel Dairesi tarafından kurulacak «Sınav kurulları» nea;

Kurumsal sınıflara alınacak personel için tertibedilecek yarışma sınavları Devlet Personel Dairesinin gözetimi altında kurumları tarafından kurulacak «Sınav kurulları» ca yapılır.

Sınavlara karşı itiraz mercii Devlet Personel Dairesidir.

BAŞKAN — 50 nci madde üzerinde değişiklik önergesi verilmemiştir. Bu sebeple 50 nci maddeyi metinde yazılı olan şekliyle oyunuz sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... 50 nci madde aynen kabul edilmiştir.

Yarışma sınavlarının sonuçları :

MADDE 51. — Her yarışma sınavının sonucu, sınava girip kazananların başarı sıralarına göre «Başarı listesi» şeklinde Resmî Gazete ile yayımlanır ve yazı ile ilgililere bildirilir.

BAŞKAN — 51 nci madde üzerinde bir değişiklik önergesi mevcuttur. Onu okutturuyorum.

Sayın Başkanlığa

51 nci maddedeki (Resmî Gazete ile yayımlanır) ibaresinin (düzenlenecek listelerin sınavın yapıldığı yere asılması suretiyle ilân olunur) şeklinde değiştirilmesini saygı ile arz ve teklif ederim.

Tokat

Ali Dizman

BAŞKAN — Buyurunuz efendim.

ALİ DİZMAN (Tokat) — Yarışma sınavlarının sonucunun Resmî Gazete ile ilânı zarureti ni bendeniz anlamadım. Eğer kanun tasarısındaki zaruret alınacaklar o sıraya göre tesbit edileceğine göre belirli olsun, ilerde her hangi bir itiraza mahal kalmaması şeklinde bir teminatı ihtiva etmesi için beyan ediliyorsa bu teminat yarışma sınavlarının sonucunun bir nüshasının Devlet Personel Dairesine - ki itirazın gidecek mercidir - peşinen gönderilmesi suretiyle önlenbilir.

Biliyoruz, her hangi bir yerde bir memuriyet açıldığı takdirde bunun derecesi ne olursa olsun müracaatçı adedi haddinden fazla olmaktadır. Şimdi zannederim bu biraz daha toplu olacağına göre yarışma sınavına katılacakların adedi pek yüksek rakamlara baliğ olabilecektir. Bu kadar isim listesi hiçbir fayda sağlamıyacağı halde Resmî Gazete sütunlarında ilân suretiyle Resmî Gazeteye bir yük yüklemek ve neti-

cesinin de bir olmayış karşısında, arz ettiğim şekilde, Resmî Gazetede yayınlamak mecburiyetinin kaldırılarak yarışma sınavlarının sonucunu yarışma sınavının yapıldığı yerin karşısına talik edilmek suretiyle ilânı ve nihayet yarışma sınavına katılanların da isimlerine zaten mektupla tebligat yapılacağına göre, her iki netice de elde edilmiş olacaktır, zannederim.

BAŞKAN — Önergeye Komisyon katılıyor mu?

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ FAHRETTİN KERİM GÖKAY (İstanbul) — Hayır.

BAŞKAN — Komisyon katılmıyor. Sayın Ali Dizman tarafından verilmiş bulunan değişiklik önergesini oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Maddeyi metinde yazılı olan şekliyle oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Madde metinde yazılı şekliyle kabul edilmiştir.

Kurumların memur ihtiyacını karşılama şekli

MADDE 52. — Kurumların memur ihtiyaçları, başarı listesinde belirtilen başarı sırasına göre, kurumlarına atamalar yapılmak suretiyle karşılanır.

BAŞKAN — Madde üzerinde değişiklik önergesi verilmemiş. Bu sebeple maddeyi maddede yazılı olan şekliyle oyunuz sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 52 nci madde aynen kabul edilmiştir.

Devlet memurluğuna atanma ve yarışma sınavı yönetmeliği

MADDE 53. — Devlet memurluğuna alınma ve yarışma sınavları hakkındaki hükümlerin uygulanması ile sınav kurullarının kuruluşu ve çalışma usulü ve sorumluluğu Başbakanlık Devlet Personel Dairesince hazırlanacak bir yönetmelikle düzenlenir.

BAŞKAN — 53 nci madde üzerinde Sayın Emin Paksüt tarafından verilmiş bulunan ve maddenin yeniden tedvini için komisyona iadesini istihdaf eden önerge var. Ayrıca Sayın Ali Dizman tarafından verilmiş bir önerge var, Sayın Ali Dizman tarafından verilmiş olan önergeyi okutuyorum.

Sayın Başkanlığa

53 nci maddedeki (sınav kurullarının kuruluşu ve çalışma usulü ve sorumluluğu) ibaresinin (sınav kurullarının kuruluşu, çalışma usu-

lü, sorumluluğu ve sınavlara karşı yapılacak itirazların tetkiki) şeklinde değiştirilmesini saygı ile arz ve teklif ederim.

Tokat
Ali Dizman

BAŞKAN — Buna göre komisyon tarafından intihabedilen yeni maddeyi okutayım.

Yüksek Başkanlığa

Verilen önergeler üzerine tasarının 53 nci maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesi uygun görülmüştür.

(Geçici Komisyon Başkanı
İsatanbul
Fahrettin Kerim Gökay

Madde 53. — Devlet memurluğuna alınma ve yarışma sınavları hakkındaki hükümlerin uygulanması ile sınav kurullarının kuruluşu ve çalışma usulü ve sorumluluğu ve sınavlara karşı yapılacak itirazların tetkiki Başbakanlık Devlet Personel Dairesinece hazırlanacak bir yönetmelikle düzenlenir.

BAŞKAN — Sayın Dizman, önergenize uygun olarak hazırlanmıştır, madde.

ALİ DIZMAN (Tokat) — Evet efendim.

BAŞKAN — Efendim, 53 nci maddeyi okunan şekli ile oya sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

BÖLÜM : 3

Adaylık

Adaylığa kabul edilme :

MADDE 54. — Devlet memurluğuna girmek isteyenlerden yarışma sınavını kazanmış bulunanlarla, sınavsız olarak kabul edilenlerden ihtiyaca göre alınacaklar, kurumlarınca «Memur aday» olarak atanırlar.

Aday olarak atanmış olan Devlet memuru altı aydan az, iki yıldan çok olmamak üzere bir adaylık süresi geçirir.

Her sınıfta geçirilecek adaylık süresi sınıfın tüzüğünde belirtilir.

BAŞKAN — 54 nci madde üzerinde değişiklik önergesi verilmiştir. 54 nci maddeyi metinde yazılı olan şekliyle oylarınıza sunuyorum.

Kabul edenler... Etmeyenler... 54 nci madde aynen kabul edilmiştir.

Adayların yetiştirilmesi :

MADDE 55. — Adaylar, görev alacakları sınıfların hizmet içi eğitim yönetmeliklerinde belirtilen usul ve esaslara göre yetiştirilirler.

BAŞKAN — 55 nci madde üzerinde değişiklik önergesi verilmemiştir. Maddeyi metinde yazılı olan şekliyle oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... 55 nci madde aynen kabul edilmiştir.

Adaylık devresi içinde göreve son verilme usulü :

MADDE 56. — Sınıf tüzüklerinde belirtilen usul ve şartlara uygun olarak ilgili kurumların «değerlendirme kurulları» nece başarı-sızlıklarına karar verilenlerin, atamaya yetkili âmirin onayı ile adaylık devresi içinde görevlerine son verilebilir.

BAŞKAN — 56 nci madde üzerinde değişiklik önergesi verilmemiştir. Maddeyi metinde yazılı olan şekliyle oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... 56 nci madde aynen kabul edilmiştir.

Adaylık süresi sonunda başarısızlık :

MADDE 57. — Adaylardan, adaylık süresi sonunda sınıf tüzüğünde belirtilen usul ve şartlara göre yapılacak sınavlarda veya değerlendirilmelerde başarı gösteremeyenlerin özürsüz olarak bu sınavlara girmeyenlerin ve olumlu sicil alamayanların, kurumların değerlendirme kurullarının kararı ve atamaya yetkili âmirin onayı ile ilişkileri kesilir.

BAŞKAN — 57 nci madde hakkında değişiklik önergesi verilmemiştir. Bu sebeple 57 nci maddeyi, maddede yazılı olan şekliyle oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... 57 nci madde aynen kabul edilmiştir.

Muhterem arkadaşların, vakit çok gecikmiş bulunduğundan ve verilen müddet hitama ermek üzere bulunduğundan birleşimi 22 Haziran 1965 Salı günü saat 10,00 da toplanılmak üzere kapatıyorum. Hepinize iyi geceler.

Kapanma saati : 23,45

Millet Meclisi

GÜNDEMİ

131. BİRLEŞİM

18 . 6 . 1965 Cuma

Saat : 10.00

I

A - BAŞKANLIK DİVANININ GENEL KURULA SUNUŞLARI

1. — Giresun Milletvekili İ. Etem Kılıçoğlu'nun, İstanbul Emniyet teşkilâtında kaçakçılık, hırsızlık, uyuşturucu madde, beyaz kadın ticareti ve bunlarla ilgili konularda inceleme yapmak üzere, Anayasanın 88 nci maddesi gereğince kurulması kabul edilen Meclis Araştırma Komisyonuna üye seçimi (10/19)

2. — Antalya Milletvekili İhsan Ataöv'ün, Devlet Radyosunun TRT Kanunu hükümlerini ihlâl edici tarafsız radyo olmaktan çıkıcı partizan bir davranış içerisinde bulunduğu iddia ve isnatlarının gerçek olup olmadığı hususunu incelemek üzere Anayasanın 88 nci maddesi gereğince bir Meclis Araştırma Komisyonu kurulmasına dair önergesi (10/20)

3. — Çorum Milletvekili İhsan Tombuş'un, petrol konusu ile ilgili tartışmaların vuzuha kavuşması için, Anayasanın, 88 nci maddesi gereğince bir Meclis Araştırma Komisyonu kurulmasına dair önergesi (10/21)

4. — Balıkesir Milletvekili Ahmet Aydın Bolak ve Gümüşane Milletvekili Nureddin Özdemir'in memleketimiz petrol sanayiinin istih-salden tüketime kadar bugünkü durumu, bu sanayi gelişme ve genişlemesi için birtakım kanunî tedbirlere zaruret olup olmadığı hususunda Anayasanın 88 nci maddesine göre bir Araştırma Komisyonu kurulmasına dair önergesi. (10/22)

5. — İstanbul Milletvekili Sabri Vardarlı ve 2 arkadaşının Türkiye'nin petrol mevzuundaki durumunu ve politikasını açıklığa kavuşturmak üzere, Anayasanın 88 nci maddesi gereğince bir genel görüşme açılmasına dair önergesi. (8/14)

6. — Uşak Milletvekili Ahmet Tahtakılıç'ın Türkiye'nin petrol meselesi hakkında, Ana-

yasanın 88 nci maddesi gereğince bir genel görüşme açılmasına dair önergesi. (8/15)

7. — İzmir Milletvekili Arif Ertunga hakkında Başkanlık Divanı kararı.

B - İKİNCİ DEFA OYA KONULACAK İŞLER

II

SORULAR, GENSORULAR VE GENEL GÖRÜŞME

III

ÖNCELİKLE GÖRÜŞÜLMESİ KARARLAŞTIRILAN İŞLER

1. — Devlet memurları kanunu tasarısı ile Cumhuriyet Senatosu Afyon Karahisar Üyesi Rasim Hancıoğlu ve Kastamonu Milletvekili İsmail Hakkı Yılanhoğlu'nun, Ticaret Vekâleti teşkilât ve vazifelerine dair 3614 sayılı Kanuna ek 21 . 6 . 1943 tarih ve 4442 sayılı Kanunun 3 nci maddesinin tadiline, mezkûr kanuna 4 madde ve bir geçici madde eklenmesine dair, Balıkesir Milletvekili Mehmet Tiritioğlu ve 3 arkadaşının, Ticaret Bakanlığı teşkilât ve vazifelerine dair 4442 sayılı Kanunun 3 nci maddesinin tadiline ve bu kanuna bir geçici madde eklenmesine dair, Kayseri Milletvekili Mehmet Sağlam ve 4 arkadaşının, Ticaret Bakanlığının vazife ve teşkilâtına dair 3614 sayılı Kanuna ek 4442 sayılı Kanunun 3 nci maddesinin tadiline ve mezkûr kanuna bir geçici madde eklenmesine dair, İzmir Milletvekili Şinasi Osma'nın, Ticaret Bakanlığı teşkilât ve vazifelerine dair 4442 sayılı Kanunun 3 nci maddesinin tadiline ve bu kanuna bir geçici madde eklenmesine dair, Kütahya Milletvekili Sadrettin Tosbi ve 7 arkadaşının Ticaret Bakanlığının teşkilât ve vazifelerine dair 3614 sayılı Kanuna ek 4442 sayılı Kanuna ek Kanun; Edirne Milletvekili Fahir Giritlioğlu'nun, Emeklilik Kanununa ek Kanun, İçel Milletvekili Yahya Dermancı ve 2 arkadaşının, Emekli Sandığına

dâhil memurları ev sahibi yapmak amacı ile sermaye tahsisi hakkında; Cumhuriyet Senatosu İzmir Üyesi İzzet Birand ile Cumhuriyet Senatosu Manisa Üyesi Refik Ulusoy'un, ek görev ve aylık ödenekleri namı altında 1962 mali yılı Bütçesinden her hangi bir tediye yapılması hakkında, İçel Milletvekili Mazhar Arıkan'ın, Devlet memurları aylıklarının tevhit ve teadülüne dair olan 3656 sayılı Kanunun bâzı maddelerinin değiştirilmesi ve bu kanuna geçici bir madde eklenmesi hakkında kanun teklifleri ve Adalet, İçişleri, Dışişleri, Millî Eğitim, Maliye, Bayındırlık, Sağlık ve Sosyal Yardım, Tarım, Çalışma, Ticaret, Sanayi, Turizm ve Tanıtma ve Plân komisyonlarından ikiser üye seçilerek kurulan Geçici Komisyon raporu (1/723, 2/479, 800, 488, 483, 663, 753, 798, 73, 667) (S. Sayısı : 977) [Dağıtma tarihi : 29 . 5 . 1965]

2. — Türkiye Büyük Millet Meclisi Heyeti ve Avrupa Parlamentosu Heyeti tarafından Türkiye ile Avrupa Ekonomik Topluluğu arasında bir ortaklık yaratan 12 Eylül 1963 tarihli Ankara Anlaşmasının 27 nci maddesinin 2 nci fıkrasının uygulanmasına ilişik olarak kabul edilen metnin onaylanmasının uygun bulunduğu dair kanun tasarısı ve Ticaret, Gümrük ve Tekel, Dışişleri ve Plân komisyonları raporları (1/862) (S. Sayısı: 1012) [Dağıtma tarihi: 16 . 6 . 1965]

3. — Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Merkezî Andlaşma Teşkilâtı arasında imzalanan «Merkezî Andlaşma Teşkilâtının, Millî Temsilcileri ve Milletlerarası Statüleri hakkında Anlaşma» ve eki mektuplarının onaylanmasının uygun bulunduğu dair kanun tasarısı ve Dışişleri, Maliye ve Plân komisyonları raporları (1/166) (S. Sayısı : 971) [Dağıtma tarihi : 20 . 5 . 1965]

4. — Gaziantep Milletvekili Kudret Mavitan ve 37 arkadaşının, Malatya Bölge Tayyare Tamir Fabrikası tamirhanesine ait bir kerpiç depo ile içinde bulunan malzemedan bir kısmının 25 . 1 . 1949 da yanması neticesi meydana gelen 515 925,44 kuruş alacağın affı hakkında kanun teklifi ve Maliye ve Plân Komisyonları raporları (2/820) (S. Sayısı: 981) [Dağıtma tarihi: 1 . 6 . 1965]

5. — Millî Mücadele kahramanlarından Telgrafçı Manastırlı Hamdi Efendi eşi Hasibe Martonaltı'ya vatani hizmet tertibinden maaş bağlanmasına dair 17 . 9 . 1963 tarihli ve 330 sayılı Kanunun birinci maddesinde değişiklik yapılması hakkında kanun tasarısı ve Maliye ve Plân komisyonları raporları (1/676) (S. Sayısı: 720) [Dağıtma tarihi: 23 . 6 . 1964]

6. — İstanbul Milletvekili Cihad Baban ve 2 arkadaşının, Kurtuluş Savaşına iştirak edip emsallerine nazaran üstün hizmet gören Mustafa Konur'a vatani hizmet tertibinden maaş tahsisine dair kanun teklifi ve Maliye ve Plân komisyonları raporları (2/742) (S. Sayısı: 999) [Dağıtma tarihi: 12 . 6 . 1965]

7. — Ceza ve infaz kanunu tasarısı ve Adalet Komisyonu raporu (1/850) (S. Sayısı: 982) [Dağıtma tarihi : 31 . 5 . 1965]

8. — Millet Meclisi İdare Âmirlerinin, Sayıştay Kanunu teklifi ve Geçici Komisyon raporu ile Anayasa Komisyonunun mütalâası (2/532) (S. Sayısı : 706 ve 706 ya 1 nci ek) [Dağıtma tarihi : 7 . 5 . 1964; 12 . 5 . 1965]

9. — Askeri Memnu Mintakalar Kanununun birinci maddesinin (A) fıkrasının değiştirilmesine dair kanun tasarısı ve Millî Savunma Komisyonu raporu (1/473) (S. Sayısı : 364) [Dağıtma tarihi : 19 . 7 . 1963]

10. — Polis Vazife ve Salâhiyet Kanununun 2 nci maddesinin değiştirilmesine dair kanun tasarısı ve İçişleri Komisyonu raporu (1/458) (S. Sayısı : 265) [Dağıtma tarihi : 19 . 6 . 1963]

11. — Nöbetçi memurluğu kurulması ve olağanüstü hal tatbikatlarında mesainin 24 saat devamını sağlayan kanun tasarısı ve İçişleri Komisyonu raporu (1/648) (S. Sayısı : 615) [Dağıtma tarihi : 26 . 2 . 1964]

12. — Sivil Savunma Kanununa iki ek madde eklenmesine dair kanun tasarısı ve Millî Savunma ve İçişleri komisyonları raporları (1/517) (S. Sayısı : 614) [Dağıtma tarihi : 25 . 2 . 1964]

13. — 5539 sayılı Karayolları Genel Müdürlüğü kuruluş ve görevleri hakkındaki Kanuna bağlı (1) sayılı cetvelde değişiklik yapılmasına

dair kanun tasarısı ve Bayındırlık ve Plân komisyonları raporları (1/640) (S. Sayısı : 711) [Dağıtma tarihi: 13 . 5 . 1964]

14. — Belediyelerin ve belediyelere bağlı müessese ve işletmelerin bir kısım borçlarının Hazinece terkin ve tahkimi hakkında kanun tasarısı ve Maliye ve İçişleri ve Plân komisyonları raporları (1/490) (S. Sayısı : 935) [Dağıtma tarihi : 9 . 4 . 1965]

15. — Türk Eğitim Derneğinin Türkiye Emlâk Kredi Bankasına olan borçlarının tasfiyesi hakkında kanun tasarısı ve Millî Eğitim ve Plân komisyonları raporları (1/817) (S. Sayısı : 951) [Dağıtma tarihi : 14 . 5 . 1965]

16. — Adli Tıp Müessesesi Kanununun bazı maddelerinde değişiklik yapılması hakkında kanun tasarısı ve Sağlık ve Sosyal Yardım, Adalet ve Plân komisyonları raporları (1/577) (S. Sayısı : 738) [Dağıtma tarihi : 15 . 7 . 1964]

17. — Cumhuriyet Senatosu İstanbul Üyesi Mebrure Aksoley'in, 5434 sayılı T. C. Emekli Sandığı Kanununun 93 ncü maddesinin (B) bendinin sonuna bir fıkra eklenmesi hakkında kanun teklifi ve Maliye ve Plân komisyonları raporları (2/757) (S. Sayısı : 972) [Dağıtma tarihi : 19 . 5 . 1965]

18. — Cumhuriyet Senatosu ve Millet Meclisi İdare Amirlerinin, Türkiye Büyük Millet Meclisi memurlarının teşkilâtına dair olan 5509 sayılı Kanuna ek 6341 sayılı Kanunun 1 nci maddesinin değiştirilmesine dair kanun teklifi ve Plân Komisyonu raporu (2/766) (S. Sayısı : 802) [Dağıtma tarihi : 26 . 1 . 1965]

19. — 5434 sayılı Emekli Sandığı Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesi ve bu kanuna bazı maddeler ile bazı fıkralar eklenmesi hakkında kanun tasarısı ve Millî Savunma, Maliye ve Plân komisyonlarından 5 er üyeden kurulu Geçici Komisyon raporu (1/798) (S. Sayısı : 974) [Dağıtma tarihi : 21 . 5 . 1965]

20. — Ulaştırma Bakanlığının barışta düzenlediği veya denetlediği ulaştırma ve haberleşme işlerinin olağanüstü hallerde ve seferde ne suretle yürütüleceğine dair kanun tasarısı ve Millî Savunma, Ulaştırma ve Plân komisyonları raporları (1/702) (S. Sayısı : 944) [Dağıtma tarihi : 4 . 5 . 1965]

21. — Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Merkezî Andlaşma Teşkilâtı arasında imzalanan «Merkezî Andlaşma Teşkilâtının, Millî Temsilcileri ve Milletlerarası Statüleri hakkında Andlaşma» ve eki mektuplarının onaylanmasının uygun bulunduğu dair kanun tasarısı ve Dışişleri, Maliye ve Plân komisyonları raporları (1/166) (S. Sayısı : 971) [Dağıtma tarihi: 20 . 5 . 1965]

22. — Umumi hayata müessir âfetler dolayısıyla alınacak tedbirlerle yapılacak yardımlara dair Kanunun bazı maddelerinin değiştirilmesi ve bu kanuna bazı maddeler eklenmesi hakkında kanun tasarısı ve İmar ve İskân, İçişleri ve Plân komisyonlarından 5 er üyeden kurulu Geçici Komisyon raporu (1/706) (S. Sayısı : 865) [Dağıtma tarihi : 23 . 2 . 1965]

23. — Çanakkale Milletvekili Şefik İnan ile Çorum Milletvekili Hilmi İncesulu'nun, 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun yürürlüğe girdiği tarihten önce 11 Ağustos 1325 (1909) tarihli Askerî Tekaüt ve İstifa Kanunu ile Memurini Mülkiye Tekaüt Kanunu ve tadilâtı ile, 11 Haziran 1930 tarihli ve 1683 sayılı Askerî ve Mülki Tekaüt Kanunu ve tadilâtı gereğince kendilerine emekli, âdi mâlûl, vazife mâlûlü, dul ve yetim maaşı bağlanmış olanların aldıkları aylıklarının ayarlanması hakkında kanun teklifi ve Maliye ve Plân komisyonları raporları (2/599) (S. Sayısı : 938) [Dağıtma tarihi : 10 . 4 . 1965]

24. — İstanbul Milletvekili Coşkun Kırca ve 6 arkadaşının, gecekonduların düzenlenmesi hakkında, Konya Milletvekili İhsan Kabadayı ile Ankara Milletvekili Ahmet Üstün'ün, Gecekonduların ıslah, tasfiye ve önlenmesi hakkında ve İstanbul Milletvekili Vahyi Özarar ve 3 arkadaşının, 6785 sayılı İmar Kanununa geçici bir madde eklenmesine dair kanun teklifleri ve Geçici Komisyon raporu (2/605, 2/620, 2/411) (S. Sayısı : 930) [Dağıtma tarihi : 31 . 3 . 1965]

25. — Amasya Milletvekili Nevzat Şener ve iki arkadaşının, İdareî Umumiyei Vilâyat Kanununun 7021 sayılı Kanunla muaddel 140 ncü maddesine bir fıkra eklenmesine dair, Çankırı Milletvekili Kâzım Arar'ın, İdareî Umumiyei Vilâyat Kanununun 5048 sayılı Kanunla muaddel 116 ncü maddesinin değiştirilmesi hakkında,

Çankırı Milletvekili Kâzım Arar'ın, İdarei Umumiyei Vilâyat Kanununun 7021 sayılı Kanunla muaddel 140 ncı maddesinin değiştirilmesi hakkında ve Muş Milletvekili Sait Mutlu'nun, İdarei Umumiyei Vilâyat Kanununun 5048 sayılı Kanunla muaddel 116 ncı maddesinin değiştirilmesi hakkındaki 7396 sayılı Kanunla aynı kanunun değiştirilmesi hakkında kanun teklifleri ve İçişleri ve Plân komisyonları raporları (2/700, 2/664, 2/665, 2/680) (S. Sayısı : 973) [Dağıtma tarihi : 20 . 5 . 1965]

26. — Ordu Milletvekili Ferda Güley ve Edirne Milletvekili Nazmi Özoğul'un, 657 sayılı Harita Müdürü Umumiyesi Kanununun 8 ncı maddesinin değiştirilmesi ve bu kanuna 3 ncü bir geçici madde eklenmesi hakkında kanun teklifi ve Millî Eğitim ve Millî Savunma komisyonları raporları (2/515) (S. Sayısı : 740) [Dağıtma tarihi : 15 . 7 . 1964]

× 27. — Adana Milletvekili Kemal Sarırahimoğlu ve iki arkadaşının, Ziraat alet ve makinaları ile kimyevi gübre ve ilaçların itihâlât ve memlekette satışının munhasıran Türkiye Zirai Donatım Kurumu tarafından yapılmasına ve bu maddelerin Gümrük Vergisi, resim ve harclardan muafiyetine dair kanun teklifi ile Geçici Komisyon raporu (2/731) (S. Sayısı : 784) [Dağıtma tarihi : 26 . 12 . 1964]

28. — Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Teşkilâtı ve Memurları Kanununun bâzı maddelerini değiştiren 4258 sayılı Kanunun 2 nci maddesi ile 4862 sayılı Kanuna bağlı (1) sayılı cetvelde değişiklik yapılmasına dair kanun tasarısı ve Sağlık ve Sosyal Yardım ve Plân komisyonları raporları (1/856) (S. Sayısı : 948) [Dağıtma tarihi : 2 . 6 . 1965]

29. — Orman Kanununa geçici bir madde eklenmesine dair kanun tasarısı ve Geçici Komisyon raporu ile Anayasa Komisyonunun mütalâa raporu (1/549) (S. Sayısı : 978) [Dağıtma tarihi : 31 . 5 . 1965]

30. — Kocaeli iline bağlı Kaynarca ilçesinin Sakarya iline bağlanması hakkında kanun tasarısı ve İçişleri ve Plân komisyonları raporları (1/457) (S. Sayısı : 365) [Dağıtma tarihi : 16 . 8 . 1963]

31. — Niğde Milletvekili Oğuzdemir Tüzün'ün 2197 sayılı Kanunun 3 ncü maddesinin yürürlükten kaldırılmasına ve Aksaray'ın tekrar il haline getirilmesine dair kanun teklifi ve İçişleri ve Plân komisyonları raporları (2/697) (S. Sayısı : 985) [Dağıtma tarihi : 1 . 6 . 1965]

32. — Aydın Milletvekili İsmet Sezgin ve 29 arkadaşının, Maliye Bakanlığı kuruluş ve görevleri hakkında 5 . 6 . 1963 tarihli ve 2996 sayılı Kanuna bir madde eklenmesi hakkında kanun teklifi ve Maliye ve Plân komisyonları raporları (2/859) (S. Sayısı : 1011) [Dağıtma tarihi : 15 . 6 . 1965]

33. — Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürlüğü uçucu personeline verilecek uçuş tazminatı hakkında kanun tasarısı ve Ulaştırma ve Plân komisyonları raporları (1/718) (S. Sayısı : 1004) [Dağıtma tarihi : 11 . 6 . 1965]

34. — Devlet memurları aylıklarının tevhit ve teadülüne dair olan 5656 sayılı Kanuna bağlı (1) sayılı cetvel ile tadil ve eklerinin Tarım Bakanlığı kısmında değişiklik yapılması hakkında kanun tasarısı ve Tarım ve Plân komisyonları raporları (1/782) (S. Sayısı : 1001) [Dağıtma tarihi : 11 . 6 . 1965]

35. — Aydın Milletvekili Hilmi Aydınçer ve 107 arkadaşının, 262 sayılı Kanuna geçici madde eklenmesine dair kanun teklifi ve Millî Savunma, Maliye ve Plân komisyonları raporları (2/287) (S. Sayısı : 1010) [Dağıtma tarihi : 15 . 6 . 1965]

IV

A - HAKLARINDA İVEDİLİK KARARI VERİLEN İŞLER

B - TÜZÜK GEREĞİNCE BİR DEFA GÖRÜŞÜLECEK İŞLER

V

İKİ DEFA GÖRÜŞÜLECEK İŞLER

A - İKİNCİ GÖRÜŞÜLMESİ YAPILACAK İŞLER

B - BİRİNCİ GÖRÜŞÜLMESİ YAPILACAK İŞLER